

SUBOTIČKA DANICA
BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI
KALENDAR

(SA SLIKAMA)

ZA PROSTU GODINU

1894.

❖ XI. GODINA. ❖

CINA: **30** NOVČICA.

U SUBOTICI,
TISKOM JOSIPA BITTERMANA.
1893.

zknj.org.rs

SUBOTIČKA DANICA

BUNJEVAČKO-ŠOKAČKI

KALENDAR

INSTITUT „IVAN ANTUNOVIĆ“

(SA SLIKAMA)

Br.: 26/97. 2P

SUBOTICA
KNJIŽNICA „IVAN KUJUNDŽIĆ“

ZA PROSTU GODINU

1894.

◆ XI. GODINA. ◆

CINA: 30 NOVČICA.

U SUBOTICI,
TISKOM JOSIPA BITTERMANA.
1893.

Veco Pacu

zkv.h.org.rs

1894.

[Faint, illegible text]

Live. 1892 -

North 1592 -

Vines 392 -

SICANJ ili JANUAR.

(IMA 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko iztočne	S. izh.	S. zal.
Poned.	1 Mladi Božić	☉	20 Ignat	7s. 30	4s. 6
Utorak	2 Makarije	☉	21 Julijana	7 30	4 7
Srida	3 Genoveva	☉	22 Anastazija	7 30	4 8
Četvrt.	4 Titus biskup	☉	23 10 mučenika	7 30	4 9
Petak	5 Telesfor †	☉	24 Evgenija	7 29	4 10
Subota	6 Sv. tri kralja	☉	25 Bož. (Rogj. Hr.)	7 29	4 11

1) Kad je Isus 12. godina bio. Luk. III 42—52.

Nedilja	7 Lucijan	☉	26 Zbor bogorod.	7 29	4 13
Poned.	8 Severin opat	☉	27 Stevan	7 29	4 14
Utorak	9 Julijan muč.	☉	28 20 tisuća muč.	7 28	4 15
Srida	10 Agaton	☉	29 Mladenei	7 28	4 16
Četvrt.	11 Higin muč.	☉	30 Anisija	7 28	4 17
Petak	12 Nesto †	☉	31 Melanija	7 28	4 18
Subota	13 Hilarij	☉	1 Sic. 1894. N. 1.	7 27	4 19

2) Svatba u Kani Galilejskoj. Iv. II. 1—11.

Nedilja	14 Prisy. Ime Is.	☉	2 Silvestar	7 26	4 21
Poned.	15 Pava pustinjač	☉	3 Malahija	7 26	4 22
Utorak	16 Marcel muč.	☉	4 Zbor 70 apost.	7 25	4 24
Srida	17 Antun pustinj.	☉	5 Teopempto	7 24	4 25
Četvrt.	18. Stol. sv. P. u R.	☉	6 Bogomavljenje	7 23	4 27
Petak	19 Kanut muč. †	☉	7 Zbor Tv. Krst.	7 23	4 28
Subota	20 Fabijan i Seb.	☉	8 Georgije	7 22	4 30

3) Prikladno je kraljestvo nebesko čoviku obitelji. Mat. XX. 1—16.

Nedilja	21 Sedamdesetnica	☉	9 Polijevkto	7 22	4 30
Poned.	22 Vincencije	☉	10 Grigorije Nis.	7 21	4 32
Utorak	23 Zaruč. Bl. D. M.	☉	11 Teodosije	7 20	4 33
Srida	24 Timotej biskup	☉	12 Tatijana	7 19	4 35
Četvrt.	25 Obraćenje Pav.	☉	13 Jermilo	7 17	4 36
Petak	26 Polikarpo †	☉	14 Zachej	7 16	4 38
Subota	27 Ivan zlatoust	☉	15 Pav. Tiv.	7 15	4 40

4) Kad se veliko mnoštvo sakupi. Luk. VIII. 4—13.

Nedilja	28 Sešdesetnica	☉	16 Verige Petra	7 14	4 41
Poned.	29 Franjo Saleski	☉	17 Antonije Velik	7 13	4 43
Utorak	30 Martina diva	☉	18 Atanasij	7 11	4 45
Srida	31 Petar Nol.	☉	19 Makarije	7 11	4 45

Misečne mine:

☉ Mladi misec 7-og u 4 s. 8 č. iz jutra.

☽ Prvi četvrt 15-og u 1 s. 9 č. posle ponoći.

☾ Pun misec 21-og u 4 s. 51 č. posle podne.

☽ Posljednji četvrt 28-og u 5 s. 51 č. posle podne.

Prvog miseća podulji se dan sa 58 časi.

Gatanje po Heršelu: S početka vedro i hladno; od 7 do 14-og kiša i snig, ako sa juga il jugo-zapaoa dušu vitrovi; od 15 do 20-og vedro i dobro vrime; od 21 do 28-og oblačno, kišovito sa snigom.

VELJAČA ili FEBRUAR.

(IMA 28 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Četvrt.	1 Ignacij bisk.		20 Jevtimije	7s. 10	4s. 46
Petak	2 Očišće. B. D. M. †		21 Maksim	7 9 4	47
Subota	3 Blaž bisk.		22 Timotej	7 8 4	49

5) Uze Isus k'sebi dvanaestoricu. Luk. XVIII 31—42.

Nedilja	4 Pedesetnica		23 Kliment	7 6 4	51
Poned.	5 Agata div.		24 Ksenija	7 5 4	52
Utorak	6 Dorotea		25 Grigorije	7 3 4	54
Srida	7 Pepelnica †		26 Ksenofonte	7 2 4	56
Četvrt.	8 Ivan Mat.		27 Prinos m. s. Jo.	7 0 4	57
Petak	9 Isusova Kr. †		28 Efrem	6 59 4	59
Subota	10 Skolastika †		29 Ignatij	6 58 5	0

6) Isusa gjavao napastuje. Mat. 4. 1—11.

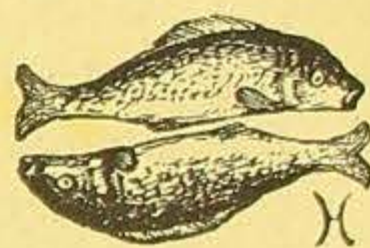
Nedilja	11 Čista		30 32 Har. p.	6 56 5	1
Poned.	12 Eulalija		31 Kiruj	6 55 5	3
Utorak	13 Eduardo		1 Veljača Trif.	6 53 5	5
Srida	14. Val. † Kvatre		2 Očišće. B. D. M.	6 51 5	6
Četvrt.	15 Faustin i Jov.		3 Simeon	6 50 5	8
Petak	16 Isusova sul. †		4 Isidor	6 48 5	10
Subota	17 Konstantin †		5 Teodula	6 46 5	11

7) Priobraženje Isusovo. XVIII. 1—9.

Nedilja	18 Pačista		6 Triod	6 44 5	13
Poned.	19 Konrad		7 Partenije	6 42 5	14
Utorak	20 Eleuterij		8 Teodor	6 42 5	15
Srida	21 Eleonora †		9 Nikifor	6 40 5	17
Četvrt.	22 Stol. sv. Petra		10 Haralampije	6 38 5	18
Petak	23 Isusov ubrus †		11 Blaž	6 36 5	20
Subota	24 Matija ap. †		12 Melst	6 34 5	22

8) Isus izgoni gjavola. Luk. XI. 14—28.

Nedilja	25 Bezimena		13 Sedamdesetu.	6 33 5	23
Poned.	26 Viktorij		14 Aksentije	6 30 5	25
Utorak	27 Šandor		15 Onisim	6 28 5	26
Srida	28 Roman †		16 Pamfil	6 26 5	28

Misečne mine:

☾ Mladi misec 5-og u 10 s. 45 č. u večer.

☽ Prvi četvrt 13-og u 11 s. 43 č. prije podne.

☽ Pun misec 20-og u 3 s. 16 č. iz jutra.

☾ Zadnji četvrt 27-og u 1 s. 28 č. posle podne.

Ovog miseca podulji se dan 1 s. 26 č.

Gatanje po Heršelu: Ako vitar sa istoka duše do 13-og biće sniga, ako li pak sa sivero-zapa da: kiša slidi.

Od 13 do 20-og oštra zima i vitrovi od 20 do 27-og kiša i snig sa vitrom: Posle vitrovi i zima.

OŽUJAK ili MARTIUS.

(IMA 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Četvrt.	1 Albin		17 Teodor	6 s. 25	5 s. 29
Petak	2 5 rana Is. †		18 Leo	6 24	5 30
Subota	3 Kunigunda		19 Arkip	6 22	5 31

8) Isus nahrani 5000 ljudi. Iv. VI. 1—15.

Nedilja	4 Sridoposna		20 Mesopust	6 20	5 32
Poned.	5 Eusebija		21 Timotej	6 18	5 34
Utorak	6 Koleta		22 Mavrikije	6 16	5 35
Srida	7 Toma akvin. †		23 Polikarpo	6 14	5 36
Četvrt.	8 Ivan od Boga		24 Obrez. gl. J. K.	6 12	5 39
Petak	9 Franciška		25 Tarasije	6 10	5 40
Subota	10 40 mučenika †		26 Porfirije	6 8	5 42

10) Žudije hoće Isusa kamenovati. Iv. VIII. 46—59.

Nedilja	11 Gluha		27 Siropust	6 7	5 42
Poned.	12 Grgur papa		28 Vasilije	6 5	5 44
Utorak	13 Rozina		1 Ožujak Jevd.	6 3	5 45
Srida	14 Matilda †		2 Teodor	6 1	5 47
Četvrt.	15 Longin		3 Jevtropije	5 59	5 48
Petak	16 Sed. žal. B. d. †		4 Prinos Venc.	5 57	5 50
Subota	17 Gertrud		5 Konon	5 55	6 41

11) Svečani ulaz Isusov u Jeruzalim. Mat. XXI. 1—1.

Nedilja	18 Ovitna		6 Korizmena I n.	5 52	5 53
Poned.	19 Josip †		7 Vaso muč.	5 50	5 54
Utorak	20 Nicetas †		8 Teofilakto	5 48	5 56
Srida	21 Benedik †		9 40 nučenika	5 47	5 56
Četvrt.	22 Velik četv. †		10 Kodrat	5 45	5 58
Petak	23 Vel. petak †		11 Sofronije	5 43	6 0
Subota	24 Vel. sub. †		12 Teofan	5 41	6 1

12) Uskrsnuće Isusovo. Mark. XVI. 1—7.

Nedilja	25 Uzkrš		13 Korizm. II. n.	5 39	6 2
Poned.	26 Uskrsni pon.		14 Venedikto	5 37	6 4
Utorak	27 Ruperto		15 Agapije	5 35	6 5
Srida	28 Guntram		16 Savin	5 32	6 7
Četvrt.	29 Eustak		17 Aleksije	5 30	6 8
Petak	30 Kvirin †		18 Kiril	5 28	6 10
Subota	31 Amos		19 Hrisanto i D.	5 27	6 10

Misečne mine:

☾ Mladi misec 7-og u 3 s. 19 č. posle podne.

☽ Prvi četvrt 14-og u 7 s. 28 č. u večer.

☽ Pun misec 21-og u 3 s. 11 č. posle podne.

☾ Poslidnji četvrt 29 u 9 s. 29 č. prije podne.

Ovog miseca podulji se dan sa 1 s. 37 č.

Gatanje po Heršelu: Do 14. kiša sa snigom, ako sa iztoka duše vitar; do 21 ugodno toplo; od 21 do 29 nepogodno i hladno; od 29 oblačno i kišovito.

TRAVANJ ili APRILIS.

(IMA 30 DANA.)

Dani Za Katolike ☉ Za Grčko iztočne S. izl. S. zal.

13) Kada večer bi onaj dan. Iv. XX. 10—31.

Nedilja	1 Bila nedilja		20 Koriz. 3 ned.	5 s. 25	6 s. 11
Poned.	2 Franjo Paul.		21 Jakov mlagji	5 23	6 13
Utorak	3 Richardo		22 Vasilije	5 21	6 15
Srida	4 Izidor bisk.		23 Nikon	5 19	6 16
Četvrt.	5 Vincencij		24 Zahar	5 17	6 18
Petak	6 Celestin †		25 Blagovest	5 15	6 19
Subota	7 Epifan		26 Gabriel	5 13	6 21

14) O dobrom pastiru. Iv. X. 11—16.

Nedilja	8 Dionisij		27 Koriz. 3 ned.	5 11	6 22
Poned.	9 Demetrij		28 Hilarijon	5 9	6 23
Utorak	10 Ezechiel		29 Marko	5 8	6 23
Srida	11 Lav papa		30 Jovan Klim.	5 6	6 25
Četvrt.	12 Julijo		31 Ignatije	5 4	6 26
Petak	13 Hermenegild †		1 † Travanj. M.	5 2	6 28
Subota	14 Tibureij		2 Titus	5 0	6 29

15) Do malo i nećete me viditi. Iv. XVI. 16—22.

Nedilja	15 Pokrovit. sv. J.		3 Koriz. 5 ned.	4 58	6 31
Poned.	16 Lamberto m.		4 Josip	4 57	6 32
Utorak	17 Rudolf		5 Teodul	4 55	6 34
Srida	18 Apolonija		6 Entichija	4 53	6 35
Četvrt.	19 Timon muč.		7 Gjuro	4 52	6 36
Petak	20 Božidar †		8 Herod	4 51	6 36
Subota	21 Anzelmo bisk.		9 Eutichije	4 49	6 37

16) Idem k'onomu koj me poslao. Iv. XVI. 5- 14,

Nedilja	22 Soter i Kajo		10 Koriz. 6 ned.	4 47	6 39
Poned.	23 Adalbert bisk.		11 Antipas	4 45	6 40
Utorak	24 Gjurgje muč.		12 Vasilije	4 43	6 42
Srida	25 Marko ev.		13 Antemon	4 41	6 43
Četvrt.	26 Kleto papa		14 Martin	4 40	6 45
Petak	27 Peregrin †		15 Veliki petak	4 38	6 46
Subota	28 Živko muč.		16 Agapije	4 36	6 48

17) Što prosili budete od Oca. Iv. XVI. 23—30.

Nedilja	29 Petar m.)	Mol. d.		17 Uskrs	4 34	6 49
Poned.	30 Kat. div.)			18 Uskrsni pon.	4 34	6 50

Misečne mine :

● *Mladi misec* 6-og u 5 s. iz jutra.

☾ *Prvi četvrt* 13-og 1 s. 33 č. posle ponoći.

☽ *Pun misec* 20 u 4 s. 2 č. iz jutra.

☾ *Poslidnji četvrt* 28 u 4 s. 21 č. iz jutra.

Ovog miseca podulji se dan 1 s. 30 č.

Gatanje po Heršelu : Do 5 oblačno i kišovito ; od 6—13 vitar i kiša ; 13—20 vedro i ugodno ; 20—28 lipo vrime, Od 28 jako prominljivo.

SVIBANJ ili MAJUS.

(BROJI 31 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Utorak	1 Filip i J.	Mol. dani.	19 Uskrsni utor.	4 s. 32	6 s. 51
Srida	2 Sigism.		20 Todor	4 30	6 53
Četvrt.	3 Spasovdan		21 Januarije	4 28	6 54
Petak	4 Florian †		22 Teodor	4 27	6 55
Subota	5 Pijo V.		23 Gjuragj	4 25	6 57

18) Ako dogje Utišitelj. Iv. XV. 26—27.

Nedilja	6 Ivan pr. vr. I.	24 Sava	4 24	6 58
Ponek.	7 Stanislav	25 Marko ev.	4 22	7 0
Utorak	8 Ukaz Miholja	26 Vasil	4 21	7 1
Srida	9 Grgur naz.	27 Simeon	4 19	7 2
Četvrt.	10 Antun pustin.	28 Jason	4 19	7 3
Petak	11 Mamerto †	29 9 mučenika	4 17	7 4
Subota	12 Pankrac †	30 Jakov ap.	4 16	7 6

19) Ko meue ljubi, obdrži moje zapovidi. Iv. XIV. 23—31.

Nedilja	13 Dubovi	1 Svibanj. Jer.	4 14	7 7
Poned.	14 Dubovski p.	2 Atanasije	4 13	7 8
Utorak	15 Izidor	3 Timotej	4 12	7 10
Srida	16 Ivan Nep. † K.	4 Pelagija	4 10	7 11
Četvrt.	17 Pashal	5 Irina	4 9	7 12
Petak	18 Feliks †	6 Job	4 8	7 13
Subota	19 Celestin Pet. †	7 Našašća s. k.	4 7	7 14

20) Svaka je vlast meni data. Mat. XXVIII. 18—20.

Nedilja	20 Prisy. Trojst.	8 Jovan ap.	4 6	7 15
Poned.	21 Konstantin	9 Nikolaj	4 5	7 16
Utorak	22 Julija	10 Simun Zel.	4 4	7 18
Srida	23 Desiderijo	11 Ciril i Metod	4 3	7 19
Četvrt.	24 Brašančevo	12 Epifanije	4 2	7 20
Petak	25 Urban †	13 Glikerija	4 1	7 21
Subota	26 Filip Ner.	14 Izidor	4 0	7 22

21) O velikoj večeri. Luk. XIV. 16—24.

Nedilja	27 Manda Paz.	15 Pahomije	3 59	7 23
Poned.	28 Vilim	16 Agap	3 58	7 24
Utorak	29 Maksimin	17 Andrija	3 58	7 25
Srida	30 Ferdinand	18 Petar i Dion.	3 58	7 26
Četvrt.	31 Angjelia	19 Patrikije	3 57	7 27

Misečne mine:

- ☾ Mladi misec 5-og u 3 s. 42 č. posle podne.
- ☽ Prvi četvrt 12 u 7 s. 21 č. iz jutra.
- ☽ Pun misec 19 u 59 43 č. posle podne.
- ☽ Poslidnji četvrt 27 u 9 s. č. u večer.

Ovog miseca podulji se dan 1 s. 11 č.

Gatanje po Heršelu: S početka vitrina i po malo kiše; oko 15-og lipo i ugodno vrime te takovo do kraja.

LIPANJ ili JUNIUS.

(IMA 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Petak	1 Prsv. S. Is. †		20 Talalije	3 s. 56	7 s. 27
Subota	2 Erasmo		21 Konst. i Jel.	3 55	7 28

22) Približaju se Isusu carinari. Luk. 1—10.

Nedilja	3 Klotilda		22 Vladimir	3 55	7 29
Poned.	4 Kvirin bisk.		23 Mihalj bisk.	3 54	7 30
Utorak	5 Bonifac		24 Simeon	3 54	7 31
Srida	6 Norbert		25 Glavosek Jov.	3 53	7 32
Četvrt.	7 Roberto		26 Spasovo	3 53	7 33
Petak	8 Medard		27 Teraponte	3 53	7 33
Subota	9 Primus		28 Nikita	3 53	7 33

23) Mnoštvo navali Isusu. Luk. V. 1—11.

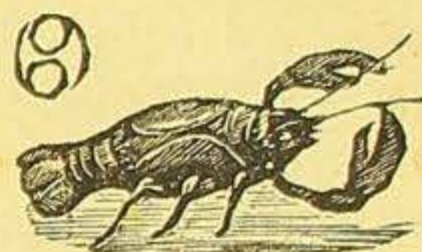
Nedilja	10 Margita		29 Teodosija	3 53	7 34
Poned.	11 Barnaba		30 Isak	3 52	7 35
Utorak	12 Ivan fak.		31 Hermej	3 52	7 35
Srida	13 Antun od Pad.		1 Lipanj Justin	3 52	7 36
Četvrt.	14 Veliki Vazul		2 Nicefor	3 52	7 36
Petak	15 Vidak †		3 Paula	3 52	7 37
Subota	16 Franjo regis		4 Mitrofan	3 52	7 37

24) O pravdi farizejskoj. Mat. V. 20—24.

Nedilja	17 Peregrin		5 Duhovi	3 52	7 38
Poned.	18 Marcelijan		6 Duhovski pon.	3 52	7 38
Utorak	19 Gerv. i Protas		7 Teodot	3 52	7 38
Srida	20 Silverij		8 Božidar	3 52	7 38
Četvrt.	21 Alojsija		9 Kiril aleks.	3 52	7 39
Petak	22 Paulin †		10 Timotej	3 52	7 39
Subota	23 Alban		11 Vartolom i B.	3 53	7 39

25) Isus nahranjuje 4000 ljudi. Mark. VIII. 1—9.

Nedilja	24 Ivan Krstitelj		12 Svi sveti	3 53	7 39
Poned.	25 Vilim		13 Akvilina	3 53	7 39
Utorak	26 Ivan i Pava		14 Jelisej pror.	3 54	7 39
Srida	27 Ladislav kr.		15 Car Lazar	3 54	7 39
Četvrt.	28 Lav papa †		16 Tihan	3 55	7 39
Petak	29 Petar i Pav. †		17 Manojlo	3 55	7 39
Subota	30 Spomen Pavla		18 Leontije	3 56	7 39

Misečne mine:

☉ Mladi misec 3. u 11 s. 57 č. u večer.

☽ Prvi četvrt 10. u 2 s. 14 č. posle podne.

☽ Pun misec 18 u 8 s. 6 č. prije podne.

☾ Poslidnji četvrt 26. u 11 s. 3 č. prije podne.

Dan do 21-og podulji se sa 16 č., otud do kraja pokrati se sa 4 č.

Gatanje po Heršelu. Do 10. vedro, 10—18. lipo vrime ako siverni vitrovi dušu; nepogodno pak ako južni. 18—26 lipo i vedro; posle 26 prominljivo.

SRPANJ ili JULIUS.

(IMA 31 DAN.)

Dani Za Katolike ☉ Za Grčko-iztočne S. izl. S. zal.

26) Olažljivih proroci. Mat. VII. 15—21.

Nedilja	1 Teodorik		19 Juda ap.	3s. 56	7s. 39
Poned.	2 Pohod Bl. D. M		20 Metodije	3 57	7 38
Utorak	3 Heliodor		21 Julijan	3 58	7 38
Srida	4 Udalrik		22 Jevsevije	3 58	7 38
Četvrt.	5 Ciril i Metod		23 Agripina	3 59	7 37
Petak	6 Isaja prorok †		24 Ivanjdan	4 0	7 37
Subota	7 Vilibaldo		25 Febronija	4 0	7 36

27) O nepravdom upravljanju. Luk. XVI. 1—9.

Nedilja	8 Kilian bisk.		26 David	4 1	7 36
Poned.	9 Lukrecije		27 Šamšun i Sevir	4 2	7 35
Utorak	10 Amalija div.		28 Cirus i J.	4 2	7 35
Srida	11 I. Pijo papa		29 Petar i Pava	4 3	7 35
Četvrt.	12 Hinko		30 12 apostoła	4 4	7 34
Petak	13 Margarita †		1 Srpanj Kuz. i D.	4 5	7 33
Subota	14 Bonaventura		2 Pol. halj. Bog.	4 6	7 33

28) Isus plače nad Jerusolimom. Luk. XIX. 41—47.

Nedilja	15 Rastanak ap.		3 Jakinto	4 7	7 32
Poned.	16 Skap. B. D. M.		4 Andrija Kritski	4 8	7 31
Utorak	17 Aleksa		5 Atanasija	4 9	7 30
Srida	18 Kamilo		6 Sisoj i Lukija	4 10	7 29
Četvrt.	19 Vincencij Paul.		7 Toma i Akakija	4 11	7 28
Petak	20 Ilija porok †		8 Prokopije velik	4 12	7 27
Subota	21 Danilo		9 Pankratije	4 13	7 26

29) O farizeju i očitniku. Luk. XVIII. 9—14.

Nedilja	22 Marija Magd.		10 45 mučenika	4 14	7 26
Poned.	23 Apolinar muč.		11 Jefimija i Olga	4 15	7 25
Utorak	24 Kristina div.		12 Proklo i Ilarijo	4 16	7 24
Srida	25 Jakov ap.		13 Gavriilo	4 17	7 22
Četvr.	26 Ana		14 Akila	4 19	7 21
Petak	27 Pautalija †		15 Kirik i Julija	4 20	7 20
Subota	28 Viktor papa		16 Atinogen	4 21	7 18

30) Isus izličeje gluhonima. Mark. VII. 31—37.

Nedilja	29 Marta		17 Marina	4 22	7 17
Poned.	30 Abdon i Senon		18 Emilian	4 24	7 16
Utorak	31 Ignac Lojola		19 Makreva	4 25	7 15

Misečne mine :

● Mladi misec 3. u 6 s. 46. č. iz jutra.

☾ Prvi četvrt 9. u 11 s. 15 č. noćom.

☽ Pun misec 17. u 11 s. 3 č. noćom.

☾ Posljednje četvrt 25. u 10 s. 7 č. noćom

Dan se pokрати ovog miseca 53 č.

Gatanje po Heršelu : S prva vedro i vrućina i traje tako do 28., kada se pojavljuju vitrine.

zkuh.org.rs

KOLOVOZ ili AUGUSTUS.

(IMA 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-Iztočne	S, izl.	S. zal.
Srida	1 Petar u okovih	☉	20 Ilija prorok	4 s. 26	7 s. 14
Četvr.	2 Porciunkula	☉	21 Simun i Ivan	4 27	7 12
Petak	3 Naš. sv. Stip. †	☉	22 Magdalena	4 28	7 11
Subota	4 Dominik	☉	23 Trofin	4 29	7 9

31) O milosrdnom samaritanecu. Luk. V. 23—27.

Nedilja	5 Snižna Gospa	☉	24 Kristina	4 31	7 8
Poned.	6 Priobraženje I.	☉	25 Ana	4 32	7 6
Utorak	7 Kajetan	☉	26 Hermalio	4 33	7 5
Srida	8 Cirjak	☉	27 Pantelija	4 34	7 1
Četvr.	9 Roman	☉	28 Prohor i Nik.	4 35	7 2
Petak	10 Lovro †	☉	29 Kalinik	4 37	7 1
Subota	11 Susana	☉	30 Angjelina	4 38	6 59

32) Isus izliči gubaveca. Luk. XVII. 11—19.

Nedilja	12 Klara opatica	☉	31 Jevdokin	4 39	6 57
Poned.	13 Hipolit	☉	1 Kolov. Krstov.	4 41	6 56
Utorak	14 Eusebija †	☉	2 Prinos ar. Stef.	4 42	6 34
Srida	15 Velika Gospa	☉	3 Izak	4 44	6 52
Četvr.	16 Roka	☉	4 7 detića efez.	4 45	6 50
Petak	17 Anastasijo †	☉	5 Eugenije	4 46	6 48
Subota	18 Jela cesarica	☉	6 Preobraženje	4 47	6 48

33) Nitko nemož dva gospodara služiti. Mat. VI. 24—23

Nedilja	19 Ludovik	☉	7 Dometije	4 47	6 46
Poned.	20 Stipan K. ug.	☉	8 Emilijan	4 50	6 44
Utorak	21 Bernardo	☉	9 Matija ap.	4 51	6 42
Srida	22 Timotej muč	☉	10 Lavrentije	4 52	6 40
Četvr.	23 Filip Benic.	☉	11 Evilo	4 54	6 38
Petak	24 Bartol ap. †	☉	12 Totije	4 55	6 36
Subota	25 Ludovik	☉	13 Maksim	4 57	6 34

34) O naimskom mladiću. Luk. VII. 11—16.

Nedilja	26 Pelagija	☉	14 Miheja	4 58	6 32
Poned.	27 Josip Kalas.	☉	15 Velika Gospa	5 0	6 30
Utorak	28 Augustin	☉	16 Ubrus Hristov	5 0	6 29
Srida	29 Glavosik Ivan	☉	17 Miron	5 1	6 28
Četvr.	30 Roza Lim.	☉	18 Florian	5 2	6 26
Petak	31 Rajmund	☉	19 Andrija i drug.	5 3	6 24

Misečne mine :

☉ *Mladi misec* 1. u 1 s. 24 č. posle podne.

☾ *Prvi četvrt* 8 u s. 5 č. prije podne.

☽ *Pun misec* 16. u 2 s. 17 č. posle podne.

☾ *Poslidnji četvrt* 42. u 6 s. 10 č. iz jutra.

☉ *Mlade misec* 30. u 9 s. 5 č. noćom.

Ovoga miseca pokrati se dan 1 s. 27 č.

Gatanje po Heršelu. Do 8-og promiuljivo; često bura s ampom i kišom; 16--21 ladovina; 24--30 kišovito i tmurno. Posle vedro i ugodno.

RUJAN ili SEPTEMBER.

(IMA 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Subota	1. Egidij	♄	20 Samilo	5 s. 5	6 s. 22

35) Isus izličeje vodobolessnika. Luk. XIV. 1—11.

Nedilja	2 Angjeli čuvari	♄	21 Tadej	5	6	6	20
Poned.	3 Mansvet	♄	22 Agatonik	5	7	6	18
Utorak	4 Rozalija	♄	23 Lup i Irenej	5	9	6	16
Srida	5 Lovro Justin	♄	24 Jevtihije	5	10	6	14
Četvr.	6 Zaharija	♄	25 Vartolomej	5	12	6	12
Petak	7 Regina diva †	♄	26 Adrijan	5	13	6	10
Subota	8 Mala Gospa	♄	27 Pormen	5	14	6	9

36) Isusa kušaju farizejci. Mat. XXII. 34—46.

Nedilja	9 Ime Marijino	♄	28 Mojsija	5	15	6	7
Poned.	10 Nikola Tol.	♄	29 Usekovanje	5	16	6	5
Utorak	11 Teodora	♄	30 Skender	5	18	6	2
Srida	12 Tobija	♄	31 Pojas Bogor.	5	19	6	0
Četvr.	13 Enok	♄	1 Rujan. Simeo	5	21	5	58
Petak	14 Uzvišen. križa †	♄	2 Jonan	5	22	5	56
Subota	15 Nikomed	♄	3 Janikija	5	23	5	54

37) Isus unigje u lagju. Mat. IX. 1—8.

Nedilja	16 Eufemija	♄	4 Vavila	5	25	5	52
Poned.	17 Lamberto	♄	5 Zaharia i Jels.	5	25	5	51
Utorak	18 Toma Novovil.	♄	6 Jovdoksije	5	27	5	49
Srida	19 Jan. Kvatre †	♄	7 Ivan novg.	5	28	5	46
Četvr.	20 Eustahija	♄	8 Mala Gospa	5	30	5	44
Petak	21 Mate ev. †	♄	9 Irahin i Ana	5	31	5	42
Subota	22 Mavro †	♄	10 Minodova	5	32	5	40

38) O najvećoj večeri. Mat. XXII. 1—14.

Nedilja	23 Tekla divica	♄	11 Teodora	5	34	5	38
Poned.	24 Gerardo	♄	12 Avtunom	5	35	5	36
Utorak	25 Kleofa	♄	13 Kornelija stotn.	5	37	5	34
Srida	26 Ciprian	♄	14 Krstov dan	5	38	5	31
Četvr.	27 Kozma i Damj.	♄	15 Nikita i Filotej	5	38	5	30
Petak	28 Venceslav †	♄	16 Jožafat	5	39	5	29
Subota	29 Miholj arhang.	♄	17 Sofia	5	41	5	27

39) O bolesnom kraljevom sinu. Iv. IV. 45—53.

Nedilja	30 Jeronim	♄	18 Ariadne	5	42	5	25
---------	------------	---	------------	---	----	---	----

Misečne mine :

☾ Prvi četvrt 7-og u 2 s. 3 č. posle ponoći.

☽ Pun misec 15-og u 5 s. 22 č. iz jutra.

☾ Poslanji četvrt 22-og u 1 s. 32. č. posle podne.

☽ Mladi misec 29-og u 6 s. 44 č. iz jutra.

Ovog miseca pokrati se dan 1 s. 34 č.

Gatanje po Heršelu: Do 15-og lipo vrime; 15 do 22-og oblačno i kiša; 22 do 29-og prominjivo. Posle ladovina.

LISTOPAD ili OKTOBER.

(IMA 30 DANA.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Poned.	1 Remigij		19 Trofin	5s. 44	5s. 23
Utorak	2 Leodegar		20 Jevstahije	5 45	5 21
Srida	3 Kandid		21 Kodrat	5 46	5 19
Četvrt.	4 Franjo seraf †		22 Foka	5 48	5 17
Petak	5 Placid †		23 Zač. Jov. Krst	5 49	5 15
Subota	6 Bruno		24 Tekla	5 51	5 13

40) O kraljevom računu. Mat. XVIII. 23—38.

Nedilja	7 Sv. krunica		25 Jevrosima	5 51	5 12
Poned.	8 Brigita		26 Jovan ap.	5 53	5 9
Utorak	9 Dinonisij		27 Kalistrat	5 54	5 7
Srida	10 Franjo Borg.		28 Hariton	5 56	5 5
Četvrt.	11 Filumena		29 Cirjak	5 57	5 3
Petak	12 Makso †		30 Grgur	5 59	5 1
Subota	13 Koloman		1 Listop. B. G. o.	6 14	59

41) Podajte caru carevo a Bogu božje. Mat. XXII. 15—21.

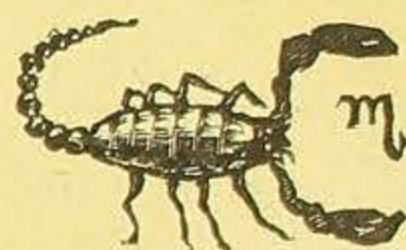
Nedilja	14 Kalist papa		2 Ciprian	6 24	57
Poned.	15 Terezija		3 Dionisij	6 44	55
Utorak	16 Gal opat		4 Stefan Silj.	6 54	53
Srida	17 Hedviga		5 Haritina	6 64	52
Četvrt.	18 Luka ev.		6 Toma ap.	6 74	51
Petak	19 Petar Alk. †		7 Sergij	6 94	49
Subota	20 Vendelin		8 Pelapija	6 104	47

42) O četnikovoj kćeri. Mat. IX. 18—26.

Nedilja	21 Ursula div.		9 Jakov alfej	6 124	45
Poned.	22 Kordula		10 Evlampija	6 144	43
Utorak	23 Ivan Kapistr.		11 Filip ap.	6 154	41
Srida	24 Rafael		12 Prorus	6 174	39
Četvrt.	25 Margarita Al.		13 Karpo	6 184	38
Petak	26 Demetrije †		14 Petka	6 194	36
Subota	27 Sabina		15 Lucija	6 194	36

43) Kada pak snigje sa gore. Mat. VIII. 1—13.

Nedilja	28 Simun i Juda		16 Longin stot.	6 214	34
Poned.	29 Narcis		17 Osija fror.	6 234	32
Utorak	30 Klaudia		18 Luk. ev.	6 244	31
Srida	31 Volfgang		19 Joel pror.	6 264	29

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 6-og

u 8 s. 1 č. u večer.

☽ Pun misec 14-og

u 7 s. 41 č. u večer.

☾ Posljednji četvrt.

21-og u 7 s. 56 č. u večer.

☾ Mladi misec 28-

og u 6 s. 57. č. u večer.

Ovog miseca pokrati

se dan 1 s. 36 č.

Gatanje po Heršelu: S po-

četka do 14-og vedro;

od 14 do 21-og hladno;

od 21 do 28 og vrući

jesenji dne.

Oko 28-og oblačno,

vitrovito i hladno.

STUDENI ili NOVEMBER.

(IMA 30 DANA.)

Misečne mine:

☾ Prvi četvert 5-og u 4 s. 16 č. posle podne.

☽ Pun misec 13-og u 8 s. 50 č. posle podne.

☾ Poslednji četvert 20-og u 3 s. 8 č. iz jutra.

● Mladi misec 27 og u 9 s. 54 č. prije podne.

Ovog miseca pokrati se dan 1 s. 12 č.

Gatanje po Heršelu: Do 13-og vitrovito; od 13 do 20-og oštri vetrovi i oblačno; posle 17 si-vernim vitrom zima.

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Četvrt.	1 Svi sveti	☾	20 Artemij	6 s. 27	4 s. 27
Petak	2 Dan mrtvih †	☾	21 Ilarijon	6 29	4 26
Subota	3 Huberto	☾	22 Averkije	6 31	4 24

44) Unišav Isus u lagju. Mat. VIII. 23—27.

Nedilja	4 Karlo Boromej	☾	23 Jakov apost.	6 22	4 23
Poned.	5 Mirko	☾	24 Areta	6 34	4 21
Utorak	6 Leonardo	☾	25 Martijan	6 34	4 21
Srida	7 Engelberto	☾	26 Mitrov dan	6 36	4 19
Četvrt.	8 Godefrid	☾	27 Nestor	6 38	4 18
Petak	9 Teodor †	☾	28 Stevan	6 39	4 16
Subota	10 Andr. Avelin	☾	29 Anastasija	6 41	4 15

45) O dobrom simenu. Mat. XIII. 24—30.

Nedilja	11 Martin b.	☾	30 Milutin	6 42	4 13
Poned.	12 Martin papa	☾	31 Epimak	6 44	4 12
Utorak	13 Stanisl. kostka	☾	1 Stud. Kuz. i D.	6 46	4 11
Srida	14 Jukund	☾	2 Akindin	6 47	4 10
Četvrt.	15 Leopoldo	☾	3 Gjurgjić	6 49	4 8
Petak	16 Edmund †	☾	4 Janikijo	6 49	4 8
Subota	17 Grgo čudotv.	☾	5 Galaktijon	6 51	4 7

46) O simenu gorušice. Mat. XIII. 31—35.

Nedilja	18 Roman opat	☾	6 Pava bisk.	6 52	4 6
Poned.	19 Elizabeta	☾	7 33 muč. u Mit.	6 54	4 6
Utorak	20 Feliks valod	☾	8 Mibojle	6 56	4 1
Srida	21 Prik. B. D. M.	☾	9 Onisifor	6 57	4 3
Četvrt.	22 Cecilija div	☾	10 Erast i Olimpo	6 59	4 2
Petak	23 Klement papa †	☾	11 Viktor	7 0	4 1
Subota	24 Hrisogon	☾	12 Jovan milost.	7 1	4 0

47) O strahoti pustošenja. Mat. EXIV. 15—35.

Nedilja	25 Katarina	☾	13 Jovan zlatoust	7 3	3 59
Poned.	26 Konrad	☾	14 Filip ap.	7 3	3 59
Utorak	27 Virgil	☾	15 Gurij	7 5	3 59
Srida	28 Sosten	☾	16 Matej ev.	7 6	3 58
Četvrt.	29 Saturnin	☾	17 Grigorije	7 7	3 57
Petak	30 Andrija †	☾	18 Platon i Rom.	7 9	3 57

PROSINAC ili DECEMBER.

(IMA 31 DAN.)

Dani	Za Katolike	☉	Za Grčko-iztočne	S. izl.	S. zal.
Subota	1 Eligije		19 Avdija	7s. 10	3s. 56

48) Znakova će biti u suncu i masecu. Luk. XXI. 25—33.

Nedilja	2 I. Došašća Bib.		20 Grigorije	7 11 3	56
Poned.	3 Franjo Zaver		21 Uvod Bogor.	7 13 3	55
Utorak	4 Barbara		22 Filemon	7 14 3	55
Srida	5 Sava †		23 Aleksander	7 15 3	55
Četvrt.	6 Nikola		24 Katarina	7 15 3	55
Petak	7 Ambrozija †		25 Klementin	7 16 3	55
Subota	8 Bezgr. zač. B. M.		26 Alimpije.	7 17 3	55

49) Ivan u tamnici. Mat. XI. 2—10.

Nedilja	9 II. Doš. Leok.		27 Jakov pers.	7 19 3	55
Poned.	10 Judita		28 Stefan novi	7 20 3	54
Utorak	11 Damas papa		29 Paramon	7 21 3	54
Srida	12 Maksencije †		30 Andrija	7 21 3	54
Četvrt.	13 Lučija div.		1 Pros. Nahum	7 22 3	54
Petak	14 Spiridion †		2 Habakuk	7 23 3	54
Subota	15 Irenej		3 Sofonija	7 34 3	55

50) Svidočaustvo Ivanovo. Iv. I. 19—28.

Nedilja	16. III. Doš. Etel.		4 Varvara	7 24 3	56
Poned.	17 Lazar		5 Sara	7 25 3	56
Utorak	18 Gracijan		6 Nikolaj	7 25 3	56
Srida	19 Nem. Kvatre †		7 Ambrozija	7 26 3	57
Četvrt.	20 Amon		8 Patapije	7 27 3	57
Petak	21 Tome ap. †		9 Zač. B. D.	7 27 3	58
Subota	22 Zeno †		10 Ivan Brankov	7 28 3	58

51) 15. godine vladanja Tiberiada. Luk. XIII. 1—6.

Nedilja	23 IV. Doš. Vikt.		11 Danilo i Luka	7 28 3	59
Poned.	24 Adam i Eva †		12 Spiridijon	7 28 3	59
Utorak	25 Božić		13 Orest i Lukija	7 29 4	0
Srida	27 Stipan I. muč.		14 Tirse i družina	7 29 4	1
Četvrt.	27 Ivan ap.		15 Eleverije	7 29 4	1
Petak	28 Mladenci †		16 Agej	7 30 4	2
Subota	29 Tome bisk.		17 Danilo	7 30 4	3

52) Josip i Marija čudiše se. Luk. II. 33—40.

Nedilja	30 David		18 Sevastijan	7 30 4	4
Poned.	31 Silvestar		10 Bonifac	7 30 4	5

Misečne mine:

☾ Prvi četvrt 5-og u 1 s. 15 č. posle podne.

☽ Pun mesec 12-og u 8 s. 46 č. u večer.

☾ Posljednji četvrt od 19 do 16 č. posle podne.

☾ Mladi mesec 27-og u 3 s. 20 č. iz jutra.

Ovog miseca do 20-og pokriati se sa 16 č.; posle do konca s 5 č. podulji se.

Gatanje po Heršelu: Do 12-og snig s vitrom; od 12 do 19-og ugodni zimski dani; od 19 do 27-og često kiša; ako vitar sa istoka krene nastaje mećava; posle 27-og magla i oblačno.

Zvizdoznanske opazke za prostu g. 1894.

Pomične svetkovine i postovi.

Ova godina ima 365 dana.

Sedamdesetnica pada na 21-i dan sičnja.

Pepelnica na 7. dan veljače.

Uskrs je 25. ožujka.

Molitveni dani su: 30 travnja i. 1. 2. svibnja.

Spasovo 3. svibnja.

Duhovi 13. svibnja.

Nedilja prisv. Trojstva 20. svibnja.

Brašanjevo 24. svibnja.

Prisveto Sree Isusovo 1. lipnja.

Angjeli čuvari 2. rujna.

Mala Gospa 8. rujna.

Ime Marijino 9. rujna.

Sv. krunica 7. listopada.

Prva nedilja došašća 2. prosinca.

Poklade se počimaju 6. sičnja i trajat će samo do 6. veljača.

Zlatni broj ove godine je : 14.

Broj sunčanog kruga : 27.

Znak misečni : XXIII.

Nediljno slovo : G.

Kvaterni postovi su :

Prolični 14., 16. i 15. veljače ;

Litni 16., 18. i 19. svibnja ;

Jesenji 19., 21. i 21. rujna ;

Zimski 19., 21. i 22. prosinca.

U oči svetkovinah post je :

U oči Duhova 12. svibnja ;

U oči Petrova 28. lipnja ;

U oči Velike Gospojine 14. kolovoza ;

U oči svih sveti 31. listopada ;

U oči Božića 24. prosinca.

Drugi zapovidni postovi.

Korizma od 7. veljače do 24. ožujka.

Post u Došašću sridom i petkom.

Svakog petka priko cile godine.

U kalendaru † označuje post.

Postiti pak po naputku sv. M. Crkve ovako treba :

Petkom zasad dozvoljeno je jila mašćom začinjavati i triput se najisti svakom dorašlom kršćaninu.

— Kad je kvaterna post samo je jedanput slobodno najist se, i to u podne ; jila nije slobodno s mašćom nego samo s maslom začinjavati.

— U advent slobodno je jisti masna jila, al nije mesa ; dorašlima samo jedanput je slobodno najist se.

— U korizmu tri dana (sridom, petkom i subotom) nije slobodno masna jila jisti i samo jedanput se slobodno do sitosti najisti u podne.

Druga tri dana takogjer samo jedanput se slobodno najisti, al u *podne* dozvoljeno je i mesa blagovati.

Nediljom i u korizmu slobodno je triput mesa jisti. Od cvitne nedilje do uskrsa ni jedan dan ni mesa ni masna jila nije slobodno blagovati.

— Prigodom vigilijskih postova (u oči svetkovine) valja s mašćom jila začinjavati al samo jedanput se mož najisti u podne, al ne mesa.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

— Subotom priko cile godine, ako drugi post na taj dan ne pane, dozvoljeno je mesa jisti. Nego ko uživa ovu dozvolu sv. M. Crkve neka nastoji ovu post molitvom i milostinjom naknaditi.

Dvanajst nebeskih znakova.

1) Ovan. 2) Bik. 3) Blizanci.

4) Rak. 5) Lav. 6) Diva. 7) Vaga

8) Škorpija. 9) Strilač. 10) Jarac,

11) Polivač. 12) Ribe.

Planete.

☉ Sunce. ☾ Mīsec. ♀ Merkur.
♁ Zemlja. ♃ Jupiter. ♀ Venus.
♄ Saturn. ♅ Uran.

Promine misečne

☾ Mladi mīsec. ☽ Pun mīsec.
☾ Prvi četvrt. ☾ Zadnji četvrt.

Zvizda tako zvana vladalica:

☾ Mīsec.

Četri godišnje dobe.

Proliće se počima 20. ožujka u 3 s. 59 č. posle podne. Ovaj čas dan i noć jednako su dugi.

Lito počima 21. lipnja u 11 s. 56 č. prije podne. Ovaj čas je kod nas dan najdulji.

Jesen počima 23. rujna u 2 s. 27 č. posle ponoći. Ovom prigodom opet je dan i noć jednako dugački.

Zima počima 21. prosinca u 8 s. 58 č. u večer. Sad je na našoj zemlji noć najdulja a dan najkraći.

Pomrčanja.

Godine 1894. bit će dva sunčana i dva misečna pomrčanja, al od ovih samo drugo misečno pomrčanje vidiće se kod nas.

1) *Dilomično misečno pomrča-*

nje biće 21. ožujka; kod nas neće se viditi: Počima se u 2 s. 25 č. posle podne i trajaće do 4 s. 15 č. Vidiće se u Sivernoj Americi, na Velikom Oceanu, u Australiji, Asiji i u Indijanskom Oceanu.

2) *Kolutasto sunčano pomrčanje* biće 6. travnja; kod nas nevidivo. Počima se u 2 s. 15 č. iz jutra i u 7 s. 31 čas završuje se. Vidiće se u Aziji, Sivernoj Americi, u istočnoj Europi i Africi.

3) *Dilomično misečno pomrčanje* biće 15. rujna i dilom i kod nas će se viditi. Ovo pomrčanje počće se u 4 s. 36 č. iz jutra i trajaće do 5 s. 20 č. ako vedro bude jedan dio pomrčanja vidiće se. Vidiće se inače na zapadim stranama Europe i Afrike, na atlantskom Oceanu, u Americi i na Velikom Oceanu. Samo će jedan četvrt mīseca potavnuti.

4) *Potpuno sunčano pomrčanje* biće 29. rujna, kod nas neće se viditi nista. Počma se u 4 s. 1 č. iz jutra i trajaće do 9 s. 17 č. Vidiće se u Sivernoj Africi, u Arabiji, u južnoj Indiji, u Novom Selandu i na indijanskom Oceanu.

Stogodišnji gatalac za godinu 1894.

Zvizda — tako zvana — Vladalica: **Mīsec.**

Oj kako nam hitro leti vrime!
Kako brzo prolazu godine!
Dok se štogod radi i posluje,
Za budućnost o čemu god snuje,
Ak' ozbiljno neuznastoji se
Skupo vrime silno izgubi se.
S tog vrimenom šalit se ne dade,
Jerbo ono za šalu neznade;

Nego *leti* ne čekajuć časa —
Brez odmora, svejednako kasa.
Ipak ljudi oprezni i budni —
Ne — linčine, sa dangube trudni —
Koj' se drže hitrine vrimena
I to nikad ne skidaju s uma,
Baš se s otom hitrinom pomognu,
Blagodati mloge se domognu,
Računajuć : šta s' ima činiti ?
Kako li šta za vrime spremi ?
Take, vrime privariti neće,
Već svaki dan donosit jim sreće.

Taka miso jest me okupila
Kada sam se baš laćao dila,
Da jedanaest godišnjoj *Danici*
— Otoj našoj primiloj sestrici —
Štograd opet u nedra naslažem
I tim Rodu haran se izkažem . . . .
O, jer kod nas *Ona* je jedina
Koju naš Rod svuda rado prima,
Koja starog i mladog zabavlja,
Razgovara, svituje, izpravlja. —
Indi, viran dilu svoje struke,
Dragi Rode šaljem Ti na ruke
Po *Danici*, stolitna gatanja :
Svako dobro želeć svima vama !

Po gatanju od davnih starina
Misečeva ovo je godina,
— Tobož — da on godinama vlada,
Kad po redu koja na njeg spada.
Misec nam je poznata planeta
— Možemo reć — još i kod diteta,
Jer nam noćom sunce zaminjuje
Blago sjajuć vidik razsvitljuje ;
Ali s jednog nemože bit slavan ;
Što j' prominljiv i svødjer nestalan ;
Sad večerom, sad pak zorom sviti,
A kad što ga nemož ni viditi.
Te još niki o njemu rekli su
— Koji u *njem* nigda bili nisu : —
Da u njemu obdan sve izgara
A obnoć pak studi i smrzava . . . .
Kakogod je, to je zakon Božji,
Kog' vladalac Neba zemlje kroji.

Ove vrstin ehvale godine,
Što su suhe brez plodne mokrine
I inače jako prominljive,
— Valjda su baš čudi *misečeve*? —
Te baš ova da će bit neplodna,
Krutom zimom — ne duga — al škodna

Zima snigom za rana će dojtí,
Al će taj snig vrlo friško projti,
No ipak će biti neugodna!
Gdi mekana, gdi kruta studena.

Proliće će vrlo mokro biti,
Kadšto toplo, kadšto se mrzniti.
U travnju se možmo nadat kiši
Al će ladno svejednako biti;
Čak u lipnju postati će toplo
I uz kišu blagodatnu zgodno.

Lito će bit prominljivo jako,
Od početka do konca svedj' tako;
Ladno s vrućim minjat će se naglo,
Ponajviše noćom — bit će ladno.

Jesen sprva mokra umirena,
Kašnje bit će ladna, promočena,
Sićajuć nas — da će skoro biti
Kad nam šubu valja potražiti.

Jari usiv bit će sridnje ruke
— Gdi kako Bog blagosovi muke. —
Ozimina stajat će još nižje,
— Ako sam Bog ne pomogne višje. —

Voćke bit će gdi što priobilno,
A gdi što će nedostajat silno.
Vinograd će slabo trud plaćati
Mloga burad prazna će ostati;
Al ga zato ipak ne zamari
Da tvoj nemar većma ga neskvari.
Litos piće biti će dovoljno
Al brez nužde ne prodaj ju voljno:
Marvegojstvo triba da dižemo,
Ne ko dosad — na nižje idemo.

Zimi bit će *sniga* a i *kiše*
I *olujâ* valjda i odviše,
No liti nam neće mlogo smetat
Baš ako će kadšto se i krećat.

Kojekakog bit će mlogo *gada*,
Što će gazdi brige dat i jada.
Osobito *gusenice* voće
Neopreznom oštetiti hoće,
Ribe ćemo imati obilno ;
(Šteta što će manjkati nam vino.)

Stogodišnjak tako nam kaziva,
No hoće li tako bit i zbilja ?
To zna samo *Vični, Neumrli*,
A nikako pak čovik umrli.
No ma da smo kako radi znati :
Kako će se unaprid zgradjati ;
To virujte nebi nam hasnilo,
Dapače bi mlogima škodilo ;
Jer oprezan i onako pazi,
A nemaran vazda na zlo gazi.

Hvala Bogu ! još imade ljudi
Harni, višti, radeni i mudri,
Da se znadu koristit vrimenom
I prohrvat svakakim brimenom,
Savit mudri po razboru slide
Pa jim dilo i od ruke ide.
Na ovake valja nam paziti
I za njimi vazda s' povoditi,
Ne stideć se štogod i pitati
A savite voljno izpunjati ;
Pa ma da bi kad-kad teško bilo —
Blagosovno biti će za cilo.

*A jer samo od Boga izlazi
Svaka milost i dar nam dolazi :
Ne triba se Njega zaboravit,
Pa ni On nas neće tad ostavit.*

Visoka kraljevska kuća.

FRANJO JOSIP I. car austrijski, apoštolski kralj ugarski, kralj česki, dalmatinski hrvatski i slavonski itd. itd. rodio se 18. kolovoza 1830, postao vladalac 2 prosinca 1848, oženio se 24. travnja 1854 :

Caricom i kraljicom ELISABETOM vojvodinjom bavarskom. rođj. 24. prosinca 1837
Dica kraljeva :

1. Nadojvodinja GISELA rođj. 12. srpnja 1856, udata za vojvodu bavarskoga Leopolda

2. Nadvojvoda RUDOLFO cesarević i kraljević rođjen 21. kolovoza 1859, oženi se 10. svibnja 1881. belgijskom kraljevnom Štefanijom. Njima se rodi 2. rujna 1883. kći, nadv. Elisabeta, umro je 30. siječnja 1889.

3. Nadvojvodinja MARIJA VALERIJA rodjena 22. travnja 1868. Vinčana 31. srpnja 1890. g. sa nadvojvodom Franjom Salvatorom.

Braća kraljeva;

1. Nadvojvoda KARLO LUDOVIK rodjen 1833; prva mu žena Margarita † 1858, od druge žene Marije Anuncijate † 1874, dica: a) Nadv. FRANJO rodjen 1863; b) Nadv. OTON rodjen 1865; c) Nadv. FERDINAND rodjen 1868; d) Nadv. MARGARITA rodjena 1870. Treća žena: Nadv. Marija Teresija rodjena 1855. kei infanta portugalskog Dom Miguela; kei im: MARIJA ANUNCIJATA rodjena 1876.

2. Nadvojvoda LUDOVIK VIKTOR rodjen 1842.

Nevesta kraljeva: Nadv. ŠAROLTA MARIJA rodjena 1840, kei kralja belgijskog, udova Maksimilijana I. cara Mexičkoga † 1867.

Prastrici kraljevi i potomci njihovi:

I. KARLO † 1874. Dica njegov: Nadv. Albrehto e. kr. feldmaršal rodjen 1817. udovac. Kei mu: Nadv. Marija Teresija rodjena 1835, udata za vojvodu würtenerškoga Filipa. 2. Nadv. Karlo Ferdinando † 1874. udova mu Nadv. Elisabeta rodjena 1831, kei pokojnog palatina nadv. Josipa, dica im: a) Nadv. Friderik rodjen 1856, b) Nadv. Marija rodjena 1858, c) Nadv. Karlo rodjen 1860, d) Nadv. Eugenije rodjen 1863. 3. Nadv. Vilhelmo veliki meštarnimačkoga reda, rodjen 1827.

II. Nadv. JOSIP, palatin ugarski † 1874. Sin njegov. Nadv. Josip zapovidnik ugarskoga i hrvatskoga domobranstva rodjen 1833, žena mu: Nadv. Marija rodjena 1846, kei princa sasko-koburg-gotskoga; dica im: a) Marija rodj. 1867; b) Margarita Klementina rodj. 1870; c) Nadv. Josip rodj. 1872; d) Nadv. Ladislav. rodjen 1827.

III. Nadv. RAJNER † 1853. Dica njegov: 1. Nadv. Leopoldo rodjen 1823. 2. Nadv. Ernest rodjen 1824. 3. Nadv. Sigismundo rodjen 1826. 4. Nadv. Rajner rodjen 1827; žena mu: Nadv. Marija Karolina rodj. 1825, kei pok. nadv. Karla Ludovika, 5. Nadvojvoda Henrik rodjen 1828.

Deset godina.

Nema puka ni naroda u našem obrazovanom svitu koji nebi imao svojih knjiga i novina, po kojima se jezik gladi, izpravlja i brani. Nema taka huda stvora koj bi dao bez otpora da mu se baci u nemar jezik materinski što ga je sa majčnim mlikom usisao.

Ponosi se sa svojim jezikom svako stvorenje, otud je poteklo nastojanje svoj jezik širiti i uvažiti svagdi, kakogod se samo može.

Ova čista, najplemenitija ljubav je pobudila naše rodoljube prija deset godina da osnuju jednu stalnu knjižicu koja će se širiti po rukama naroda našeg. Ta je knjizica prija 10 godina prvi put ugledala bilog dana pod imenom „Danica.“

Deset godina nije dugačko vrime. Ali u našim teškim okolnostima iztrajati prvi deset godina to je znak ozbiljnog rada s jedne strane, a obljubljenosti s druge strame. Sotog se potpunim pravom možemo nadati da će nam Danica i drugo desetgodište navršiti, uvik davajuć rodu svome prave i čiste rodoljubne zabave, i utihe.

Deset puti se već pomolila na pragove roda svoga. Evo sad već jedanaesti put stupa ponovljena i polipšana prid svoje

bunjevce i šokce. Da jim opetovno uzklikne: čestita Vam nova godina! Blagosovljen bio rad ruku vaših! Bio trajan mir i ljubav u rodu našem! Dao Bog plodne njive i zdravlje svakom bratu i sestri. Zdravo i veselo Rode!

Narodni život kod Bunjevaca.

Sve je čovičanstvo od jednoga muža poteklo. Svemu je jedna narav: boguslična duša i tilo. Jednom ričom: čovičanstvo je jedinstveno.

Uzprkos svemu ovom jedinstvu narodi se dile vazda me-gju se.

Rod čovičji se razdiljuje po granicama, kojima se ogragjuju razne države i domovine, razdiljuju se po jezicima i nastaju različite narodnosti, razdiljuju se virom te postaju mnoge viroizpovisti, razdiljuju se i radom pa sačinjavaju razna kola u društvenom životu. Drugo je — po tom — kolo velikaša, drugo je kolo zemljodilaca, a drugo je obrtnika, drugo trgovaca: i danas već vidimo da je sasvim drugo zasebno i ono kolo što se zove kolo radnika.

Svi ovi društveni slojevi imaju svoje zasebne koristi, za nji govore i rade. Po tima uvitima postaju jedan drugom bližji brat. I nesmi niko tajiti da ove razlike opstoje i da svaka ima svoje pravo.

Bunjevci i Šokci u dolnjoj Magjarskoj, a osobito u Bačkoj sačinjavaju jedno pleme narodno štono govori jednim jezikom, jednu viru izpovida, istim dilovanjem nabavlja svakidanji kruh: i tako sa svake strane jedno zasebno kolo sačinjava, koje govori toli bogatim jezikom a licem broji bar toliko pučanstva, da je vridno i dostojno narodnog zasebnog života.

Pa opet ako se obazremo u prošle godine, opažamo da kod nas pravog narodno — javnog života nije bilo, ili odveć malo. Premako je — s druge strane — onaj nutarnji obiteljski narodni život, bar toliko značajan ubav i svjež, kao ma kod kojeg drugog naroda, ili — baš možemo reći — od mnogih drugih je dobrim jači. I baš to nas je spasilo, da bez vanjske zajednice, bez svakog oružja, sile i pomoći očuvasmo značaj svoj. Te ostadosmo bunjevačko-šokačko pleme.

Nutarnji obiteljski narodni život kod nas u slidećima se pokaznje.

Bunjevci i šokci ljube obitelj svoju, u kojoj otac i majka često odgaja ne samo 3—5—10 dice svoje rodjene, već uz nji odhranjiva po jedan čoporak unučadi. Na temelju ove obitelji dite odraste ne u jednoj običnoj obitelji, već u jednom društvenom životu, gdi gleda bližnje i daljnje rodove, koji svi jednim jezikom

govore, svi iste običaje poštivaju. Mi u našim plodnim obiteljima toliko zabave nalazimo, da ćemo radi zabave ritko tugje društvo potražiti. To je jedna veličanstvena činjenica našeg narodnog života.

Naš je narod čedan i ćudoredan. Žene čuva od bučnoga vanjskog svita, još ni čerez radnje ju ne šalje bez sebe van kuće svoje. Ima ona pune šake posla u kući svojoj. Jer ne samo da kućevni red ovršuje već pravi kućevni obrt (zanat) rukovodi: šije veze, čonča, prede, tka i t. d. Ako je sirota, ona drugom to isto za novce radi kod svoje kuće. Naša žena osim svoje kuće i crkve malo ima na drugom mistu posla. A pošto više žena ima u svakoj kući, imadu svoje društvo. Nesnosno jim je tugje društvo, a tugj razgovor ji baš teško pada: pa tako one ostaju jamstvo pravog narodnog odgajanja.

Naši su muškarcu ponositi, a naše obitelji za tudjinca nepovoljne, zato bunjevac ili šokac neće šale zaprositi magjaricu, švabicu ili toticu, te tako nema prigode da se naša obitelj raznarogjiva. Inače žilavost našeg naroda najbolje pokazuje to, što naše ženske, koje se udadu u tugju obitelj — jer ovo se dogagja — prija će raznarodit onu tugju obitelj, i privest na bunjevštinu nego što će napuštiti svoju bunjevštinu. Za ovu rič imamo lipih primera po našim varošima i selima. Naš je narod pokazo da i uz silom pomagjarena imena mi ostajemo što smo bili. Tako se naš narod mogao ograditi, da ga za kosu dignuv, ne iztresu iz narodnosti kao iz kožuha.

Prema ovom općem pojavu stoje iznimkom samo tako zvane učene obitelji, koje izrodom svojim obično i neplodne postanu pa izumru.

Naš je navod zdrav i plodan. Koji na temelju naravnog i božijeg zakona raste. Mi se popunjavamo i gojimo sami iz sebe. U našoj ruci nema škole, nema crkve, nema politike, da mi možemo koga sebi privabiti. Mi smo narod iz naroda. Pa opet svaki dan veći i množniji postajemo.

Naš je narod konservativan, pa se drži onog što je naslidio. Novotarije i ponavljanja mu ne tribaju. Tako naravno čuva grčevito sve naslidstvo, što je prišlo od naših pvadidova a to sveukupno se zove bunjevština.

Eto tako se sačuvao u našem narodu jezik, značaj mišljenja i ponosa, običaji obiteljski, igre i sigre narodne. Ovo mi smatramo nutarnjim narodnim životom kod naših bunjevaca i šokaca. Ovo mi posve neoskvrnjeno nalazimo po našim selima i varošima po Bačkoj.

Nuto po našim selima nalazima nešto malo i javnog narodnog života. Naši seljani su znali steći i sačuvati pravo na bunjevačke škole, biraju bunjevačke učitelje, imadu svoj dio u

upravi općinskoj, imadu svoje prisežnike, imaju svoje godine kad biraju svog bunjevca kneza. A uz sve, kao amanet, čuvaju svoju rič u crkvi i ovog se prava baš grčevito drže.

Ovo sve je skoro propalo po našim varošima. U Novom Sadu, Baču, Somboru, Aljmašu vrlo pomalo koječega imadu naši. Baja se otima i pokazuje budnu svist. U Subotici pako do prijavniki desetak godina tako su bunjevci sva svoja prava napuštali u javnom narodnom životu, da danas svaku izgublenu točku silnim naporom valja na novo osvajati.

Što javno narodnog života dosad tako malo pokazasmo, mislimo da je najveći uzrok bio razcepkanost kojom nas ima svuda po širokim prostorijama između Dunava i Tise, od budimskog Tabana preko Dušnoka, Bačina i cile Bačke sve do Novog Sada. Nije bilo puteva ni općenja među nama, pa je teško bilo gojiti zajednicu. U knjigu se narod — kao svaki prost narod slabo uzdao, za njom se nije otimao, tako u našem narodu ni duševne sveze nije bilo.

Tako se je samo moglo dogoditi, da je vanjski svijet, koji je znao o nama, za sigurno mislio, da su nam kratki dani nevidivog života već odmireni i da će nas na skoro ne stati. Mnogi su mislili da nam gode, kad nam u našem prisustvu grde jezik materinski. Mnogi su mislili da smo se već otudjili roda svoga.

Ali krv nije voda!

Oni krivo sudiše. Gdi ne vidjahu plamena, pomišljahu da ni žerave nema na narodnom ognjištu Bunjevaca. Nisu znali dovoljno ciniti nutarnji obiteljski život narodni, koji je bio uvijek živ i gotov temelj za vanjski život čim se ponudi prigoda za ovaj.

U tima okolnostima se pobudi bunjevačka vila i potakne srce pokojnog Ive Antunovića, vrbuje sebi Bozu Šarčevića. Izvede ji u javno polje da počmu teški rad za narodni život bunjevaca.

Pod uredništvom pok. Antunovića se pomoli god. 1870-te jedan nediljnik, pod imenom „*Bunjevačke i šokačke novine*,“ da pokuša među bunjevcima i šokcima javnu svezu stvoriti i dilo- vanje bunjevačko-šokačke svisti u javnom životu odpočeti.

Naš veliki početnik nije bio zadovoljan sa samim novinama, on je tražio sveze sa narodom i u društvenom životu. Bio je savitnikom i pomoćnikom svim onim koji su se za narod počeli boriti. Kuća mu je otvoreno svratište bilo za svakoga a srce mu otvorena knjiga u kojoj si mogao čitati najsvetija načela.

Pisao je on osim novina i zasebnih knjiga na bunjevačkom jeziku. — „Poučne iskrice,“ „Slavjan,“ „Odmjetnik,“ „Bog s čovikom,“ „Čovik s Bogom,“ „Naputak,“ i „Razprava“ sve su knjige iz pera Antunovićeve. Sve su bunjevački pisane i svaka je kadra bunjevačku svist potaknuti.

Za istu cilj nam mnogo doprinesoše *Boza Šarčev* svojim

društvenim nastojanjem i „Tumačem ;“ *Stipan Grgić* stalnim radom na bogoljubnom polju književnosti, *Josip Manić* sa svojim pismicama i kalendarom, *Kalor Milodanović* sa svojom „*Misečnom kronikom*“ i „*Novinama* ;“ *Ivan Palić* sa svojim ravnopravnim postupkom u škuli i crkvi sa svojim katekizmom i bunjevačkim govorima a *Mamužići* sa njevom politikom u Subotici.

Sve je ovo bilo na okupu. Sve je osićealo da je nastalo poslidnje vrime za rad, ma na kaki način, i za bunjevca. Oduševljenje je mah zavatilo, koren duboko spuščalo, to je svaki osićeao. Ali kada će i kako će taj rad osnovanim i stalnim postati, o tom se dvojilo i neuspjeha se bojalo.

Ipak napadaji na naš jezik i na naše želje priredjivani silom nas prisiliše na javni otpor i književni rad. Bunjevačka vila prijateljica roda svoga uz kolino starešina naredjala je kolo mladića koji će nastaviti ulogu starih borioca. Nadahnula ji duhom rodoljubnim i njevim je radom digla na noge „*Neven*“ i „*Danicu*“ kao mlađjan porod bunjevačkog duha. To su vam pravi brat i sestra, koji evo već desetak godina kako iztrajno virno Bogu i rodu ugodno vrše svoje zvanje. Pobugjuju rodo i domoljubje.

„*Neven*“ i „*Danica*“ su u našem narodnom životu prva sustavna dila za bunjevački jezik i bunj. svist podignuta. — U „*Nevenu*“ i *Danici* su stalno naglasivani interesi Bunjevaca. Tu su nabrajane tužbe bunjevštine. Tu piva vila bunjevačka gudalom *Miroljuba* i *Jabukovića*. Tu se iztiču svojštine Bunjevaca i *Šokaca*.

„*Neven*“ i *Danica* kriju tajne naše i otkrivaju želje, sotog one prolaze širom naše Bačke i dalje tamo gori do *Budima* kao i vamo priko *Tise* i *Dunava*. To su dvi stalne knjižice koje narod prima i razumi. Iz njih crpi duha i oduševljenja. Po njima se razvija sličan ili baš isti osićeaj u razštrkanom našem narodu. Postavlja se i goji jedinstvo u nama.

Što su nam „*Neven*“ i „*Danica*“ u cilom narodu njegovali, toga se cilja primila „*Pučka Kasina*“ za *Suboticu*, Ovo narodno ognjište već od početka je bilo trn u oku našim protivnicima. Bojali su se njenog političkog nastojanja. U početku dakako da je i politika nudila povoda ustrojenju toga čitalačkog kruga, ali danas se već sve većma razvija njezin pravi značaj ; taj naime *da je to hram bunjevačke riči*.

Njezina su „*velika prela*,“ koja godimice priredjuje, jedno silno oružje u njezinoj ruci kojim ona cio narod uzbudjuje i oko sebe kupi.

Kasina je sijelo naših starešina od kud se oni okripljeni i razdragani vraćaju kući svojoj ; a prela su ognjište mladeži naše.

Napokon svim ovim činjenicama došla je u pomoć nova posestrima jedna nediljna novina pod imenom „*Subotičke Novine*.“ To je doduše u prvom redu subotičko glasilo, ali virno i izklju-

čivo služi narodne težnje; istom je prvu godinu doživila god 1893. pa ipak je već lipo pripoznata, jer ozbiljnim i čestitim radom je stekla ugleda.

Eto tako bunjevština danas pokazuje izvisne znakove javnog narodnog života, koji dok nam sjedne strane svidiće da.

„Bunjevac dušu ne izdade“

dotle s druge strane goje naš narodni život i na dalje, to su možne činjenice koje će unapriditi našu svist. Te činjenice nama jamstvom služe da bunjevac još uginuti neće. Jer po ovima činjenicama će se gojiti zajednički osjećaji i svist, gradit će se ljubav prema svemu što je bunjevačko.

I kad danas — uz sve što navedosmo — možemo tvrditi da se bunjevac već ne stidi nigdi jezika svoga, onda je već ustao na obranu svetinje svoje i naroda svoga. — To je početak; al krasan početak!

S.

Lemeš Stevo.

*Ima ljudi, Bože, razne čudi;
Dobar savjet ništa im ne prudi.
Kada jednom upanu u strasti,
Malo im je do poštenja, časti.*

*Troše, žive na grdnu sramotu.
Šalaj, dalaj u cielom životu:
A za svoje uboge domare
Vrlo malo il' ništa ne mare.*

*Onomadne naše selo cielo
Lemeš Stevu na jezik uzelo.
Dobri ljudi i pravo imadu
Stevu dobro u selu poznadu.*

*Kada noći il' u kasno več
Tihim šorom tamburice zveče,
I dite će svako odmah znati.
Da se Lemeš Stevo kući prati.*

*Već odavno on ovako radi
Pelin-život rujnim vincem sladi;
A kod kuće žena nek nariče
Misli Stevo njega se ne tiče.*

*Cielo selo u poslu u radu,
Samo Stevo u debelom hladu,
U mījani čašama se bori,
Viče jadan ko da kuća gori.*

*Pjeva pije opet slavlje slavi
Najerio šeširić na glavi,
Životari ni brige ga nije
Što mu žena gorke suze lije.*

*„Vinopije hiljadu vam jada
Trojanice počet ćemo sada;
Da ja vidim koliko mogu braća,
Kada Lemeš iz svog džepa plaća!“*

*Čudan Stevo želja ti je prosta,
Ta muktaša uvijek ima dosta,
Za čuturu kiseloga vina,
Prodali bi i Božijeg sina.*

* * *

*Noć je prošla; rujna zora zori
Marljiv težak sa poslom se bori;
Dobri ljudi na radnju se žure,
A Stevo se prati uz tambure.*

Marni ljudi radom sreću kuju,
J osnovu blagostanju snuju;
U radu je danas slava naša,
Stevina je kod velikih čaša.

Iza duga četiri Božja dana
Još mu nije omrzla mijana
U drugu se prati pjevajući,
Bog zna kad će dospit opet kući.

Jadna žena, hude li je sreće,
Gine, vene ko jesensko cieće.
Zalud čeka Stevu da će doći;
Sliedom sliede štrastolike noći.

Djeca plaču i pitaju: „majko
Gdje je tako dugo naš babajko?“
A šta da jim bolna majka kaže
Pred dječicom zar da jadona laže!

Ćutila je i suze gutala
Šta da radi? sama nije znala.
Molila se Bogu Svemožnome
Da razsvitli razum Stevi svome.

Da se jednom od pakosti prene
I na stazu kreposti da krene;
Da poštenje obitelji spasi,
Da uminu svi zločesti glasi.

Al gdje raskoš jednome zavlada,
Poboljšanju malena je nada;
Taki s' teško boljoj stazi vraća
Sa poštenjem il' životom plaća.

* * *

Prosuo se glas po našem selu,
Prodo Stevo oranicu cielu.
Novaca je valjda trebo vrlo
Skupo ga je stalo suho grlo.

Kad je osto bez liepog salaša
Odreko se onda jadnih čaša.
Al to malo našem Stevi prudi,
Zar je vriedan da ga žale ljudi?

Po salašu žid se širi sada
U Stevinom dobru čiva vlada
On ga jadan proklinje i grdi
Al čivo se ni malo ne srdi.

Kako j' Stevi? Pitaju me braća
U mijanu za cielo ne svraća.
Već vam tužan onaj goso stari
Nadničari, tako životari.

Miroljub

Šimun Matković

svećenik, prvi bunjevački misionar—virovistnik. (Živio i dilovao svršetkom 16-og i početkom 17-og vika.)

U najnovije vrime više je učenjaka, koji u svojim dilima razpravljaju o Bunjevci, o bunjevačkoj prošlosti, ob običaji Bunjevaca, o njihovom dolazku u današnju domovinu itd. Od Magjara profesor Iványi u svojem ogromnom dilu, u povisti Subatice grada, posvećuje nešto i Bunjevcima, samo to je šteta što je ovde u toj knjigi tiskano, to su prija njega drugi i bolje i op-

širnije opisali. Iz virodostojnog izvora doznasmo, da mladi učenjak na povistničkom polju, svećenik — pop Melkir Érdújhelyi u Novom Sadu radi na zanimivoj razpravi o prošlosti Bunjevaca u kalačko-bačkoj nadbiskupiji, pa u koliko mi poznajemo Gospodina Érdújhelyi — u, smijemo se nadati, da će njegova razprava dostojna biti ostalima dilima na povistničkom polju izdatima, a dostojna će biti, da se revnom piscu — velikom prijatelju našem — svaki Bunjevac i Šokac zahvali. Dao Bog, da tako bude. Braću Srbe u novije doba takogjer zanima prošlost bunjevačko-sokačkog puka, zato ove godine (1892) trojicu možemo navesti, koji pišu o Bunjevcima i to protosingjela Sakrak-Ninića u „Izveštaju Eparhije Bačke,“ Ivana Ivanića u razpravi od novosadske srpske Matice nagragnjenoj „O Bunjevcima“, i najposli Gjuru Popović u kratkom opisu, koji je u magjarskom Pallasu tiskan. Ovaj posljednji tako nas je nakazio svojim perom, da nije zaslužio, da se s njime i s njegovim radom opširnije zabavljamo, jer ako je istina ono što je Gospodin Ivan za geslo svojega umotvorja uzeo, da je povist, naime, ogledalo naroda, onda dilo mladoga doktora Popovića nije ogledalo već prava nakarada, al s kojom ni svoje ime ni lice osvitlati neće. A zašto nebi pripoznali i to, da je u našem časopisu Nevenu i našem kalendaru Danici više radnja već tiskano s kojima se prošlost Bunjevaca razjašnjuje, koje ako bi se u jedan vinac sabrale, mnogo bi doprinele za razjašnjivanje povisti Bunjevačke. Ovo hoćemo da dostignemo mi sa slidećim člankom, koji je po knjigi slavnoga franjevca — akademika Eusebe Fermendžina, napisan, a prati rad jednog od najdavniji, najstariji svećenika, rad popa Šimuna Matkovića. Jer čim smo vrime, u kojem je naš Simun dilovao, iztaknuli, takim padaju sve one tvrdnje, koje hoće, da Bunjevca i Šokca, samo od godine 1680 traže u sadašnjem njihovom zavičaju. Mi ćemo ovim dokazat, da je ime „Bunjevac“ mnogo prija poznato, mi ćemo dokazati, da su Bunjevci-katolici mnogo prija poznati, a na svemu ovome budi hvala slavnom franjevcu učenom Fermendžinu, koji kao pčela sakuplja spomenike, s kojima se može dičiti red fratarski, franjevački, a možemo se ponositi i mi potomci stari naši didova.

Kada je godine 1526 na dan sv. Ivana Usikovca magjarska vojska kod Muhača uništena, gdi je kralj Ugarski Ljudevit II. zaglavio, gdi su crkveni i svitovni dostojanstvenici poginuli: onda je turska divja sila mah preotela, stare žitelje razvijala, gradove opustošila, manastire i kuće božje crkve razorila. Misto blagostanja i zadovoljstva, svud je ubožtvo i ropstvo zavládalo. Pa kako su ovde u Ugarskoj i priko u Slavoniji žalostni odnošaji bili, još je težlji i žalostniji položaj onih u Bosni i Hercegovini, gdi je stanovništvo izručeno bisnim begovima! tima zakletima neprijateljima imena Isusovog, i to izručeno na milost i nemilost. Podjarmljeni

idju dalje od dušmana kletog ufajući se, da će u blizini kršćanski naroda naći pomoći i potpore od nasrćaja turski i tako dolaze naši didovi u današnju Bačku, Baranju itd. Na ovome tegobnom putu prate jih najvirniji prijatelji fratrovi i popovi, da dile sudbinu svojega ljubljenoga kršćanskoga stada, zato i govori naš zahvalni narod „*Kuda Turci s ćordom**) tamo fratri s torbom.“

Oko godine 1600 svud je već našega naroda, koji istinabog pod raznim imenima se spominje: ali neima dvojbe, da smo pravi potomci onoga mučeničkoga roda, koji gorko uzdiše pod besnilom turskoga zuluma.

Tako 1612 živi u našima krajevima revan, bogoduhi pop, koji razcviljenim srcem gleda žalostno duševno stanje svojega roda; on vidi, da ni požrtvovni Franjevci nemogu sve i sva učiniti, zato se obraća na sam Rim, papi Pavlu V, da od onud pomoći izprosi za svoj jadni narod. On je čuo, da je nedavno zasnovan red Isusovački, koji red osobito posvećuje se navišćivanju vire Isusove i podučavanju zanemareni naroda, zato moli generala Isusovačkoga reda, Klaudija Akvavivu, da bi mu dao redovnika, koji govore jezikom našim, te da bi se uputuli u podjarmljene turske krajeve. Zaslužni ovaj muž jest pop *Šimun Matković*, čije smo ime na čelo ove skromne rasprave stavili. Njegova se želja ispuni! Sv Otac papa Pavle V ostavi nalog glavaru reda Isusovačkoga, da bi dao pomoći popu Šimunu, da u turski krajevi navišćuju viru Isusovu zanemarenom kršćanskom puku i to jezikom „*dalmatinskim*“ kao što sami pišu.

Godine 1612 miseca studena krenu se dva otca Isusovca iz Rima priko Dalmacije, da dodju podjarmljene kršćane u viri pokripiti. Ime dvajuh Otaca: Bariša Kašić i Stipan Szine a vodjom jim Šimun Matković pop, koji poznaje ovdašnje odnošaje, koji govori posve dobro i turski. Da što sigurnije podje jim podhvat za rukom, još u Dubrovniku preobuku se u ruho dubrovnički trgovaca, uzmu nuza se oružane pratioce, te evo ji na konjima gdi priko Hercegovine, Bosne i smederovačkog sandžaka prispiju u Biograd. Ovde bi zanimivo bilo od riči do riči prepisati bilježke oca Kašića, u kojima živima slikama predočuje doživljaje svojega puta, zanimalo bi čitatelje naše, kako su jih Turci, turski begovi i kadije (sudci) po gdikoji misti dočekali, ali buduć, da sve ovo nespada u okvir radnje naše, izostaviti ćemo, da što pomnjevije pratimo našega Šimuna Matkovića. Revne virovistnike u Biogradu dočeka bogati trgovac Marko Burki, njegovi su gosti, a oni službu božju obvršivaju uz podvorbu dva biogradska Franjevca u kapeli dubrovnički trgovaca. Osam dani prediči ovde Isusovac Bariša Kašić, a ostali potpomažu u sv. radu, primaju ispovidi pokornika, koji su ne samo iz Biograda nego i iz cile okolice. Svr-

*) Sa sabljom; sablja-ćorda.

šivši srićno sv. poslanstvo odmore se, te posli dvi nedilje krenu put Srimu, a ovde će jim svudan Šimun Matković biti vodjom. Zima je tako stegla, da su po Srimu svudan na sonicama putovali. Stanovnike — medju kojima mnogo Srba ima, većinom u zemunicama nadjoše. Nastane se u Mitrovici, gdi ji zadruga (obitelj) nekog starca Grgura podvori, dodju u Morović, Nimce, u Župu crkve sv. Katarine (u danasnji Sot) gdi se kod župnika Gjure Dubića veliko mnoštvo kršćanskoga naroda sakupi, da čuje lipe riči oduševljeni virovistnika. Ovde ostanu više dani, ali izlaze u ostala bližnja mesta, gdi ako crkve nije bilo, oni bi na groblju podigli oltar i tamo podučavali narod. Zanimivo opisuje otac Kašić osički vašar (u ono vrime: panajur) o groblju govori, da je nad svakim grobom stablo se zelenilo usadjeno na dan preminuća. A po gdikoji misti ženske bi na grobove stavile kruha, kolača i voća, ne zato — veli otac Kašić, kao da bi ovim poput pogana pokojne duše hteli nuditi, nego da siromake narane a ovi da se Bogu mole za pokoj vičnji ljubljani mrtvih. Ovde nemožem, da nenavedem, kako je i kod nas lipi običaj, da baš na dan Mrtvi siromase narane u Baćinu — obćini šokačkoj, i danas na dan mrtvi na same grobove polažu kruha, voća itd. Pa nije li ovo jasnim dokazom jednog te istog porikla. Pohode Križevce, Vukovar (gdi neki pustinjaci sv. Ilije žive po turskom adetu); u Osiku jih pohodi stari Isusovac iz Pečuha Grgur Vásárhelyi, kojemu mnogo neprilika zadaju novovirci kalvini i Lutorani. Svršivši svoj apoštolski put vrata se u *Biograd*, da od ovud obadvojica i otac Kašić i pop Šimun Matković odputuju u Rim, gdi opišu žalostno stanje kršćana, gdi su od sv. Otea izmoliti hteli da se barem još tri biskupske stolice imaju podići i to u Mitrovici, Iloku i u Biogradu.

Pa kako je Otac Bariša Kašić na svojem putu imao prigode upoznati vrline popa Šimuna, sasvim je nastojao, da se na jednu biskupiju ovaj stavi. Znao je on za njegovu revnost, neustrašivost, znao je, kako je ljubio potištene kršćane, kako je opustošene crkve popravljao, kako krivo optužene i prid turskim pašama branio, buduć, da je posve dobro govorio turski. Sam general isusovački pritstavi dva virovistnika svet. Ocu Papi Pavlu V-om. Otac Kašić zamoli kardinale Mellinusa i Serra, da bi zagovarali kod svetog Otea stvar našega Matkovića. Ali kad je vidio, da uplivni i zaslužni Franjevci rade suprot njega, obrati se na glasovitoga kardinala i velikog učenjaka Bellarina, nebili ovomu pošlo za rukom izposlovati, da se Matković za biskupa imenuje. Ali sve zahman! Bellarmin očito reče, da je kod sv. Stolice optužen da nije naobražen, a biskup pokraj svi ostali kriposti potpuno naobražen ima biti*). Poslidica ovi prepriki bi-

*) Ja sam u ovoj stvari imao sriću sa samim Oteem Fernendžinom govoriti koj misli, da je naš Matković „jezgraš“ bio, t. j. da je bogosloviju samo površno svršio.

jaše, da se *Šimun Matković* i na Isusovce i na Franjevce rasrdio, kao na jedine uzroke što mu je njegova osnova u Rimu zapela. Otac Kašić u svojim rukopisima iz srca žali, što ga je Matković krivo sudio i njega za protivnika svojeg držao. Ali da su u Rimu priznavali ostale vrline i dobra svojstva popa Šimuna, jasnim je dokazom njemu povirena zadaća u Carigradu kod turskoga cara za kršćane na slavenskom jugu veću slobodu i više povlastica izposlovati. Zato iz Rima ne vraća se u Srim, nego putuje u Carignad s dalmatincem Nikolom Čaki a Rim mu daje 200 dukata. Tako on otidje iz Rima u Carigrad gdi da je uspešno posridovao daje se misliti iz slidećega njegovoga diloovanja. Godine 1618 dana 26 miseca ožujka kreni se otac Kašić priko Biograda opet u Srim a prate ga dva Isusovca : Otac Marin de Bonis i Marin Drago. Kada su nama već poznate župe u Srimu pohodili, Otac Kašić podje u Temišvar, da bude u pomoći Otcu Jakovu Tugolini, koji jedini podučavao i pastirovao nad tamošnjim stadom Magjara i Bunjevaca (Ilira). Ovde dobije list od oca Marina iz Biograda, da bi se odmah vratio ovamo, jer da dolazi iz Austrije novoimenovani biskup biogradski franjevac *Petar Katić*. Medjutim pop Šimun Matković povrati se iz Carigrada te kao da je već zaboravio, što on nije postao biskupom, on se dragovoljno priključuje novom nadpastiru Petru, da ga prati u Srim koji je njemu dobro poznat. I tako evo opet našeg popa Šimuna sa Barišom Kašićem po Srimu. Jadni narod sa neopisivim veseljem dočeka biskupa *Katića* i to tim više jer u njegovoj pratnji vidi svoje brižljive Otce : popa Šimuna i Isusovca Kašića. Zalaze u sve krajeve, gdi se kršćana pod turskim jarmom nalazi, tu u zajednici mise, pridiče a biskup sakramenat krizme podiljuje. A da plodove na ovom sv. putu dostignute osiguraju, biskup *Petar Katić* sa svima svećenicima pohodi iločkog pašu Asama, da bi bio braniteljem svoji podanika kršćana. Paša na pozdrav biskupa odgovori turski i dalmatinski a sa strane naše turski progovori opet pop Šimun Matković.

Ovo je onaj poslidnji put na kojem smo vidili javno diloovanje popa Matkovića, ne kao da posli više nebi čuli za njega. Ne ! Ta ono što ćemo još navesti o njemu to javno svidochi da mi Bunjevci njega punim pravom svojim nazivamo ! Eno mu moljbenice od godine 1622 u Rim poslana, u kojoj ište, da bi se njemu župa u *kalačkoj* arcibiskupiji „*Bunjevci*“ zvana podilila, u jedno moji, da mu se svidochbe njegove, koje su u zaostavštini preminuvšeg biskupa *Katića*, natrag povrate. Ja mislim, da ova župa „*Bunjevci*“ nije bila jedno selo, nego da je u opće želio nad *Bunjevcima* duhovnu pastvu voditi. Otac Fermendžin misli, da je on to zaista i dostigao, jer je od god 1618 u njihovoj blizini ostao, a da je to tako, to se daje zaključiti iz putopisa nikog Atanisije, koji kroz Ugarsku u Bosnu putujuć u Mohaču

nadje paroha *Simuna Matkovića* i to godine 1626 Travnja 2 (*Batinić — Fermendžin: Starine XVII*). Mohač je u ono vrime kao u opće cila južna Ugarska i Slavonija po Turcima podjarmljena bila, te kada je *Atanisijs* ovdan putovao, onda je Mohač glavno misto sandžaka bio, i tako vojničko-policijska postaja, gdi je najmanje 100 oružani Turaka stalno bivstvovalo. Kuća je u njemu 129, a stanovnici po viri katolici, Srbi, Kalvini i Turci a po narodnosti Magjari, Bunjevci-Šokci i Srbi.

A da su Bunjevci-Šokci u većini bili, to se dade zaključiti što su već onda dvi crkve imali, premako u dosta kukavnom stanju. To znamo iz gore spomenutog putopisa, da je pop *Šimun Matković* u onoj izvan grada službu božju svršivao. Dokle je ovde u Mohaču župnikovao, nemože se točno iskazati, ali iz njegova lista doznajemo, da je godine 1635, 14 Svibnja u Sarajevu. Što je bilo povodom, da je ostavio svoje Bunjevce i Šokce, neznamo. Biti će zar, da je od turaka progonjen, jer premako je u dodir dolazio sa turskim velikašima, moguće je, da da su ovi u suprot zadate riči progonili revnog slugu *Isusovog*, a zar ga je bolilo što ga crkveni poglavari nisu odlikovali, barem iz lista u Rim poslana veliko nezadovoljstvo pokazuje se. Jer godine 1635 ovako piše predstojniku propagande u Rimu, i to piše pravim našim bunjevačkim jezikom doslovice ovako: Pax Christi! (Mir Krstov) Prsvitli Gospodine! Mnogokrat otio sam pisati vašem gospostvu, ali niesam mogao od velika progona i napasti i muka, kojem nas muče i strava, koje patimo od *Cirila patriarke vladike*; hako bude ova persekution durati jošte do trigodišta, znajte vaša gospostva da se neće moći katolik u Bosni i Ungariji održati. Sadanji vezir koji posadi *Cirila patriarku*, na to ufati nas tri sacergota (svećenika) i drža nas od mladoga *Bozića* do kandelore (svitla *Marijina*) na ledu i sniegu, da nam su spali nokti od prsta od nogu, gvozdje na ruku i na grlu; po jedanput s ledom vode pismo i po malo crna kruha uzesmo; jesmo gdi nabijaju na kolje ljude a druge pod palicama more, a treće siku, koje sam podpomagao pred smrt ispovedju i ponukuvao, da umre veselo; i sam sam bio odlučio krv proliti ali nektiše nas gubiti, nego naopako saopače konopcem svezali, bijući štrangom po sijla pod kolliena govoreći: ti si obratio od Dunava do Kaniže kamo ti popovi i biskup od Rim pape? Cieniše: daj blago! Veće smo bili mrtvi nego živi a ištu što nemoremo dati, inako nemogucij biti, triba bij, da činimo volju nji, i dadosmo ono što ištu: dvie tisuće i petnaest škudi. I sada u Sarajvu od turaka uzimamo na kamatu i zalažemo braću i rodike a popovi i fratri iz *Sriema* pobigoše a mi tri popa se nahodimo; privlače nas Turci kano vuci hovce. Koji od tuda dodju, oće da su gospodari, a kad vide suprotivštinu, tako biže. Koju korist učini dalmatin *Petar Katić* biskup od *Prisrena*

s koga izgubi tisuću škudi. A on obogati svoje rodjake ; a takodjer i fra Alberto, koji učinio bogate svoje nepute, a tamo neki fratri za biskupat na vieru, a ko nemiti vezira, oma će ga na kolac, neznate što se ovamo čini, koje persekutioni ako je ovako činio Dioklecijan. Zato molimo s velikiem suzama, da biste, nam poslali pomoć . . . i kongrogacie i sveti otac, to jest jednu sumu dinara da se odkupimo i mi i mnogi karstiani koji su u tamnici i sada ; zašto je karstianstvo sve odrto a nami su sve poplienili i parament i kaleže razkovali na sablje i karstenia i ilybra i sve malo i golemo ; a sada nas vode u Budim čauši i ono nosimo što nas su zadužili, što smo na kamatu uzeli od turaka i konje. Tamo fra Filip tihi Lutoran, daržite ga dakle svi pišemo njegova diela i opaçine i ierasie, koje je činio. Ne drugo Bog s vami, neimam kada pisati zašto me vode čauši u Budim, i ako ćete što poslati, daj u vrieme i odpišite nam što ćete nam činiti, zašto se nemožemo deržati, ni patiti, a i uteći nemožemo“ Evo tužaljke našega popa Šimuna Matkovića, evo jadikovanja, u kojem odsiva ljubav za viru i rod svoj.

A ja ću ovu razpravu dovršiti, u kojoj sam pritstavio dilovanje onoga muža, koji prvi spominje — barem do sada — ime Bunjevci, koji prvi posvećuje rad svoj, život svoj za dobrostanje, za spasenje Bunjevaca. Ali s ovom raspravom, ja mislim, da smo i drugo šta dokazali i mnogo dokazali što povistničari do sada nisu a to je pak ovo : da *Bunjevci* nisu samo 1680 došli u njihov današnji zavičaj, kao što to svi povistničari tvrde, kao blageuspomene biskup naš slavni Antunović, historik Ivánji, Ivan Ivanić i drugi. Nije istina dalje, da su stari Bunjevci vire pravoslavne, vire srpske bili, te da su bajage ovde prišli na katoličku viru, ta oni imaju svoje fratrove i popove katoličke u svako vrieme, koji su uvik u savezu sa rimskom crkvom i njezinom glavom : rimskim papom. Ta eno nam jasnog, nepobitnog dokaza, da se po svima krajevima dili sakramenat krizmanja po biskuju biogradskom fra Marinu Ibrisimoviću, koji godine 1649 dolazi priko Slavonije u Peštu, a iz Pešte u Gjengješ, Jasbirinj, Kečkemet, Segedin, Martonos, Bajmak, Jankovac, Miljkut, Santovu, Sombor, Bereg, Kolut, Garu, Dolnji Monoštor, Bač i Bukin. Pa kada sve ovo u obzir uznemo, mi se ponositi možemo sa 300 godišnjom proslosti naši Bunjevaca i Sokaca u današnjoj domovini ; mi se ponositi možemo, što su nam didovi svoju junačku krv prolivali za svetu viru i domovinu. Pa ako bi nam pribacivao tko što se mi s ovim dičimo, mi mu odgovorimo, da mi nismo jučerašnji. A na svršetku hvala, slava dičnom franjevcuocu Fermendžinu po čijem dilu sastavih ove crtice iz burne prošlosti Bunjevaca i Šokaca ! Svakom svoje !!

Nadvojvoda Josip August sa suprugom nadvojvodkinjom bavarskom Augustom, vinčali se 15. studenoga 1893.

Vatikanski uznik.

Naslidnici Klodvika I. bili su većinom slabi i nejački kraljevi. Vladanje pripuštili su svojim prijateljima i savitnicima te jim nije mo ostalo do naslova.

Takav kraljevski savitnik bijaše Pipin. Da neredu konac savije, turi kralja u samostan, a sam se prozove kraljem franačkim.

Kao mudar vladaoc pobudi u inostranih vladaoci osobitu pažnju i saučešće. Kad je g. 768. umro, naslidi ga najstariji mu sin Karla, čovik dobre volje i bistra uma, te tako valjana srca, da je po mogućnosti svakomu činio dobro.

Žalibog, da je cilo njegovo vladanje bio nepristani rat. Osobito su ga uznemirivali Sasi, plinili granice njegove franačke države i tamanili njegove podanike. Taj ratoborni poganski puk stanovo je megju Labom i Dolnjom Rajnom kao i na Sivernu moru. Nije imo kralja, neg obćega vojskovogju. U njegovoj postojbini nit si vidio gradovah nit bogatstva, već je živio u siromaštvu, neznanstvu i praznovirju, po navadi otaca svojih, te je prkosio tugjoj sili. U velikoj pogibelji doprinosio je svojim kumirom (kućni bogovi) po-najjače Vodanu, i čovčije žrtve.

Karlo odluči, da taj narod kaštiguje i pokrsti. Sasi se borahu pod svojim vogjom Vitekindom, nu budu potučeni i morahu gledati, di im Karla ruši kip kumira Irema i ubija svećenike. Karla utanači s njimi mir, te se digne na Dezidera, kralja Longobardah. Prigje alpe, osvoji Gornju Italiju, svrgne Dezidera i spoji državu longobardezkú sa svojom franačkom. U to se vrati Vitekind iz Danske, poruši Karlom uzdignute crkve i samostane i ugje sa svojimi Sasi robeć i paleć u Francezku. Karla mu pojuri u susret i potuće ga u krvavoj sići. Dade mu dio Saksonske, imenuje ga vladalcem Karlu ovisnim. Vitekind se pokrsti a za njim i Sasi.

Da ovaj puk čim jače sebi priveže, 10.000 saskih obiteljih primjesti Karlo u druge zemlje, a u Saskoj podigne gradove i biskupije, iz kojih proizigjoše kašnje Magdeburg, Hall, Brema, Múnster, Osnabruk i t. d. Istina, da su se pojedina plemena ovoga nemirnoga puka i kasnije dizala na osvetu, al se nemogoše izčupati Karlovoj knuti.

Zatim prigje Karlo u Italiju, te se u Paviji kruni željeznom krunom i prozove se kraljem Italije.

Ovom grozdenom krunom krunili su se do nedavno i carevi austrijski kao kraljevi Lombardije. Kruna je zlatna, alemkamenjem posuta i nosi ime po željeznom obruću iznutra savijenom, a načinjenom iz jednog čavla križa Isusova. Čuva se u lombardezkom gradiću Monzi.

Četiri godine iza toga dogju Karlu dva španjolsko-arapska vladaoca moleći ga za pomoć proti ugnjetavalcu arapskomu Abderanu. Karlo im pomogne, otrgne Muhamedancem iztočni dio Španije tja do Ebra. U povratku, idući njegovi vojnici tisnacem Pirenejah, budu silno izmrcvareni. Rulja dušmana bacala je s visina gorskih na vojake ogromno kamenje i drveće i potukla mu golem dio vojske. Tu je pao i Roland, ljubimac i vojskovogja Karlov.

Malo zatim upokorio je Karlo i Tasila, hercoga bavarskoga,

koj se je svezo s Obri proti njemu. Karlo ga do duše dosudi smrti, nu pokloni mu život, zaveli Bavarsku franačkoj državi. Tasilo svrši u jednom manastiru, u kom g. 777. utemelji Kremsmünster, opatiju benediktinsku.

G. 800-te positi papa Lav III. franačkoga kralja u Paderbornu. Tom sgodom izpripovidi mu sv. otac ganutljivo teški svoj položaj, a Karlo mu obeća pomoć proti neprijateljima.

Kad je Karlo sa svojom vojskom prid Rimom osvanuo, povukoše se papini zlotvori, ostaviše grad u koj je unišao slavo-dobitnik Karlo. Bijaše na sam božić. Karlo je prisustvovao sv. službi Božjoj u veličanstveuoju crkvi sv. Petra, da primi blagoslov sv. Oca. Kralj klekne prid oltar na skaline, da uzdahne vruću molitvu Bogu dragomu. U tom se primakne sv. Otac i stavi Karlu carsku krunu na glavu. Sva crkva zaori : Carlos augustus ! Bogom krunjeni, mir noseći caru ! Dug mu život i pobjeda ! Tad se spusti papa prid vladaocem i pomaže ga za rimskoga cara.

I od tog časa osta carski naslov nimačkim vladarima.

Premda je Karlo u mladosti tako slabo poučavan bio, da je jedva za nuždu svoje ime podpisati znao, bio je on i čestit vojak i državnik. Ljubio je znanost, štitio umitnost i u kući i u narodu. S toga je za svoju dicu namistio u svom krugu višta učitelja i odhranitelja, učena englezkoga redovnika Alkuina. On pako sam bavio se s učenjaci i pomno čito izvrstne spise. Svi mladići na njegovu dvoru morahu ić u učione. Zato je pribavio vrstne učitelje iz Italije i Grčke. Te u svih gradovi njegove države cvatijahu škole, koje je on često osobno pohadjao. Kraj toga je podupiro siromake i crkve. Karlo je bio jaka uzrasta, visoka, bistra čela, velikih, živahnih očiju, odavajućih prijatelju radost, dušmanu strah, a svakomu pouzdanje. U mladosti bjaše umiren u jilu i piću, a spavao je samo nikoliku satih. Nosio je platneno, svilom vezeno, ruho. Noge su mu, misto čorapah, zavojci bile omotane. Nosio je i cipele, a zimi i kožuh. Samo na carevinskom viću i o velikih godovi vidimo ga u podpunu veličanstvu : zlatnom i dragulji sjajnom krunom na glavi, ogrnuta dugom svečanom kabanicom.

G. 814. spopala Karla jaka groznica. Osićajuć da će umriti pripravi se pobožan kršćanin, na daleki put u vičnost. Prid smrt uzdigo desnicu pa se prikrstio, zatim obe ruke položio na prsa i stisnutim očima polako šaptnuo : Oče. u Tvoje ruke priporučujem dušu svoju !

Tako je preminuo Karlo Veliki 72 g. starosti a 48 vladanja.

U odori carskoj krunom na glavi, mačem u ruci, zlatnim evangjeljem a krilu, križem u desnici a putničkom torbom o vratu sidi eno na zlatnom stolcu u Kahovu (Ahenu) u grobnici pod crkvom sv. Majke Božje. A slavna uspomena mu živi i danas.

Slavni taj kralj, katolik u podpunoj miri, kralj Karlo Veliki poklonio je sa svojim ocem Pipinom Malim rimskim Papam, namistnikom Isukrstovim na zemlji, Crkvenu Državu za sva vrimena. Tu državu, papino vlasništvo, oteo je silom prije 22 godine Viktor Emanuel, kralj sjedinjene Italije. Oteo je vičit Rim, grad cilog katoličtva, grad papin, a sidad starca Pija IX. i njegova naslidnika, današnjeg papu, Lava XIII. zatvori u palaču vaticansku. Te se je tomu zlodilu, toj otimačini, 20. rujna ove godine navršilo 22 lita.

Istina, ta Crkvena Država s glavnim joj gradom Rimom nije baš velik dio zemlje Njegove Svetosti, rimskog pape, nu je tim dragocinji, što je 1000-godišnje vlasništvo rimskih papa. Puk je te Crkvene Države i srcem i dušom prianjo uz pape, zakonite svoje gospodare, jer mu je papa bio dobar otac i pravedni vladalac. Al današnji bezbožnjaci i bogogrdci, bacivši pod pete sve što je pravično i sveto, priuštise Italiji tobože jedinstvenoj i ovo parče talijanske zemlje.

Već g. 1860 okrniše papu ti zlodusi u njegovu vlasništvu, tako, da je koncem te godine papi ostao samo Rim i okoliš mu. Ostalo je s inim pokrajinama u kraljestvo talijansko pribrao sardinski kralj Viktor Emanuel. Zato je Rim i okolicu mu od tog vrimena čuvala francezka vojska. A to zato, jer se je Francezka poštenjem zavirila, da će papi čuvati ono, što su mu poklonili franački kraljevi.

Al kad se g. 1870. Francezka zaratila s Nimačkom, tribala je svu svoju vojsku proti ovoj, te Napoleon III. francezki car, ne budući i tako papi prijatelj, pozove svoju vojsku, čuvaricu papinu iz Italije, te je papina vojska proti gladnoj talijanskoj vojsci prislaba, ostala bez svake obrane.

Papina je vojska pod ratnim ministrom i vojskovogjom Kanzlerom brojila 11.800 momakah, a skupna talijanska 60.000 a na čelu joj stajao vrhovni zapovidnik Kadorna. Pio IX. papa-kralj, da izbjigne krvoprolie, odlučio se na obranu. Talijanski general Kadorna došuljo se 15. rujna pod zidine Rima, i počeo s papom ugovarat o pridaji, nu Pio IX., na temelju svoga prava stojeći, odgovori mu: „*po Božjem i ljudskom zakonu Rim je moj, te je izlišin svaki ugovor.*“ Al je u isto doba naložio svomu ministru rata i generalu vojske Kancleru: da svakoj sili popusti, te ako ne bi odolio, da utanači mir.

20. rujna dakle u 5 satih ujutro navalio je Kadorna na Rim. Čim se je popeo na zidove, papina vojska u znak mira i predaje izvisi bilu zastavu.

Tim je odlučen udes Rima — za vrime.

Vojska je Viktora Emanuela ušla u vičiti grad a glava kršćanstva u vaticansku palatu, da u njoj živi kao sužanj i nepridje njezina praga. Od tada talijanska vlada preotimlje Rim, glavnu

varoš Crkvene Države, tamani u njoj čudoregje i služi sad slobodnjakom sad slobodnim zidarom.

No naša je vira nepokolebiva. Papa je doduše rob, sužanj, *uznik*, a Vatikan je zatvor; crkva pako katolička napadnuta sa svih strana; al sud neće izostati. Vrimena su teška, dani gorci, nu to nas tiši što su bili još crnji i žalostniji puno-puno putah, pa je svakda iza crne noći rujna zora svanula crkvi. A ta zora neće izostat ni sad. Crkva trpi, papa pati, — Isukrst je propet, a propećem došlo je blaženstvo. Iza mračne noći slidi dan, iza smrti uzkrs i vični život. Daj Bože što prije!

Blaž.

R o d u.

*Narod mi je tužan prosjak,
Što obija prag gospode
Moleć koru samilosti,
Iščuć mrvicu slobode;
On je jadan ubogarać, —
U tugjini krov uživa,
Tugjin njemu zlatne pute
Do slobodnog doma skriva — —
Ali ima patnik blagi:
Jezik l'jepi, srcu dragi.*

*Što jelenu ladno vrelo,
Lug slavuju rascvjetani,
Mom je rodu zvućan jezik,
Amanet od Boga dani;
U njemu se zora krije:
Opjevana vila sreće,
On nebeske zvoni r'jeći:
Patnik nikad propast neće — —
On je skore slave traka
Sa božijeg tica blaga.*

*Tim jezikom nujno pojuć
Povija si stare rane,
Da se tješi, njim prebira
Prošle sreće slavne dane;
On je grob, u koji skriva
Sadašnjosti crne jade,
On je temelj vrh kog gradi
Slavska vila sreći grade — —
Jezik tvoj, aj mili rode
Po srcu je brat slobode ...*

*Zato mi ga štuj i c'jeni,
Kano blago srcu drago,
Za koje ćeš ragje liti
Krvcu rujnu, neg pustiti
Da ga kalja, koji vrjedan
Nije niti, da ga znade,
A kamo l da pokapa ga — —
Pa da s groba krst mu krade
I na svoje vješa grudi — —
Da mu djela štuju ljudi! ...*

Mladen Barbarić.

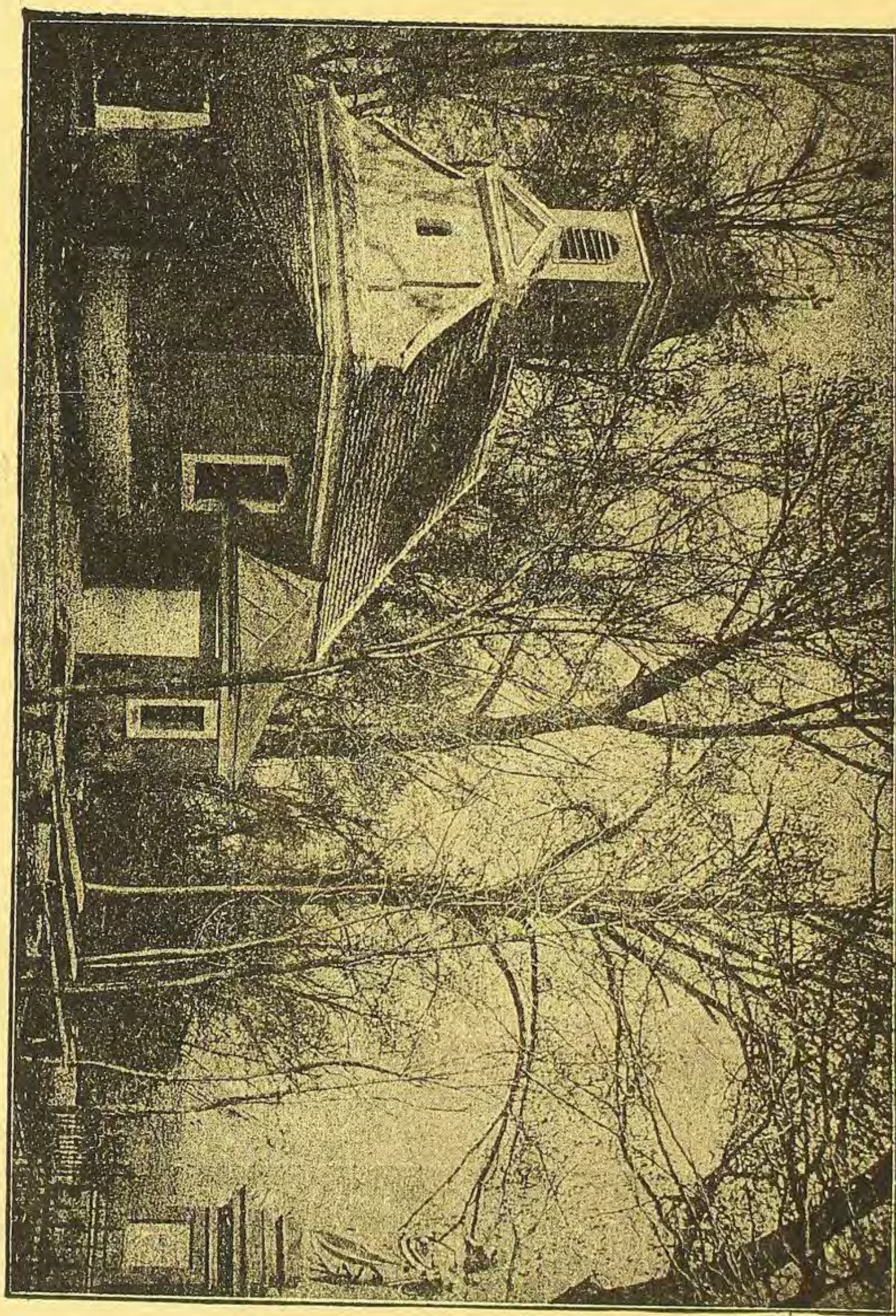
B a j s k a v o d i c a.

(Sa slikom na strani . . 38 .)

Na zapadno — južnoj strani varoši Baje, od pol sata hoda, na podnožju lipoga, listatom šumom ovinčanoga briga neprestance

izvira česma, koju bogoljubni narod „*vodicom*“ naziva. S jedne strane brežuljci sa vinogradima i plodnima ornicama, s druge strane prokop (kanal) opkoljuju misto, di je sagrađjena kapela na čast Majke-Božje, Blažene-Divice Marije. Nedaleko talasi se Dunav a onamo priko plave se planine judske-baranjske. To je romantična okolica vodice bajske. To je ono misto, koje od prolića do

Slika bajske vodice.

kasne jeseni neprikidno pohadja kršćanski pobožni puk, da štuje Majku Božju a njezinu milost i potporu izprosi. Skupi se tu naroda razni jezika iz sviju mista izmegju Dunava i Tise : Magjara, Bunjevaca i Šokaca i Nimaca. Osobito na malu Gospojinu i ime Marijino, {kao na dane proštenja znade na vodice doći 10—12 hiljada puka, da duhovne pokripe i utišenja nadje.

Pa kako je bačvanskim i baranskim Bunjevcima i Šokcima osobito mila bajska vodica, mislimo, da smo našima čitateljima ugodili, što u ovogodišnjoj Danici sliku vodičine kapele donosimo, da se tako u što širjem krugu upoznaje sveto ovo misto.

Iztražujući prošlost vodice bajske toliko znamo, da se je slika Majke-Božje od pamtvika osobito štovala, a izvor-voda za čudotvornu držala a to ne samo od katolika nego i od Srba, koji dragovoljno odlaze na blagdan vlaškoga priobraženja. Zato je crkvena oblast milostivo dozvolila, da se gradi crkvice na čast Majke-Božje. Gradnja sadašnje kapele započela se g. 1811. dana 11 mjeseca Lipnja za župnikovanja *Mate Radičevića*. U imeniku dobrotvora nalazimo najpoznatije plemenite obitelji Bačke, kao : bajske Horváth-e, aljmaške Rudiće, Antunoviće, boršotske Latinoviće, medju ovima glasovitog konsilijara Ivu Latinovića iz Kačmara, barune Brnjakoviće, pačirske Császare i Boeskay-e. Oko sabiranja milodara najviše se trudio jednostavni zanatlija licitar *Adalbert Šmit* sa svojom suprugom koji su u vodičinoj kapeli sahranjeni.

Do kapele na vodici stoji kalvarija sa 14 stajališta i s križem propetoga Spasitelja, ono je s novčićom dobroga puka stavljeno, a križ digne *Elisabeta Latinovića* prva spahinica kačmarska.

Donosimo ovu sliku kao stari spomenik pobožnosti naši didova, a za podpirivanje virski osjećaja i pobožnosti prama blaženoj Divici Mariji.

Janko Koštalić.

Ukraden konj.

Imao neki uočan paor jednog jedinog konja, na kom je svoje otčinstvo obradjivao. Konj doduše nije osobite kakve lipote bio, al je bio jak i naučan za sve radnje, što su na njivama obične. Paor je to kljuse vridno priko mire cinio a njegovao ga svevoljno i prikomirnom brižljivošću. Pak kad jedanput sjutra u štalu unidje i ustrašen opazi, da mu je cinjena živina ukradena, tako mu postade kano da je sve svoje blago izgubio. Banbadava se trudio, iztraga mu po cilom komšiluku bezplodna ostala, nigdi nije u trag mogao ući počinjenoj kradnji. Morao se dakle u nesrići iznaći znati i postarat, da novca steče nova konja kupiti, pokle se jesenja radnja približavala. Kukavac teško je nuždnu svotu sastavio pa je požurio na konjski vašar, koji se skorih dana obdržavao.

Vašar nije bio u vrlo udaljenom mistu, te je naš oštećen paor putne troškove smirno podneo. Al kad se drugi dan po vašarištu razgledao te vidio kako je cina konjma poskočila a njegov priugotovljeni novac kakov je malen, morao se sbog svog stanja snuždi i siromah se obraćati sklopljenih ruku k nebesima po-

moći radi. Kano poništen je hodio medju prodavaocima i kupcima i niji cine smio upitati. Kano da nije ni vidio konje, što su okolo njeg kopali i hrzali. Nuto najedanput mu se pričinilo, kao da će nešto poznato opaziti. Piljio je očima medju svitinom, neće-l to poznato kakvo čeljade biti. Al nije čeljade opazio što mu je poznato, već je opazio svog konja sto su mu ukrali. O kako mu je u taj čas bilo! Srce mu jače zakucalo, oči je siromah sve većma buljio a u licu se prominjivati stao.

Odmah se približavao konju, te kad ga je i više puta pogledao kakav je visok i kakve je dlake, osvidočio se je sasvim, da je to *njegov*. Radost, koja ga u taj trenutak obuzela, nij' mu dopustila, da se i dalje promišlja. Već on upravo stupi k konju, iztrgnu ular onom čoviku iz ruke i ljutito dreknu :

— „Dalje odovud, to j' moj konj; prošaste su mi ga nedilje ukrali!“

— „Stani! — dreknu i onaj kod kog je konj bio — tako se živina neotima; takim taj ular natrag!“

Paor je zaista stao i puštio ular; jer mu je palo na um, ta moguće je da je taj čovik konja od kradljivca kupio te na taj način ima pravo nedati. Al kad je nepoznat čovik počeo prid vašardžijama govorit, da je on sam konja odhranio i da je brezobrazluk to što ga je paor obedio, siromah se paor iznova razljutio, iznova htio da ular ugrabi, te bi se valjda i potukli, da nije policija paora uhvatila te odnela prid sudiju.

— „Bit će tebi gorko — vikao j' za njim parac, — što si me prid svima ljudma kradljivcem obedio!“

Kad je malo posle tog stigao na vašar sudija i š njime paor, odpoče se iztraga.

Sudija je upitao nepoznata čovika, odkad je u njeg konj. Čovik je odgovorio, da je konja on i odhranio; jer da je rekao da ga je kupio, morao bi i to reć, od kog ga je kupio.

Al tad paor stane prid konja i metnu mu na dva oka svoje dvi ruke i oxrenu se onom čoviku pitajući ga : — „Dakle reci, koje mu je oko ćoravo? Ti to moraš znat, ako ga od počela posiduješ!“

Kradljivac je znao, kako mahne konjskih očiju upoznat nije mala stvar, nit je on opazio išta na konju, zato se malčko izprva sbunio; al je brzo odgovorio :

— „Kako to možeš pitati! Naravno da znam, da je na *desno* oko ćorav!“

— „Na desno? — reć će paor — to se ti varaš; jer konj nije na desno oko ćorav!“

— „Za Boga — opet će kradljivac, — ta to je u mene

običaj, kad stojim prid konjom, ja *livo* oko uvik govorim da je *desno*, jer meni s desne strane pada. „

Što su naokolo stajali, iza tog odgovora nisu znali šta će sliditi, nit kako će se stvar svršiti. Nego se paor okrenu sudiji pa je rekao :

— „Gospodaru, čujte što ću vam reć! Taj čovik je laža i kradljivac : to je posvidočio sam ; jere konj nije ni na desno ni na livo oko ćorav ; ja to znadem, netriba konja ni gledati, pokle je konj moj !“

Taj razlog paora se je jako dopao i sudiji i vašardžijama naokolo stojećim. Kradljivac je još htio stvar izkrećati, al mu to sudija nedopusti, rekao mu da ušuti i da idje u zatvor. A paoru je sudija rekao :

— „Dobro si svidočio i govorio ; al je još od potrebe da nikoliko svidoka dovedeš iz komšiluka svog !“

— „Koliko hoćete, gospodaru !“ — odvrati paor veseo i radostan što se je svoje nuždne, drage živine dočepao.

Kakva j bila žetva?

Ljudma koji novine nečitaju već se po salaši i po seli neprikidnom zemljoradnjom zabavljaju, „Danica“ evo donosi kratki prigled ovogodišnje žetve žeta-pšenice i raži po pojedinim kraljevinama i državama. Odtud će svaki poljodilac i posidnik viditi, kojoj kraljevini i državi koliko rodi i koliko priko godine triba ; — nadalje, koja kraljevina il država koliko imade suviška, što joj stoji na prodaju i za izvoz u druge zemlje.

I.

Ovde slidi prigled onih država kojima rod žita-pšenice sobstven nije dosta, koje dakle moraju u druge države odlaziti te što jim hrane fali, to od drngih kupovati. Takove su države : englezka, francuska, nimačka, švedska, španska, portugalska i grčka. U tim državama je stanje slideće.

U Englezkoj je bilo litine ove godine 1 milijun i 400 katastralnih holti, odkud je dobiveno 30 omilijuna požunaca hrane. A pokle je Englezkoj priko godine od potrebe najmanje 90 milijuni požunaca, stog jim fali 60 milijuna požunaca što će se sa strane gledati. Englezi su obični svoju potrebu hrane iz zemalja prikomorskih namiriti. Raži jim još manje rodilo ; obični su pak priko 450 hiljada požunaca potrošiti.

U Francuzkoj je žetva ove godine lošija bila od lanjske. Posijano je bilo svega pšenice 11 milijuni katastralnih holti, a ro-

dilo je 150 milijuni požunaca. Potroši se tamo priko godine oko 170 milijuni požunaca; e dakle tribat će jim nikih 20 milijuni požunaca u inozemstvu tražit. Raži jim rodilo oko 30 milijuni požunaca.

U Nimačkoj je pšenice bilo posijano više od dva milijuna kat. holti, a raži više od 7 milijuni kat. holti. Rodilo jim žita 45 milijuni a raži oko 100 milijuni požunaca. Potroši se kod Nimačca žita priko godine oko 55 milijuni, a raži oko 115 milijuni požunac. Potriba jim dakle iznosi oko 20—25 milijuna požunaca.

U Talijanskoj se priko godine potroši 75—80 milijuni požunaca žita, a rodilo jim svega oko 60 milijuni požunaca. Fali jim dakle tako do dvadeset milijuni požunaca.

U Austriji je rodilo pšenice oko 24 milijuna požunaca a raži oko tri milijuna svega. Računi se, da će joj valjati žita još barem 20 milijuni požunaca drugud tražiti a raži još barem 3 milijuna požunaca.

U Švedskoj i Norvežkoj će tribati još žita više od jednog milijuna požunaca a raži oko 4 i pol milijuna. Jer jim nije svega više rodilo od 11 milijuni a potroše na godinu priko 16 milijuni.

U Španskoj je rodilo 40 milijuni požunaca žita a oko 9 milijuni raži. Falit će jim 4 i pol milijuna požunaca.

Ni u *Portugaliji* nije drugčije. Imade tamo tri milijuna požunaca žita i 3 i pol milijuna požunaca raži. Falit će jim ove godine 2 milijuna i 550 hiljada bečkih centa pšenice.

U Grčkoj fali 3 i pol milijuna požunaca; u *Danskoj* fali poldrug milijuna, u *Belgiju* 12 i pol milijuni, a u *Švajcu* 7 milijuna požunaca hrane fali.

Kad cio taj prigled složimo, onda nam jasno biva, da tima državama fali svega skoro 200 milijuni požunaca! Odkud će se to uzeti?

II.

Evo ovdud! Više rodi neg što triba u slidećim zemljama: u ruskoj, u madžarskoj i hrvatskoj, u vlaškoj, u bugarskoj, u turskoj, u srbskoj, u američkim državama i u iztočnoj Indiji.

U Rusiji priko godine se potroši oko 130 milijuni požunaca hrane. Rodilo joj pšenice ovog lita 190 milijuni požunaca a raži 420 milijuni. Lako se odtud može izračunit koliko Rusiji priostaje suviška za izvoz.

U Madžarskoj i Hrvatskoj žita je bilo 70--80 milijuni požunaca, a raži je bilo oko 25 milijuni požunaca. Računi se da se potroši skoro 50 milijuni pož. žita, a skoro 27 milijuni pož. raži. Dakle i ako raži nemamo za izvoz al žita će bit suviše.

U Vlaškoj stoji 18 milijuni požunaca čistog žita za izvoz.

U Bugarskoj imade suviška čista žita 280 milijuni meteri, a raži metara šest stotina hiljada je suviše.

U *Turskoj* imade ove godine za prodaju 4 i pol milijuni požunaca žita.

U *Srbskoj* će bit za izvoz oko podrug milijuni meteri koje žita koje raži.

U *američkim* (prikomorskim) državama će bit više neg što se troši, 36 milijuni požunaca; a u iztočnoj *Indiji* 23 milijuna požunaca.

Eto dragi štoci, sada pokušajte računat, hoće-l bit odkud će se naći hrane za one države, kojima nerodi onoliko koliko se kod njih priko godine potroši!

Uviren sam da će ovaj prigled žetve svakom poljodileu vrlo sgodan bit, da iž njeg dokuči kako ne samo mi se bavimo sa zemljoradnjom već još većma drugi mnogi; i moć će svaki posidnik dokučit, kako je prika nužda nastala da se izključivo ne bavimo pšenicom i zemljoradnjom, nego da nam posao i trud bude naplaćen, valja nam se hlatit odhranjivat rogate marve, konja od fajte, svinja za prodaju i pileža svakojakog.

I ista naša kraljevska vlada se brine da podupirajnci posidnike u zemljoradnji, podjedno jim olakoti nabavit takovih živina, koje odhranjivajući moć će svoje dohodke povisit i svoje novčano stanje unapridit.

U ovecim gazdalucima kano što su n. pr. spahiluci gospodski, već i od prije je taj običaj, da josagu plemenitom nije slobodno falit; i pokle su današnji dan već i spahinski pašnjaci i šumari koje razorani koje pokrčeni, stoga istom brigom siju piću za josag kano što brižno siju pšenicu i druga simena.

Taj smo naš prigled crpili iz zvaničnog izvištaja ugarskog ministarstva.

Sudrug.

Gdi su, ženo, koji te tužahu?

(Biblijska legenda.)

Četa, kod koje sam služio, taborovala je godine 1860-e na južnoj strani Algira¹⁾ uz megju Saharanske pustinje u Oazi²⁾ Varghlajskoj sa jednom kompanijom zuava³⁾ i turko-pišakâ.

Zadaća nam biaše obraniti u oazi razasute naseljenike od skitajući se beduina⁴⁾ i kabila, te u pustinju pošavšim karavanom⁵⁾ čuvajuću pratnju davati.

Obično se davalo po jedna četa momaka. Pa je jednog dana i k mojoj kompaniji došla naredba, da imamo pratnju dati jednom karavanu, što putuje u filippevilsku luku. U četu iste pratnje budem i ja dodiljen.

¹⁾ Francuzom posidnuta zemlja, država u Africi.

²⁾ Oaza: usrid pusta, do neprigledne duljine i širine ogoljena, sparna pridila travom i drvjem zarašćeno misto.

³⁾ Zuav: vrst francuzke vojske.

⁴⁾ Vrst iztočnih razbojnika, koji dan i noć na konju jahajuć vrebaju i progone trgovce i putnike, da ji opline.

⁵⁾ Karavan: trgovačkom robom putujuće društvo, koje istu robu na devami nosi.

Članovi tog karavana biahu mekkanski⁶⁾ putnici; tripoliski i fezanski trgovci; nekoliko europski naseljenika i jedan kaldejsko-armenski ubog fratar.

Vridni fratar odugo je ime imao, od kojega sam ja samo toliko zapantio, da su ga Ben-Imanuelom zvali.

Ugljenoerne brade, isto taki sivajućí očíuh i grbava orlovska nosa svećenik, velik, golem, biaše zaista imponantna slika. Uz to je taj ridki, intelligenti muž, osim svojeg materinjeg, podpuno dobro govorio latinski i talijanski jezik; te se rado družio sa talijanski vojnici, koji se u istoj pratnji nalaziše. Pak ako se iza dnevna trudna pišakanja u večer medju nas umišao vazda ga ponudismo finom, sami sobom kuhanom mekkanskom kavom i porcijom dvopeka.⁷⁾ A on nas je zato — kano u nagradu — blagosovio, ili iz Jeruzalema donešenim „Očenašima“ nadario, ili nam pak štogod iz Svetog Pisma tolmačio; popuniv navadno i razjasniv svoja tolmačenja legendičnim pripovidkama. To nam pak sve onako kazivaše, kao što to puk azijski poput pridanja (tradicije) starijih mladjemu pripovida. Nije dvojbe da su ta pridanja baš iz iste Isukrstove dobe. Meni se čudno činjaše, što kod nas takog šta nema. Zato ću izpripovidit jednu od oti pripovidčica baš onako, kao što nam ju isti Ben-Imanuel kaziva i o kojoj i isto Ivanovo Evangelje svidočí.

— U vrime Gospodina našega Isukrsta — tako poče pripovidati *Pater Ben-Imanuel* — nebiaše u gradu Jerusalemu taka gospodara čovika, kao Jassi Ben-Mifbozeth veletrgovac jeruzalemski, veliki posidnik i začasni farizeo. Poklanjali mu se i isti Rimljani, davši mu pravo gradjanstva.

Na čítave milje sizala mu posidovina; vrtovi i palate mu krasni biahu. Pet stotina deva je imao, koje su svakojaku skupocinu robu i materiju trgovinom raznašale po Libanu, ka galilejskom moru, te u okolicu tirsku i sidonsku. Tja i u Egipat (Misir) slao je svoje agente promećati robu.

No i vladao se po velikaški. Onaj skupocini zastor, što visaše u Salamunovoj crkvi i što je nekoliko stotina talenti⁸⁾ vridio, biaše njegov dar. Davao je velika gošćenja i punom šakom dilio novce medju siromaha; naravno samo onda, kad ga je svit vidio; imao bo je tu slabost, da nevidom ni pol dinara nije dao. — No to je onda taki i običaj vladao.

U prkos tomu što već vrimešan biaše, volio je lizati sol ljubavnosti.⁹⁾ Pa kao takav, zagledao se u Fenenu, svoga agenta Jeminija — crnooku, jelinska stasa i rumenih usnah ženu. No tomu je donikle i ista Fenena povoda i uzroka dala, poklem je toli višto znala namigivati.

Nisu se pak samo toga starog trgovca velmože oči otimale za Fenenom, nego i Jezraelove. A nebiaše ni on kojekakvi čovik, nego farizeo od najbolji, dapače glavlar farizejski: pismo i zakonoznanac; što se za onda takodjer u veliko činilo.

Jednoć velika čast biaše u kući trgovčevoj, na koju se sabraše sveukupni komšije, kanoti: Jezrael, Chahul, Fanuel, Lenuel, Jekonia, Abimeleh, Jereboal i Bendekar: svikolici odličnici grada, *književnici i farizeji*. Po tadašnjoj modi svi u dugih haljina i sa mirisavom mašću namazanom glavom (kosom.) Samo je Bendekar imao na sebi rimske mode kratku tuniku i koturnu. No i pristojalo mu, jer je lipa struka momak bio. Al se i nadržavao.

Veselo tecijaše gošćenje, te se je već i vina dobrim zalilo, kad Bendekar ovako progovori kućnom domaćíuu.

— „Jesi l'ćuo dide Mifbozethe! Ti po hrdjavom poslu šantikaš, jurve matorom ide ti pamet za lipom Fenenom. No nije samo tvoja, već i Jezraelo-

⁶⁾ Mekka: glavno mesto turskog hodočasćenja; gdi im se prorok Muham ed rodio.

⁷⁾ Dvopek: pecivo, kruh, koji se dvaput peče.

⁸⁾ Jedan talent biaše jednak sa današnjih 1500 forinti.

⁹⁾ Izraz po iztoćnom razgovoru.

va. Matori zločinci ste obadvojica. Ali uzalud pravite zamkn i zaside, nećete ništa dostići. I to prvo zato ne, jer joj muž Jeminij prikomirno ljubomoran (bojazan za ženu); drugo pak zato ne, jer se ni ista žena neda zamamiti. No ipak šta ćete mi dati, ako vas do mete (cilja) privedem.“

Tome se svi veoma nasmijaše, a zatim ušutiše.

Iza svršena gošćenja, svi se jur gosti razidoše osim jednog Bendekara koji je tobož još na jednu kvaterku ostao; kada ga domaćin ovako zapita:

— „Šta li si to Bendekaru malo prije rekao? ako sam dobro zapamtio — rekao si da ćeš me privedi k cilju?“

— „Jest, — odgovori Bendekar — to sam rekao; no znaš i sam, da danas samo novac ima uloge; šta ćeš mi indi dati, ako te k cilju dovedem?“

— „Četiri talenta,“ odgovori Mifibozeth.

— „Ne marim, — odgovaraše Bendekar —, al da mi uz to oprostiš i dva talenta duga.“

— „E pa dobro.“ povladjivaše Mifibozeth.

— „Slušaj dakle amo — šaptaše mu Bendekar. — I najprvo triba da kamogod udaljiš Feneninog muža. Pošalji ga na dalek put; najbolje bi bilo da ga s kakvom robom pošalješ u Misir. Tamo će valjda i pol godine izostati. Osim toga napiši s njim koji redak pisma, jer će mi to od velike potrebe biti; ta znaš, da umiem pisma spotvarati.“

Matori boljar je na svašto rado pristao.

Istom što je odtud izašao Bendekar, malne na vrati se sukobio sa farizeom Jezraelom.

— „Brate Bendekaru! — javi mu se Jezrael-znam šta bi taj matori paklenjak. Pravo mi kaži: šta ti je obećao?“

— „Nije ništa. Ja sam isko četiri talenta.“

— „No ja ću ti dati osam — i još izplatit ću ti sav dug, ako lipu Fenenu na moju ruku dobiješ. Ali Mifibozethu o tom da ni ne pisneš, pamti, da ne pisneš.“

Bendekar kao pravi žebrak i na to je pristao.

Drugi dan u jutru Jeminija su odpravili sa stotinom déva na put. Poslali ga sa raznovrstnom robom u Misir, gdi mu barem šest miseci izostaji valjade.

Bendekar ponajprije je o tom snovao, da sam sobom potraži Fenenu, te s obećanji i laskanjem nagovori, da trgovca Mifibozetha prihvati kod svoje kuće. Al u to ime nije dobro računao; kripostna žena nije se dala zavesti, te pošto je isti trgovac smion i brezobrazan bio i brez dozvole (dopuštenja) u kuću joj doći, junakinja žena ga metlom odpravila. Na isti način je prošao i glavar farizejski Jezrael; dapače još gorje, jer su mu tranjav lonac o glavu lupili. Ujedno jim bi poručeno baš po Bendekaru, da ako se ne mahnu, stvar će se svećeničkom vieću javiti.

Strahovito se zbog toga razljutiše obadva zločinca i zakleše osvetom proti Feneni. Pozvaše i ovlastiše Bendekara, da on isti napravi osnovu osvete. Bendekar pak — pošto je već dobivene talente s veće strane potrošio, iznova zaiska dva talenta. I to je dobio. Pa se sad o tom brinuo, kako da izvede osnovu osvete.

Spotvoriv Jeminijev rukopis, napisao je jedno pismo, te sotim otišao k Feneni.

— „Feneno! — reče, prikoraciv kućni prag i razmotavši jedan pismeni zamot — poznaješ-li ovo pismo?“

— „Oh, dakako, poznajem, — klikne uzhićeno žena —, ta to je pismo mog muža! Šta li piše za Boga? Daj ga žurno amo, da ga prošijem.“

— „Nije baš od potrebe da ga sama čitaš, kazat ću ti i ja šta je u

njemu. Muž ti piše : da od povirene mu robe za dva talenta je proigrao [na kockama. Ako tu svotu za kratko vrime ne pošalješ za njim, dojtí će na višale. Jesi-l razumila?“

Uboga žena na taj nenadani glas onesvisne. No kad se osvistila, pritražila je i skupila sve svoje nakite i skupocino ruho, al sve uzalud ; sve to ne vridjaše ni pol talenta. U teškoj brigi i tugi počela čupati kosu s glave i derati haljinu sa sebe. Bendekar ju komad vrimenta pustio jadikovati i bidati, napokon joj pak ovako progovori :

— „Feneno ! možem ti pomoći da se izbaviš bede, al samo uz jedan uviet.“

— „Kakvi je to uviet ? kaži !“ brzaše opet žena.

— „Nije drugi, nego da se dadeš poljubiti.“

— „ Ne ! nipošto — ciknu žena — to neću !“

— „Ali — — rad probitka muža svog !?“

— „Nikada, nikako !“ odgovori odlučno žena.

— „Nikada ? — daj promisli ti to ! Muž će ti na višale dojtí . . . . . Poljubi dakle ti mene.“

Žena u zdvojenju padne k zemlji te gorko jadikovaše. A Bendekar se odputiv štane na pragu, te reče :

— „Najposli te pitam Feneno : hoćeš li mi ponudu primiti ? pa evo ti talenti ; ako li nećeš : s Bogom. Muž će ti kroz nedilju dana na višali visiti.“

— „Oh, da, hoću !“ progovaraše glasom, kano da joj se srce cipa. Bendekar ju zlobrzan na to k sebi privuče i ogrli. No u isti čas se otvore vrata na trimu, te unidu Mifibozeth, Jezrael, Chabul, Fanuel, Lamuel i Jehonia. To već unaprid tako biaše osnovano ; znadiaše bo, da po Mojzinom zakonu barem tri svidoka tribaju.

— „Aha, uhvatili smo te, lipa ptico, — progovori Jezrael, glavat farizajski, — tako li nam te valja viditi drugomu u krilu, kada ti siroma muž prama Misiru putuje. Znaš li, čim se tako dilo po zakonu kazni ? Vi braćo književnici ! Chabule, Lamele i Fanuele, kano i maceski pekaru Jehonijo : šta je Mojzija odlučio ženi, koja priljubodinstvo učini ?“

— „Smrt kamenovanja !“ graknuše svi zajedno.

— „No lipa Feneno ! znaš li sad šta te čeka ?“

Uboga, progonjena žena, koja je do tog časa klonutom glavom slušala svoje osramoćenje, osvisti se, skoči — i glavu svoju ponosno dignuv, ostrim glasom ovako jim počme vikati :

— „Što sam učinila, sbog svojeg muža sam činila. Vodite me indi k sudu ili me pustite prostu. Prid cilim svitom ću kazati, da sam pala žrtvom vaše nevaljanosti. Žena sam slobodna, (to jest : ne robinja, kao što je onda bivalo) nemate pravo svojevlastno suditi me.“

Sad se društvo zagledalo jedno u drugo. Na tako šta nisu računali. Položaj jim biaše kritičan. Žena je pravo imala. Oni neimaše vlasti po svojoj volji kogagod na smrt suditi, jer bi tad sa rimskim sudijam imali posla ; ali je ni prostu nemogoše pustiti, jer bi tad sami sebe kompromitirali.

Zatvoriše dakle Fenenu, te otidoše ka glavnom svećeniku Malakiji, da išću napatka.

Malakiju najdoše baš idućeg iz crkve, te mu odmah javiše zamršenu stvar. Stari nadsvećenik namrštio si čelo najprvo a zatim zamišljeno dva-tri put pogladio bradu, te vako reče :

— „Škakljiva (mazna) je borme to stvar vrlo. Nego sam ipak ništo smislio. Poznajete li onog nazarećanina čovika, koji dolazi u crkvu narod učiti ?“

— „Poznajemo, da, kako nebi poznavali !“ rekoše svi,

— „Ja ga pak i vrlo dobro poznajem — reče trgovac Mifibozeth. — Jednoć sam ga invitirao (zazvao) k sebi na ručak, te me je u ime zahvalnosti lipo prolekcirao (lecku dao), rekao mi, da lakše prolazi deva kroz iglene ušice, nego li će bogatac se spasiti.“

— „S nama pak — pláne — farizejima lipo se ovladao — zasiče u rič vodja farizejski Jezrael, — navišćiva bo, da se valja čuvati od kvasa farizejskoga.“

— „Ja nevolim toga čovika, — priuzme sad nadsvećenik. — Čitavu bunu diže. Puk već ni ne sluša na nas, u svačemu samo za njim ide. Opasan (pogibeljan) je to čovik; valja nam ga indi uništiti. A u to ime se evo baš sad najbolja zgoda javlja. Kako čujem, sutra će se u jutru vratiti sa Maslinske gore, te će u Crkvi jutarnju pouku držati. Indi ćemo na jutro prid njeg dovesti ženu. On koji se tako strogo drži Mojzina zakona — odsudit će ju, ter ako ju zatim kamenujuć usmrte, vaša se tajna neće odati, a njemu će se nagomilati posao sa rimljanima. Te eto vam dvi muhe na jedan udarac. Hoće l tako dobro biti?“

— „Hoće, baš fino!“ zavapiše svi.

— „Dakle sutra rano svi dojdite u crkvu, a i ja ću tamo biti.“

Tim se svi — dakako — zadovoljni razidoše.

Kako li se je Malachija o tom mislio? Sasvim drukčije nego što netom reče, jer se ovako razgovaraše sobom : — „Teško mi je virovati, da će Isus odsuditi tu ženu; ta skroz je krotke ćudi, pa će joj se smilovati i rišiti ju : no baš to nama i treba, jer će se tim sukobiti (protiviti) zakonu Mojzinom, te tako će izgubiti svoj ugled kod puka (svoju popularnost), pak više neće ići za njim. Mifibozeth pak i Jezrael naći će i posli vrata za se, kako će umaknuti; poznajem ji obadvojicu velike majstore.“

***
U jutarne ure se skupio virni puk u crkvi Salamunovoj, da nauk i svete riči Bogočovika slušaju. Krotak biaše u biću, a milosrdan u čini, riči mu tecijaše kao med, navišćujuć svedjer : ljubav prama Bogu i iskrnjemu.

Najedanput se u pridvorju crkve veliki žamor zametne. Nikoliko naružani ljudih jednu svezanu ženu vodiše, za kojom opet cila hrpa svitine idjaše. Ali svi ti biaše farizeji i književnici. Tu biaše nadsvećenik Malachija, trgovac Mifibozeth, glavar farizejski Jezrael, Chahul, Fanuel, Lamuel, Abimeleh, Jehonija i Bendekar. Dojdoše jedni tužit, drugi svidočiti. Sustavivši se u polukrug prid Isusom, postaviše ženu na sridu — i rekoše gospodinu Isukrstu :

— „Učitelju! ova je žena netom zatečena u priljubodinstvu. Mojzija nam u zakonu takove kamenovati zapovida. Šta ti veliš na to?“

Isus pak sagnuvši se, prstem pisaše po prabu.

Kada pak iznova opomenuše Isusa, izpravi se on i ovako reče : „*Tko je medju vami brez griha, taj prvi nek baci kamen na nju.*“ Tu se opet sagnuvši, dalje pisaše.

Šta je pisao, o tom pismo šuti; nu kaziva se da je pisao imenâ priljubodinacâ i njiove zloće, te su gospoda farizeji odtud mogli dosta za se razumiti; pogledajuć indi jedan na drugoga, najprije se oglasi veletržac Mifibozeth.

— „Gledaj samo, gledaj! sad mi pane na pamet, da su mi deve sa Libana jutros stigle; doneli robu svakojaku, a ja se ovdj banam. Idem razviditi, da mi se kakogod u skupoj robi štogod neošteti.“

Za njim poviče Jezrael : „Što to ti kazivaš? Libanske deve već tu? Ta onda su i za mene donele dvadeset mišinâ vina. Idem i ja, da mi se koja mišina neošteti. Čekaj, ne biži!“

No tu i tunikom zaodiveni Bendekar vikne za njimi. Ali to već nije mogao podneti Mifibozeth, pa mu vikne natrag : — „Bolje da mi vratiš dva talenta.“

— „Kakvi bi ti talenta? — odsiće se na njegov Bendekar. — Jesi li valjda poludio, da od mene talente tražiš? kad si i sam dosta veliki talenat. No ipak ne biži, ta nemogu evo da te stignem.“

A žena grišnica padša na kolina, još svejednako odsudu čekaše.

U tom progovori i radi svidočanstva došavši Lamuel : „Braćo — šta zjamo mi tu, kad bi i kod kuće dosta posla imali. Tu je vinogradsko kopanje, tu žetva : a i maslinova zrna neznam tko će sakupiti? Hajdmo kući.“

— „Hajdemo, — rekoše i ostali — dok nam se ne zamiri i od kući nam čeljadi.“

Za kratko vreme malne svi otidoše. Samo još nadsvećenik Malakija stajaše ondi. Napokon se javi i on : No ja ni neznam pravo zašto su doneli amo tu pošteni ženu. Ta dobro ju poznajem. Pa sam i rekao svima da je nevinna kao uskrsno jagnje, al ne htidoše me poslušati, — a eto sad svi pobigoše, kao divji magarci. Ali — Učitelju, oprost mi, i ja moram ići, posla imam u crkvi ; odmah ćedu doneti žrtve, a ja sam danas na redu da pokadim.“

Ostade Isus sam sa ženom i s pukom. Blagi smišak mu se priliva po licu i božanstveni sjaj siva iz očuh. Ustao na to, te ovako reče : „*Di su, ženo, koji te tužahu? Nije li te nitko odsudio.*“

— „Nitko, Gospodine.“ — odgovori ona.

— A na to joj Isus reče : — „*Dakle ni ja te neću odsudit. Idi i više ne griši!*“

***

Kakvu ćemo pouku izvaditi iz ove pripovideke? jer treba, da od svakud kakvi — takvi spasonosan nauk crpimo za se. — — O sitimo se indi!

Koliko je opako srce čovečje! najpač di mu se na volju pusti. Nije mu dosta svojeg nevaljanstva, da se do glra u njemu valja, već ide da okalja sve dobre i nevine, pa jao onom, tko uz nji smije biti pošten i čestit; jao ubogom, ako ne pristane uz njiove zloće i paklenske osnove; jer onda idu da u blato sgaze takove pravednike, pak hoćeju da i isti Bog njiove opačine sankcionira (odobri!) Ta i Njemu najsvetijemu zamke i zaside prave. Ali Isus sa svojom božanskom mudrošćom dopire u tajne srca čovičjega. On u prkos svim spletkam, izvodi sve na dobro. Kolika li je milosrdnost Njegovog Srea!? Kome se pakač propašću priti, Ono mu se ipak smilovava, kano i nazočnoj ovdj ženi, koja je — istina popustila napasti, te za čas zašla s puta; ali se odmah i pokajala, pa i pritrpila baš od onih, koji ju upropastit hotiše. — Pa zar je to samo nekoč tako bilo ili bivalo? O, i danas, i za mlogih vikova mora Isus gledati takove opačine. Ali je odredio dan osвете za progonitelje dobrih i pravedni. Bože! u taj dan smiluj nam se svima, koji se pozivamo na milosrdje Tvoje.

Ponašio K.

Pod selom.

(Izvorna pripovitka.)

I.

Blizu *Telečke* planine, na vrlo zgodnom mistu, leži selo : *Podbrdje*. Nije velika, al dosta uredjena općina. Sokaci prilični, upravni ko svića; a kuće starovinske al prikladne. Tu ti je pijaće vode dosta; izvori i česme gotovo na svakoj ćoši; voća, drveća po cilom selu u izobilju, sve iz starih vrimenah.

Medjutim nema u *Podbrdju* nikakve osobite znamenitosti. Što je bilo za vrimena *Kaićah* i *Sučićah*, toga je nestalo. Spahi-

luk i sve selo dopalo u tudje, poglavito u čifutske ruke, koji su bogate šume i krasne vinograde pokrčili, a sve što je bolje pritisli. Ko je tu još htio živiti, taj je moro i kasniti i raniti. Bilo samo nekoliko domaćih, jakih obitelji; a ono ostalo sve došljaci.

Da, sad nije tako u *Podbrdju*, kao što je prije 30 i više godina bilo. Stara su vremena prošla, a nova doba nastala.

Dok su u selu pravi, naši ljudi vladali, onda je bilo drugačije; bolje je bilo nek sada. I onaj svit ko da je pi tomiji, bolji bio, nek ovaj današnji. Stari *Podbrdjani* bili na glasu ljudi. Ako je kogod što lipoga i dobroga viditi i čuti želio, valjalo mu je samo u *Podbrdje* otići. Al nije ni čudo. Ta na čelu općine sve sami odličnjaci. Pop *Nikola* je bio župnik; čovik razgovoran, a svetoga života. Svaku je sirotu nahranio i napojio. Poučne knjige i novine ljudima poklanjao. *Luka Cindrić* bio učitelj, kantor, zvonar, sindikus i sve. Dicu na dobro učio i svitovao; a starje u voćarstvu, pčelarstvu i svilarstvu upućivo. Selski knez bio *Gojkov Staniša*. U raboš biližio selske izdatke i dohodke; selski novac u torbici svaki dan kući nosio (na selskom sanduku, kovčegu nije bilo brave) i priko noć radi veće sigurnosti pod glavu mećo. *Bracika Vidakov* selski bubnjar na raskršću navišćivo ordinaciju, vrbovku i ostale, manje — više važne novosti — sitnarije.

Onda je tako išlo, pa bilo dobro. Sad su tudji ljudi u selu. Sve nike nadržavalice. Obćinski knez je *Sepika*; učitelj *Talijan*; bilježnik *Domin* strašna pijandura; a nad školom zapovida čiva *David*. Sjednom ričju sva uprava u tudjima, nepouzdanim rukama.

II.

Pod selom s dolnjaka, u guvnima, iz daleka se vidi mala kućica. Spolja je lipo ukrečana, umazana; dobro pokrivena i pošivena. I iznutra je lipo uredjena; svaka stvar na svom mjestu. Oko kuće lisom, onamo dalje prošćem ogradjena. To je kuća *Šimuna Mandića*. Tu stanuje on i njegova obitelj i liti i zimi.

Šimun Mandić je bio srićan čovik; imo je dobru ćud: bio pošten i pravedan, strog i ozbiljan, a uza to učtiv i bogobojazan. Za vrime lemešaga, dok su drugi svoje plemićke pravice i povlastice zlorabljali, *Šimun* se je, da, ponosio na svoje staro ime i lemeško, plemićko stanje, al nikad se š njime okoristio nije. Bio je zadovoljan s onim što je imo i što je poštenim načinom mogo priskrbiti, pribaviti. Zemlje nije imo mlogo, al što je imo, to je u najboljem stanju držu. Kad su svoje poslove posvršivali, nisu držali *Šimunovi* za grih i sramotu i na tudju njivu ići za poslom i za nadnicom.

U kući *Šimuna Mandića* je pravi evangjelski život bio; živili su, ko što se kaže, brez grija. Mladji starje poštivali; a starji su dobar izgled davali i mladje svitovali. I međjusobno su

se pazila dica; nikad nije bilo jedno drugom na putu; okarat nije tribalo nikad ni jedno; tužbe nebijaše ni s jedne strane, svi su se slagali i volili.

Srićna i blažena obitelj, koja u takoj lipoj slogi i ljubavi, u miru i blagosovu božjemu živi!

Sve selo se čudilo lipom i mirnom životu Šime Mandića. Nitko nemogaše shvatiti, kako da mož s tolikom obitelji — bilo je svega njih osmero u kući, — živiti, da oskudicu i neosite.

Jedno posle podne na divanu pitali ga ljudi, da jim po duši rekne: šta je uzrok da mu sva obitelj tako u zadovoljnosti živiti može?

A on jim ovako govoraše: „Ljudi božji, ta to bar nije teško uviditi. U mojoj je kući — nastavi Šime — evo ovaki red: radimo svi što nas ima. *Rega* — žena mi, — s curama po kući vodi kućanstvo; a ja s dicom poljske poslove svršivam. Iz svilarstva platimo porez i kupimo masti, ako nam uzfali, i biloga smoka za litinu; manje kućanske troškove namirimo iz nadnice. Zob je odredjena na ruvo; kukuruz svinčetu, a žito za kruv.

Zavio sam gnjizdo iz ničega. Od oca mi ništa nije ostalo. Sad imam kućicu i ništo malo zemljišta, jest toliko, do mogu sa svojom porodicom zadovoljno živiti. I hvala Bogu, evo već 60-tu goninu sam navršio, a još neznam šta je patnja; uhvatim kraj s krajom i znam kad je koje dobo godine. Ako mi budu dica čestita i uzslide dobar primer moj, znat će i oni živiti.“

Na ove riječi Šimunove zamisliše se prisutni ljudi i uzdahnu: kamo sriće da bi i kod njih tako bilo.

Bilo je u selu i takih obitelji, gdi je nemir, koljež, pijanstvo, psovka i kartanje vladalo; al u take kuće Šimunovi nisu odlazili; nije slobodno bilo dicini nehotice kakav rdjav glas iz sela kući doneti. Svatko — reko bi višeput Šime — nek se stara sa svojom bedom i svojim siromaštvom kako zna; što ko čini sve sam sebi čini.

III.

Malo dalje od Šimine kuće leže guvna i begluci jedno kraj drugoga, a po njima kamare sve lipo oko vitla posadivene.

Jutro je; nije bilo rose, nasadjiva se rano; vršaći se žure do velike vrućine da se koji put pritrese, ako bi se mogla i prva slama izvaditi. Do pritresanja provede se vrime u divanu. Ljudi, starji, posidaju na snoplje i na uža, a mladji onako na golu zemlju poligaju. Tu je ča Joso, ča Bena, dida Pere, bać Martin, čika Tome, Ranko, Bracika, Milko, ujac Gjuka, kum Lovre, sve sami starci, koji se dobro sićaju debele zime i gladne godine, i koji su upamtili bižaniju ili mađžarsku bunu. Još nefali tu ni Ive konzilijara. On zna pripovidat o požunskoj dioti ili saboru; o budim-

skoj konziliji itd. Zato — iz šale — prozvaše ga „konzilijarom.“
Kakva su vrimena bila dok je Podbrdje pod komorom stajalo ;
kako se desetak davo od litine i od vina ; kako se hrana na kolih
nosila čak gori u *Erčin* i još dalje iza *Pešte*, to Ive konzilijar
kako znade, kao da je juče bilo. Zatim dojmu se još kako se prije
50 godinah lahko živilo, kako želo i vršilo ; kako se u kuhinji
na velikom banku u kotlu kuvala tarana i kaurma ; kako su pod
cripnjom pekli kruv, ukiselo i uzlivancu ; kako se iz drvenih zdi-
hah s drvenim kaškama jilo ; kako su se lojske sviće salivale i
kože za pairače priko slimena učinjale ; kako u staro vreme nije
bilo gvozdernih kolah ni plugovah ; kako su misto kolivke dicu u
škipićama ljuljali ; kako su pastiri : govedar, ovnaoš, muzaraš,
teočar debela stada u roglatici, kod crne i bile bare, u provali-
jama, na gradini, oko crkvišta, na oštrom i sridnjem atu, po sa-
laših i po ugarnicama čuvali, rednjače klali i janjce i šiljež na
ražnju pekli. A kraj divanu obično bi ovako završili : „*davno bilo
sad se spominjalo!*“

I tako starom uspomenom dovoljino zabavljeni i zagojaćeni
nastave svoj litni posao.

IV.

Od litine prošlo je već nekoliko misecih. Mrazovi nastali,
lišće s drveća pospadalo : kad-kad skišom i snig pronaoda ; u
polju nigdi nikoga, još ni ptičije pisme se nečuje, sve pusto i tu-
rovno. Jest, sva božja narav spremila se na zimski počinak.

U ovo dobo najbolje je u vrućoj sobi. Blago onomu ko
nepati zimu i glad ! —

Podbrdjani oni najbolje ume, kako valja duge zimske noći
pokratiti. Redom, sad kod jedne, drugiput kod druge kuće je di-
van — sastanak. Danas su kod Gavanovi, sutra kod Gorjančevi,
nikiput kod Dizdarevi i tako dalje. Al najradije su se sastajali
kod Šime Mandića. Tu je bilo duvana dosta badava svakomu ;
a i svića je gorila uvik do kasno.

Čim se smrkne, eto ti divandžijah ; puna soba ljudih i
ženah ko natučena. Ljudi na klupama oko astala zauzimali mista,
a žene na banku oko peći i po krevecih se smistile i predu. Sta-
rac Matiša, jako zimogrižljiv, on je čak u zapećku, a šnjime od
silna nošiva uprljana, izmastita biblioteka : Kraljević Marko, Miloš
Obilić, Sibirjanin Janko, Šubić Nikola Zrinjski, Jelačić ban, sve
je ča Matiša gotovo na pamet znao.

S početka se zavodila šala ; kasnie poveo se govor i o
selskim prilikama i neprilikama ; onda je slidilo ča Matišino čitanje
a zatim bi se dojmili o srpskim carevima i hrvackim kraljevima ;
o turskim ratovima i bosanskim knezovima i vitozovima. Ča Albi
najbolje dopada se : „litanija Kraljevića Marka.“

Dosadno bi i bilo sidit cilo večē, da nije ča Matišina štivenja i starih pripovidakah.

Kad su se već tako nauživali stare slave i silnoga junačtva, onda obično završe, ko zaslade spobožnim štivenjem.

„Ajde nek je dotsa toga, — viknu starci — da čujemo : šta Antunović kaže?“

Ovo je već Šime Mandića tema. Njemu dolaze Antunovićeve novine „*Bunjevačka i Šokačka Vila*“ ; on se dopisiva s Antunovićom, i u njega su sve Antunovićeve knjige, sve sam poklon Antunovića. Te vridne knjige stoje sve lipo poslagane na slimenu, dobro su zamotane u artiju, po gdi koja i dvostruko da se neutarmaju. I Šimunovo čitanje zahvalno općinstvo rado sluša ; kod gdi koje važnije točke opomenuo bi ih Šime :

„Ovo slušajte. — — —“

Tada i prelje zastanu ; a starcima po gdi kojemu i suze idju iz očijuh.

I tako bi dobre komšije skoro svako večē do kasno u noć čitali i pripovidali, brez da bi gostoljubivom domaćinu i najmanje dosadjivali.

Na rastanku, kući iduć, vojvode i junake u zvizde kuju, a Antunovića hvale i blagosivaju.

Seljanin.

Košta-l' koza dukat ?

(Ispripovidio bać-Grgo (Šijak) Jurković.)

I.

Bio je jedan siroma čovik. Ino je jedno šestero dice. — Nikako drugo dobro nije imo u svojoj kući, samo jednu kozu. — Toliko ga je nevolja pripušila, da mora i kozu prodati. On kozu na štrangu, pa hajd na pijacu š-njom. — Kad on na pijacu, al ga niko ne pita ni šta je došo ?

Igje jedan gospodar na četiri konja. Kad je došo do tog siroma-čovika, on na kočijaša : „Stani“ — a kočijaš stao.

„O čovče ! oš ti prodat tu kozu ?“

„Oću gospodaru !“

„Pošto je ta koza ?“

„Kozu je dukat.“

„Evo tebi dva evancika.“

„To drugačije nije, već dukat.“ Gospodar sotim hajd. Ozbazre se još jedared : „Daj tu kozu !“ „Daću, kako sam kazo.“ A ovaj kaže : „Kako sam isko“ — „Daj' vamo“ gospodar viče.

Al se nisu razumili jedan drugom. Gospodar misli, da će je dat, kako je on reko ; a čovik misli, da će mu platiti, kako je on cinio. — Kad je odvo gospodaru kući, gospodar plaća, ko što je rek'o, a ovaj neće da primi novce drugačije, već kako je on cinio. Gospodaru nije pravo, da ga siroma pravi ludog : a siroma-čoviku opet nije pravo, da njega gospodar pravi ludog. — Al gospodar ne da kozu voditi, već ga nudi s novci ; a on neće da uzme, kad mu ne da dukat. — Ostavi kozu, pa ode kući.

II.

Kad očo kući, žena ga jedva dočekala : „Bože čovče, di si za toliko, kad znaš, kako je ovde, da kruva nema?“ Čovik kaže : „Da me maneš, ženo!“ Pita žena : „Pošto si prodo kozu?“ A on kaže ; „Nisam nipošto.“ Ona se metla u žalost.

A on će otić jodnom poznatom bogнару : čuvo je, gospodaru triba praviti kola jedna. Tu on svakojakog sersama dobije. Onda će on otić u to selo — di je taj gospodar — opet, pa će vikati : „Kola praviti, kola!“ A tog gospodara čuo kočijaš. Utrče, pa kaže gospodaru, da igje jedan majstor putom što zna kola praviti. — Al se opravio odilom, majstorsko nase navuko. — Gospodar kaže kočijašu : „Zovi ga' vamo! — Svrati kočijaš majstora.

Onda će tu pogodit' se oni za kola, al od gospodarevog drveta. Gospodar ima šumu njegovu; oma će ić drva izbirat. Čovik kaže gospodaru, da triba ponet jedno dvi vrengije. — Kad su očli u šumu, majstor onda izbira drvo.

Kad je prvo drvo našo za njegov poso : Ovde jedan mora — gospodar — ostat od vas.“ Gospodar kaže : „Nek ostane kočijaš.“ A majstor kaže : Privezaćemo malo kočijaša, jer on će trevit kakogod malo dalje otić, pa ne će znat, koje je to drvo bilo.“

Onda nji dvojica igju, pa traže drvo za porabu. Kad su našli drugo drvo, onda majstor kaže : „Sad — gospodaru — morate vi ostat, jer vi ne znate, kako ' meni drvo triba; al ću i vas privezat.“ A gospodar kaže : „Zašto bi ti mene privezo? Nisam ja vajda deran!“ „E al vi — kad ste gospodar — vi ćete čut kaku ticu, pa ćete drvo ostavit, a ja ga neću moć' naći.“

A siroma čovik onda kroz šumu, pa nagje tamo dvogodaca, pa nasiče jedno četir štapa, pa se onda vrati gospodaru. Onda kaže gospodaru : „A košta-l' koza dukat?“ Gospodar onda vidi, da neće bit' dobro.“ — A onaj onda, dok nije iskido dva štapa : sve po gospodaru.

Odriši gospodara. — Al nije gospodaru do kola, odjuri on pišice.

Dogje do kočijaša, pa mu kaže : „E dakle, ona koza košta-l' dukat, što ste kupili od mene?“ — Vidi kočijaš, da neće bit' dobro — Iskida on tu jedan štap i o kočijaša.

Kad ga odriši, ni taj ne traži kola, — Sidne čovik na kola, pa hajd kući s otim. „Evo ženo, što sam ti dotir'o za kozu.“

III.

Al joj gospodar vrlo bolesan.

Nagje on tu malo odila gospočkog, pa će on bit' k'o doktor. Pa ded opet u njev sokak, pak više „Ličiti, ličiti,“

Sluškinja mete sa sokaka. Kad je ona čula likara, utrče pa kaže gospodaru : „Gospodaru! igje likar jedan.“ Gospodar veli : „Zovi ga' vamo.“

Al je doktor pono dobar jedan štap krivi.

„Amen, uvik.“

„O, to nije dobro kod vas.“

„Borme, moj čovče, da je dobro, ne bi ni bilo kod mene.“

„A što je, što vas boli najvećma?“

„Ta sve tilo me boli :“

„Lako ćemo mi sotim. Ima u mene evo ovde lika, pa kad ja umaže m to će vama oduminit' oma'. Već lezite vi ode na klupu.“

Al tu je i gospoja! — Kaže on gospoји : „Molim vas,“ kaže, „kad bi imali jednu štrangu.“ A gospodar oma izdrečio oči na njega : „Što ćeš ti — veli — sa štrangom?“ — „Privezaću vas malo, gospodaru.“ — A što ti da

mene privezivaš?“ — Ovaj moj lik malo će to vas klat; a vi ste težak bolesnik, pa ako trevite past' s-ote klupe pa izgruvate to bolesno tilo još će vam gore bit.“ — A žena veli : „Dobro taj i kaže.“

Donese štrangu, pa ga ovaj priveže dobro za klupu. A ženi kaže : „Ako ne možete slušati taj jauk, izagjite na polje, jer on će se malo i drečiti, jaki je taj moj lik.“

A likar uzme štap u ruke, pa kaže : „Kaži, gospodaru, košta-l' koza dukat?“ pa se lati onda voštiti gospodara. — Al sa gospodar dreči, samo mož bit'. Al se žena čudi : „Ao Bože, da jaka lika!“ — A likar istrče pa kaže gospoži : „igjite što brže unutra.“

IV.

Viče gospodar : „Driši me što brže, da uvatim tog obišenjaka.“

Kad ga odrišila, istrčo gospodar, pa napravio larmu putom : „Ajte ljudi, da uvatimo ovog huncuta.“ — Sve se selo za njim nasukalo.

A u kraj sela suvaja, a suvajdžija kuje kamen.

Al se likaru već na nevolju dalo.

Utrče u suvaju, pa kaže suvajdžiji : „Biž suvajdžija kud znaš : tvog je već dosta, sav se svit uzbunio, što odviše kradeš!“

Suvajdžija je čuo, pa izmiče jim.

Dokle svi otrčali za suvajdžijom a gospodar osto najstražnji. Kad je dotrčo do suvaje, ušo unutra, pa kaže suvajdžiji : „Ajde suvajdžija, da uvatimo ovog obišenjaka.“ A suvajdžija kaže : „Oću, gospodaru, samo ajte, da spušfimo ovaj kamen.“ A gospodar se privari, pa reče ; „Di ću ja uvatit?“ [A on ga namistio baš di najbolje triba. Dršte samo ovde vi rukama.“ — A on podmetnio drvo pa će on držat za drvo. Kad su ga spuštili u polak, a on istrgne drvo, a kamen gospodaru pane na ruke.

A on će onda ono drvo, pa će na gospodara : Košta-l' koza dukat ! pa će ga opet voštiti

„Ta nemoj“ veli „ako Boga znaš, platiću ti što želis.“

I tako so izmire.

Pobilježili B. S. i G. M.

O vinogradarstvu, posebice o risanju.

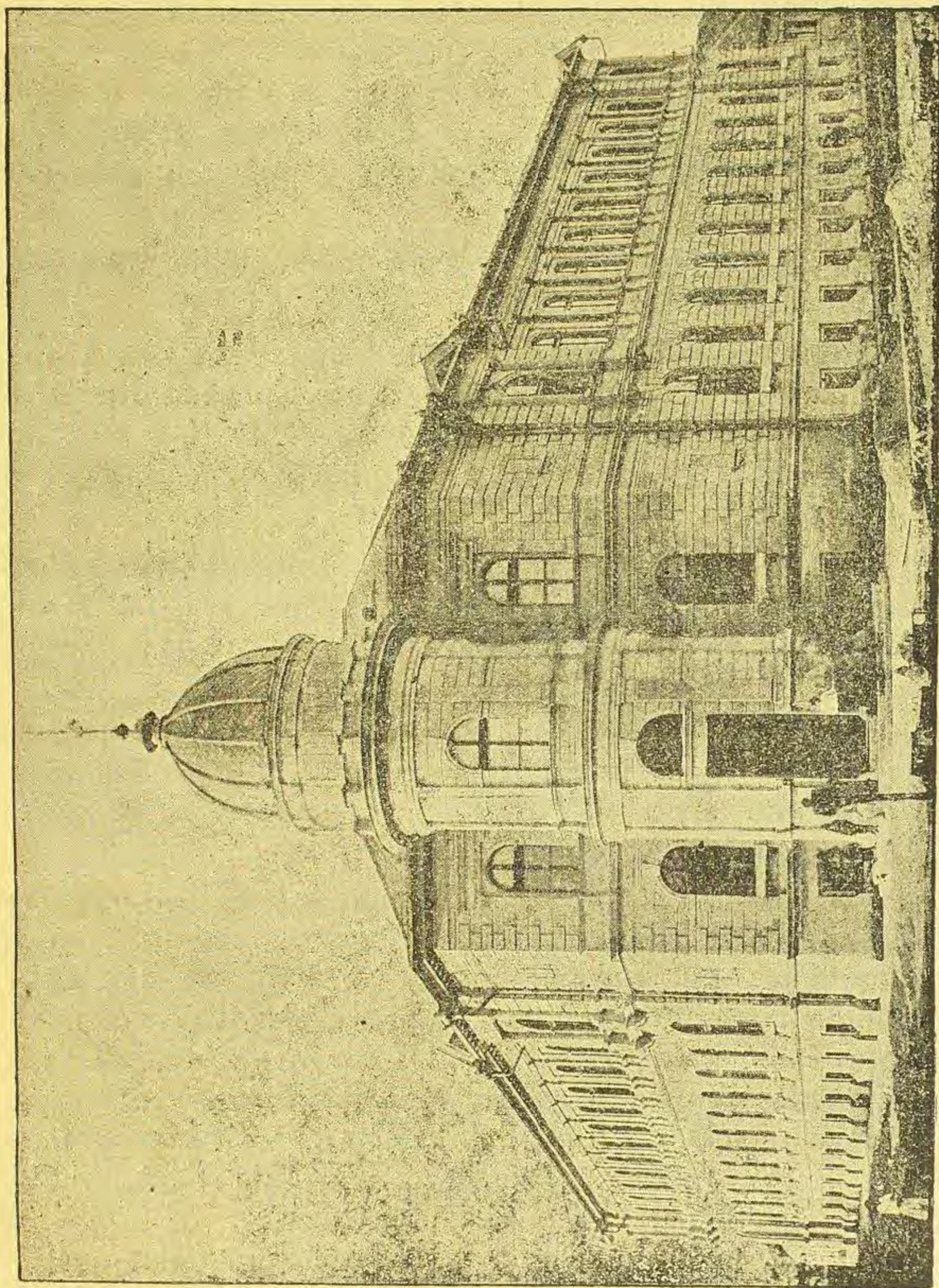
Vinograd mlogo posla zaktiva. Triba ga odgréat, zagréat, dva — ili i tri puta okopat, tačkat, vezat, di što kalamenjem oplemenjivat, sadenjem i povaljivanjem (polaganjem) popunjivat, a i djubriti. Ali izmegju sviuh radnja, što se u vinogradu obaviti imaju, najglavnija je : risanje. O tom nitko ne sumnja. Ta risanjem mož vinograd i najlakše pokvariti a i u redovnoj rodovitosti i snagi održati.

Što ovdi o risanju sad kazati kanim, to nije nikaka izumeština, nego iz samog izkustva stečeno uvirenje, sravnano znanstvenom teorijom.

Već od četrdeset godina rižem vinograde. Za mladosti sam rizado ponajviše u nadnici drugom ; to mi biaše krušac. No sad — hvala Bogu ! — imam svoj vinograd, te i prilike da u njemu prokušavam one načine, kako su — danas ovde ovako, a sutra onde onako — zaktivali da rižemo, a mi kao nadničari morali da tako činimo.

U svitu primlogo ima taki ljudi, koji ništa ne vižbaju, premda se dobrimi poljodilcimi drže. Pa ako ovaj il onaj vinograd bolje rodi, to su gotovi pripisati dobrom tlu (zemlji), plodovitoj fajti (vrsti), zgodnoj dobi u kojoj se rizao; al nipošto tome, da se tu i riranje razumnije obavlja. Prije bi naučio nimu živinu

(Nutarnja osnovna škola u Subotici.)

razgovorat, nego li dikojeg uviriti, da je nerodici u najviše slučajeva riranje krivo.

Ta mlogo put sam čuo di se nikoji čude — pripovidajući: kako ovoga il onoga komšije vinograd uvik lipu i veliku lozu nosi, a roda nikada valjana, nego loša i slaba. Ako li mu rekneš da je riranje krivo tome, jer di loze ima, tu triba da i roda ima, od-

mah će ti izrukovat ne sa jedna ili dva — tobožnja — razloga, nego sa 12 il 13 kojekaki istovetnih razlogah, megju kojima je uvik i onaj malo prije pomeniti : da to fajta ili zemlja nosi, ili pak djubrenje — koje lozu unapridjuje istina, al brez valjana rizanja malo vridi. Da pak radnja — kao što oni misle — nikakvu ulogu ne igra, tome za dokaz navode opet isto to : što taj i taj komšija vrlo lipo radi vinograd, ali ovaj samo lozu tira, a roda ne nosi.

Istina da i gnojenje, i vrst loze, a i tlo — u kojem je zasadjena, pa — za jedno lito — i *doba* rizanja utiču (uplivaju) na rod, al su to ipak samo drugotni — pokrajni uzroci rodovitosti.

No da ne budem dug i nejasan, neću dalje okolisati, već prići na samu stvar.

O tome, što neki vinograd samu lipu lozu tira a roda ne nosi, već su mlogo razpravljali i sami učeni i praktizirani strukovnjaci vinogradarstva, pa su dokazali ; *koji i uz lipu lozu slaba il nikaka roda imaju, ne postupaju prama naravi vinograda, i to ponajviše pri risanju.*

A kako to ? Eto tako : kad na čokotu promotrimo ma koju — već razvijenu lozu, svagda ćemo naći na njoj tik nuz čokot prvi veoma mali pup (oko), te malne baš prama njemu na protivnoj strani sličan, ili štogod malo jači pup. Ta dva mala pupa, narav nije opridilila za rod, već samo za lišće. A ako ipak donese koje zrnce, to se je narav morala silovati, jer svašta živi radi radjanja. Indi ako se samo — štono se kaže — glavu riže, onda se nije nimalo čuditi ako čokot roda ne donese.

Jer — kao što rekoh — kušanjem se i vižbanjem dokazalo, da čokot svu svoju snagu upotribe, da što veću lozu izdade, a tim se ponajjače uvik gornji pupovi razvijaju, te tako kad nebi zbog nastajuće zime i mraza gornji pupovi ostali ne sazrijani, svu snagu svoje rodovitosti poslagao bi u najgornje pupove. Ali kad nastane za uzrašćivanje nepogodno vreme -- naime studen, gornji pupovi ostanu zeleni, a dolnji neusavršeni i za lišće oprediljeni ; indi se sva snaga rodovitosti poslaže u sridnje pupove. Pa zato tko riže na lugoše, triba da cilu jednu trećinu, ili i više odsiće lozi — i tada će imati za rod pupove najvećma oplodjene.

Ali di se ne riže na lugoš, tu svakako triba da povrh ona dva mala pupa što su nuz čokot ostavi se barem još jedan, tojest i treći pup, te se tada neće moć potužiti da mu vinograd nije roda doneo. Ako li je tlo snažno i čokoće jako, tada triba još po jedan pup ostaviti ; pa će onda još zdravo više roda ubrati sa čokoćâ.

Lozu, što naraste povrh onoga trećega ili četvrtoga pupa, idućega prolića opet na isti način barem na tri oka valja orizati,

ako želimo sveudilj prava i jednaka roda imati ; što će tim načinom zaisto i nastati.

No reći će ne jedan, da će tako oslabiti vinograd. Na to imam odgovoriti, prvo : da godinama svaki vinograd i onako mora oslabiti, i koji rodi i koji ne rodi, a da će ovako prije oslabiti, ni to ne stoji, pokle se baš tako po naravi vinograda postupa, te da svakako rašće koje se vrlo u glavu kreše, prije izgine ; a drugo : da nitko ne sadi vinograd jedino radi loze, već radi njenog voća — *groždja*.

Tako mi je lako odgovoriti i na onaj prigovor, koji kaže da se tim načinom naruži čokoće, zašto bo tako postaje krakato. Istina da tako čokot nije gladak, ali prvo : ni ne sadimo vinograd rad lipote sama čokoća, jer ono ne nosimo kući, da s njimi sobe svoje krasimo, nego ga sadimo radi roda iz kojeg lipu hasnu hoćemo da vidimo, a kad se izrodi i osuši, da ji popalimo, kuhajuć ili pekuć — ili se pak ogrijavajuć s njimi. Drugo : zato se tim ipak ne naruživa čokot, jer na njemu samo po jednu lozu orižemo tako — i to onu, koja je prama duži brazde izrasla, a ne pako sa strane balvana, (osim ako druge nebi bilo) — a sve ostale orižu se u glavu ; treće : ne ruži se tim čokot ni zato, jer dvogodišnju lozu dalje ne rižemo, nego ju lipo kosirom ili pilom odrižemo u glavu tik čokota, (a nipošto čekićem ili sikirkom, da odbijemo, i tim čokotu veliku ranu da zadademo, kao što to obično mlogi čine.) Pa onda opet na drugoj strani čokota ostavljamo lozu na isti način risanu.

Istina da tim ništo dangubnije ide posao, jer i više pažnje tribuje, al je korist — hasna — sigurna, te takova radnja veoma zahvalna još i u takih godina, kao što bijaše 1891, 92 i 93.

Netom pomenutih godina i ja sam odveć malo vina imao, ali bilo je sila ljudi, koji zdravo veće vinograde imaju i bolje ji možu gnojiti, pa nisu imali ni toliko, pače gdikoji baš ništa nije imao. A samo sam dilomice, rad pokusa tako rizado, jer biteri nisam ni smijo, ustručavajuć se bolestne loze.

No bilo bi pritirano misliti, da se baš svaki čokot tako ima rizati. Nipošto. Slabo čokoće valja rizat u glavu dok odjača, nek tira lozu ; a jače i za rod sposobno čokoće na način ovde opisani.

K.

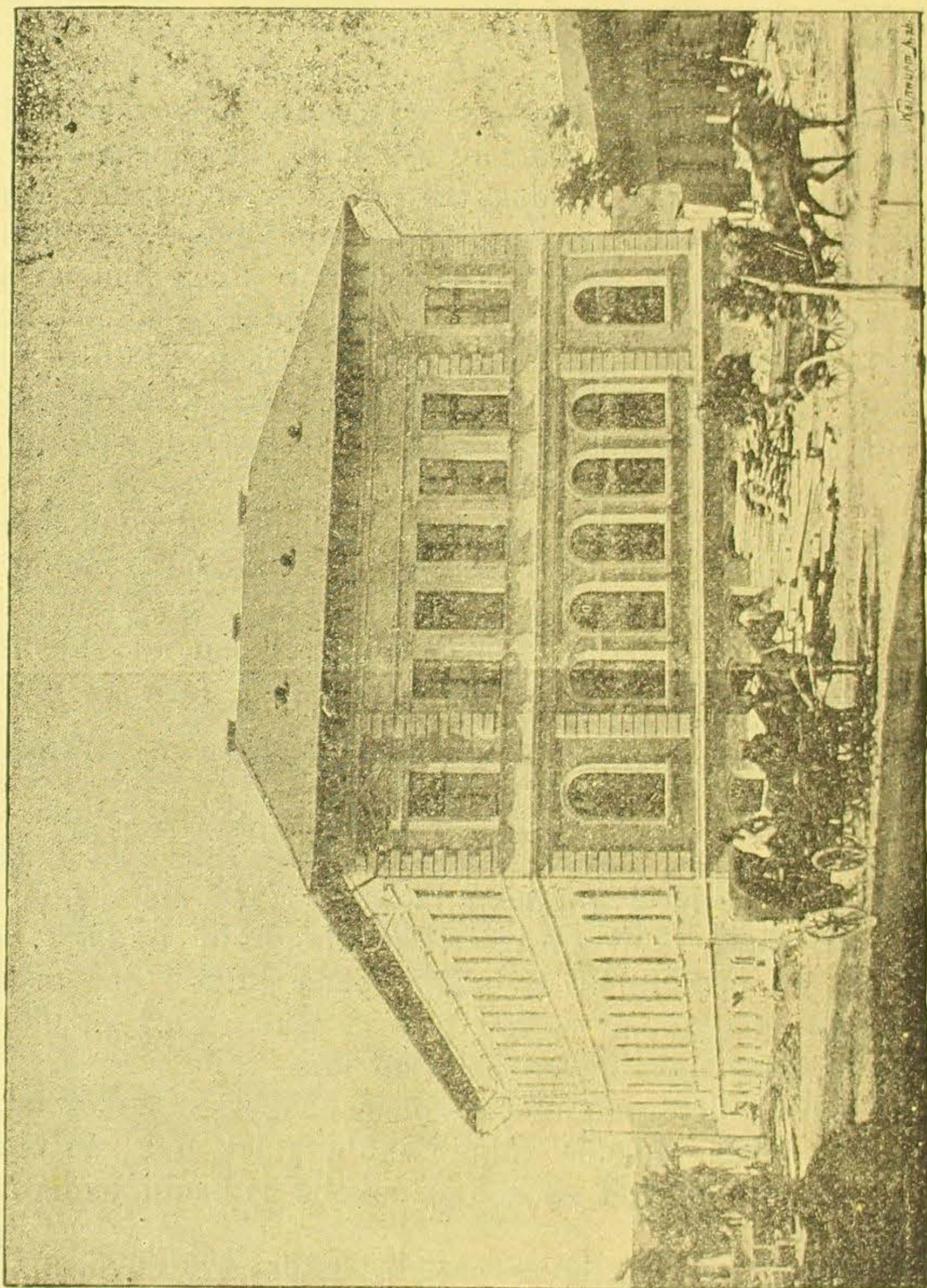
O razmirju kojim se ima proizvodjati zrno i pića u gazdaluku.

Svakim malne danom se čuje i opažava tužba, da proizvodjanje samog zrna postaje za gospodarstvo škodno, jer da se tim zemljišta veoma izprešavaju i svejednako ološavaju ; a drugo

da uz sadašnje cene hrane iz sama zrna nedostaje onoliko dohodka, kolikim bi gazda svoje potrebstine pokriti mogao. Usled čega da je nastala nužda prići na prostranije marvegojstvo.

Ta potreba već davno postoji, te izkušaniji gazde su već i prišli na tako gospodarstvo, ali naše omanje gazde neimaju siro-

(Osnovna škola na šetalištu u Subotici.)

masi još ni pojma o tom : šta jím je činiti. Toj nuždi bi polag svoje slabe sile hotio ja doskočiti sa ovim mojim člankom.

Zaboli srce éuvstvena čovika, kad vidi, da dikoji ljudi — naime poljodilci zlo stoju, di bi pak prama svojoj imovini mogli mlogo bolje stojati. A da takih dobrim ima, to nam je poznato, kao što nam je izvistno i to, da i mlogi naši bunjevci neznaju za

dobrostoynost, a mogli bi znati; samo kad bi znali svojim zemljištem onako gospodariti, kako sadašnji položaj zemljoradnje zaktiva.

Koliko ji ima, koji teško magade i kraj svoji 15—16 lanaca pače i više zemlje? A nit imaju mlogo dice, nit ji je koja druga poteškoća snašla. Ta ako nisu proždrleci, gizdelini ili linčine, kraj toliko — pače još i manje — zemlje, dalo bi se dobrostoynijim biti a ne kuburiti.

S mlogima se događa i to, da kad jim dosadi kuburiti, prodadu svoju imovinu pa se sele drugamo, na primer — u Slavoniju, di je zemlja mlogo jevtinija, a uz to dobra, te di misle, da je porez manji. Pa kad za svoji 10—12 lanaca zemlje kupe onde 25 ili 30 lanaca, scine da su utekli svakoj nevolji, jer su sad mlogo bogatiji.

Ali ista nevolja ji i tamo lako može snaći, kao što je već mloge i snašla. Ta ne sastoji dobrostoynost jedino u mlogo lanaca zemlje. Zalud je mlogo ako se razborito ne gospodari s njim. Glavno je to, da ono što imamo — bilo mlogo ili malo, — dobro obrađivamo, i to, *po sustavu dobro uredjenom*, da se razumno koristimo sa svačim, da vrime nikad u zalud ne propuštamo i da štedimo.

Tišti nas istina velika daća sa svih strana; no tome ne možemo izbići, to je sad svudan tako. Al mi još veći porez nabacujemo na naše zemljište; mlogo veću daću nego država na nas. No to nebi bila falinga, kad bi i mi zemlji dali ono, što njoj treba, što ona *silno* traži i zaktiva od nas; te pošto joj svejednako uzkraćujemo ono, što ona baš u ime našeg probitka zaktiva, to nam se ona svejednako i sve većma osvećiva; sve lošijom žetvom nam plaća, kano u prkos tome, što nam potribštine sve većma rastu, premda su i onako već dosta goleme.

Mislim da će se ovde svako lako sititi: što to zemlja — (njiva naša) od nas traži. Gnoja naime, i valjanu radnju. Kad bi toga dovoljnog i dobrog, te u zgodno vrime joj dali, o onda bi ona bila zahvalna, bila bi izdašna, da nebi imali ni najmanjeg uzroka na nju se potužiti.

Ej, — al reći će mi svi, kao iz jednog grla: ođkud, kako li? kad se nemože marva držat i gnoj proizvodjat.

Priznati valja, da je to pitanje u ovoj stvari vrlo umistno, dapače glavno. Samo što nije opravdano, jer nije istina da se ne može marva držati.

Nemože se onako kao prije; izbit ju u polje, pa nek se sama hrani, nego se mora držati na jasli i polaganjem nakošene piće hraniti.

Al baš od ovog zebu mlogi. Niki misle da je nemoguće; niki opet da je nepametno. No u toj stvari nikakve nemogućnosti nema, jer se dade isto tako izdržati kao i na paši, dapače još bolje; samo — dakako većim trudom i nastojanjem. A nije ni ne-

pametno — kad tako danas mora biti, ako želimo valjano gospodarstvo imati. Ta nije ni pravo, da od onog silnog pašnjaka, što smo marvi oteli i pod plug obratili, ništa ne obratimo i za marvogojstvo. Marvogojstvo je bilo uvijek temeljom pravog poljodilstva, to je i sad, i gdi je na tom temelju osnovano po pravoj miri, tu ima i napridka, tu rodovitost zemlje ne pomanjkava, nego raste, ili se barem jednako drži.

Indi koji god zemljak želi, da osigura na svom zemljišću siguran rod, te tim pomnoži svoje dohodke i promakne se do većeg blagostanja, mora držati onoliko marve, koja će mu dovoljno gnoja davati, da tim svoje njive u jednakoj rodovitosti uzdrži. *To jest: mora toliko gnoja proizvesti, da na svaki lanac godimice pada 43 kile gnoja.*

Ovo je dakako — za mloge, velika zagonetka. No tu zagonetku su već davno vrli i razumni strukovnjaci rišili — ovako: *Trećina zemljišta triba da rodi pićom.* Onda će se moći svake godine peti dio zemlje valjano pognojiti, te tako u sveudiljnoj rodovitosti uzdržati.

Dakle od 12 lanaca zemlje triba da 4 lanca pićom rodi. Al ako je zemlja loša, tada ne trećina, već i polovica triba da pićom rodi. A ako li je dobra, te na njoj uspiva dobra pićna trava, onda je dosta i četvrti tal zemljišta pod piću obratiti. No nesmije se nipošto to razmirje zanemariti, jer bi tim sami sebe privarili.

Ako ti je treći tal zemljišta sinokos, ili ako je štogod i više, a ti ga u dobrom redu drž. Svake jeseni il u proliće — kako ti je već zgodnije — triba ga priko i uzduž paraćom prodrpati, a zatim i branom proći, da se krtine poravne. Uz to valja redovno djubriti, razdileći prostor na 3 il 4 strane, pa svake godine po jednu stranu sitnim djubretom posuti. Pepel i gar takodjer je dobar gnoj za sinokos. A te stvari ni onako se ne smidu drugamo prosipati već na djubrište. Napridniji i marljiviji gazde sinokos i polivaju.

Ako li nemaš toliko il nimalo sinokosa, onda moraš sijati pićnu travu po razmirju već označenom, to jest: na trećini, četvrtini, ili tja polovici zemljišta. Za pićne trave su dobre: Lucerna (likarica), diteljina, grahorica (bükköny), muharika i još više koje-kakvih trava. Lucerna i grahorica je za gustu — tvrdu — zemlju, a diteljina i muharika za ridju — mekšu — zemlju.

Sijanoj pići uvijek onoj valja dati prvinu, koja se više put kosi priko lita. Probitačno je pak najpre pokušati sijanjem koja li će bolje uspijati na tvojem zemljištu. Prije nego se pićna trava posije, zemlju valja što bolje podjubriti, dobro uzorati i izmrviti paraćom, da izprva slabe i nježne biljke uzmožu se dobro prihvatit i ukoreniti.

Gdi se pića sa zrnom u takom razmirju proizvodja, tamo se može i lipe marve držati, dakle i valjane snage za obdilavanje njiva imati, a i dovoljno gnoja proizvodjati, da se zemlja redovno gnoji i u jednakoj rodovitosti uzdrži. Te tako neće ni zrno uzmanjkati, jer će gnojna zemlja i sa manjeg prostora davati kao i prije, a i gojnu marvu uvik mož za lip novac prodati; a na to pak valja i nastojati, da lipu i gojnu marvu odgajamo ma i u manjem broju, nego li mlogo komadi a kržljivu i mršavu. Pa će dohodak i tim rasti, te obilno naplaćivati trud i ovde i onde.

Onima koji o tom razmirju ništa nisu znali, a radi bi bili ga prihvatit, nacrtat ćemo ovde radi primera jedan taki red zemljoradnje, gdi se neimajući prirodnih sinokosah — izminjiva pićna trava sa zrnatom hranom u jednoj trećini.

Uzmimo i tu 12 lanaca zemlje, to podilimo na 6 strana. U 1-u dolazi grahorica, u 2 žito, u 3 kukuruz, u 4 ječam-posijan sa diteljnom, u 5-oj se ista diteljina kosi, u 6 dolazi zob, ili misto zobi žito, ako se diteljina u 5-oj strani koncem kolovoza poore a iza toga pete ili šeste nedilje opet u drugo oranje pšenica ili raž posije. *U prvu stranu pod grahoricu mora se podjubriti.*

Ovo se samo za primer stavlja, te se nemora baš *mak na konac* isto to sijati, već svaki može polag svojih okolnostih i potrebah udesiti red, ali svakakako treba da — ako ne više — trećina zemlje rodi mu pićom.

Naravno da to tako ni nemož lako i odmah udesiti, al valja svakojako i nepopustljivo nastojati da se što prije tako uvede, a onda ići će sve svojim redom.

Donde pak dok bi do takva sustava došli, držmo se starog na ovaj način: 1. ugar, od ugari koliko god samo možemo nadjubrit nam valja s jeseni, zimi i s prolića, pa u nadjubritu stranu posijmo grahoricu (bükköny), koja se ima pokositi za najvećeg cvatanja, prije, nego li mahunice izmetne, a ne podjubrita strana ostaje crnom ugarom. Grahorica se sije zobljom izmišana, i ako se tako kosi kao što se ovde veli, tada nimalo neoduzimlje snage od zemlje. 2. za grahoricom i u ugar dolazi žito, 3 kukuruz, 4. zob — ili obratno, 3 zob a 4 kukuruz.

U svakom slučaju pak treba imati i na obaška posijane diteljine ili u ječmeni strnjak ili gdigod bližje kući čalamadu, to jest kukuruz u gusto, za zeleno hranjenje; valja saditi i dovoljno ripe, te svakako nastojati da ni liti ni zimi ne bude nikake oskudice u pići. Stoga valja i plivu dobro spremit i slamu za hranu, osim one, koja tribuje marvi za stelju.

Djubre treba čuvati. Nek je u jednoj hrpi da ne vitri i da ga kiša ne izpira, a ipak u velikoj suši da se koji put i dobro polije, da jednako trune.

Kako pak da se pića i drugo šta sije, kako li da se s njom postupa, to kazivat bila bi zadaća drugom članku, u kojem bi se potanko o tom sve razpravljalo. Mlogo bi se još imalo koje šta kazati a i nužno bi bilo, ali za sad neka je dosta. Bio nam pri-milostivi Bog i draga Gospa u pomoći, da uzmožemo nastaviti.

Da pak bolje zapamtite što Vam se ovde kaže, naučite na pamet ova tri stiha (verša).

1. Grihota je zemlju brez gnoja mučiti ;
Petinu joj treba redovno djubriti.
2. Koliko jutara nadjubriti kaniš,
Tol'ko marve *svedjer* da na jasli hraniš.
3. Da ti se pak zbilja tako i dogodi ;
Treći tal zemljišta nek ti pićom rodi.

Kratki razgovori i šale.

Zec i spuž. Zec i spuž su se jedanput uztrkivali. Zec, koji se je već dobrim odmakom, obazro se i vidio, da se je još spuž jedva i krenuo. Rugao se dakle govoreći : „Ti se muči na tom suncu, a ja ću u ovom hladovitom žbunu ma'ko spavat.“ I lego i zaspo. Bilo je sunce već na zahodu, kad se budio i kad je ponovo stao begati. E al je spuž onda već na meti bio i govorio : „i ko sporo hodi, i taj stiže k meti!“

Stara moda, nova moda Bio niki lončar u niki svatovi, u koje su i niki bogati fićfirići došli. Kad se sidalo jist, fićfirići se nudili, privijali, cirikali i tako sidali, al starac lončar prije neg što bi sio, prikrstio se i molio od Boga blagosov. Kad je sio, jedan mu se fićfirić porugljivo okrenu : „jelte, dragi majstoru, u vašoj kući sve još po staroj modi ide ; onde vi molite?“ — „Svi?“ pitao majstor lončar. „Kako nebi“ opet će rugaoc „ta vi ste starešina, pa zar se nevladaju svi po vašem primeru?“ — „Nevladaju se“ govorio je lončar „imam dvi krmače te nikad ne-mole Boga kad idu jist ; može bit da su od nove mode!“

Poslušnost. Ruski general, Suvarov bijaše vrlo strog, i samog sebe stavio za primer momčadma, kako da slušaju. Svo-jima je adjutantima naredio, ako gdi što svojim naredbama pro-tivno učini, da ga na to slobodno upozore. Taj se general je-danput vrlo razljutio na jednog soldata što nije na vrime svoje posao svršio, i već se htio na njeg izvadit. Al mu tad jedan nje-gov adjutant viknu : „General je Suvarov izdao zapovid, da se ljutitosti podat nije nikad slobodno!“ I Suvarov se okane soldata i odgovori : „kad je general zapovidio, valja poslušati,“

Koja je oprava najlipša? Upitala cura svoju majku : „Majko, koja je najlipša oprava za divojke?“ — Odgovori majka :

„Slušaj, ćeri, reć ću ti, koje j' najlipša oprava, u kojoj ćeš se svakome dopasti. Neka ti glavu reši poštenje; odilo ti budi ne-dužnost; lice neka ti sramežljivost krije; suze ljubavi izkrene neka su ti djerdan; poniznost neka ti bude alem-kamenje; duša ti budi ogledalo; a dobro dilo, mišljenje i govorenje neka su ti nakit.“

Trgovac i mornar. Trgovac upita mornara: „kaku ti je smrt imao otac?“ — Mornar odgovori: „I otac mi, i did i pradi, svi su se na moru podavili.“ — „A ti se nebojiš — opet će trgovac — a ćeš i ti na moru izgubit glavu?“ — „A reci ti meni — pitat će mornar trgovca — gdi je tvoj otac, did i pradi umro?“ — Odgovori trgovac: „sva trojica su umrla u krevetu.“ — „E pa gledaj — nasmijnu se mornar — a zašto bih se dakle ja o d m o r a većma strašio, neg ti od k r e v e t a?“

Netriba mi vam konj, ako mi nećete dat novaca. Bio niki dobričina Poljak, koji je, kad je kudgod išao na konju, svagdi gdi je na drumu prosjaka vidio, konja zaustavio i milostinje davao. Jedanput će on poslat svog sirotog komšiju u niko obližnje selo i dao mu svog konja. Kad se komšija vratio, reče Poljaku: „Gospodaru, netriba mi drugiput ni konj vam, ako mi nećete dat vaših novaca!“ — „Kako ti to misliš?“ upita Poljak. Komšija odgovori: „Ta gdi god sam na drumu susrio prosjaka i prosjak pružao ruku rad milostinje konj svaki put odmah stane i nij' se htio s mista krenuti, dok god prosjaku nisam štogod pružio; te kad mi na poslidku nestalo novaca, morao sam, da se konj krene, činiti, kano da dajem!“

To mi je od naravi. Niki mudrac uhvatio kmeta, gdi krađe, pak ga je za to iztukao. Kmet se izgovarao prid mudracom: „Nisam ja kriv, to mi je od naravi, takva mi je sudba, da' krađem.“ Na to mu mudrac odgovori: „Onda ti je i to od naravi, i to ti je sudba da budeš bijen!“

Sigre stare kod bunjevaca uz pismu.

I. Vlajalo.

Mladež se uhvati u kolo, na sridi na način mrtvaca leži jedno od društva. Kolo napivom žalostivim počime slideću tužaljku:

Umrlo je vlajalo — vlajalo, Tudjoj majci na ruci — na ruci. Zovite mu teticu — teticu. I očevu sestricu — sestricu. Nek donese omana — omana. Nek nakadi vlajalo — vlajalo. Nemož doći tetica — tetica. Ni očeva sestrica — sestrica. Crnu kosu razplela — razplela. Bilu ružu razvila — razvila. Kosu rosu razplela — razplela. Muško čedo povija — povija.

Posli pisme po četvero-šestero nose „vlajalo“ a ostali ga prate. Napokon šaljivim načinom lupe vlajalo o zemlju. I tužna sigra smihom se svršava.

Šta hoće da znači „vlajalo“ kod nas se nezna. Može bit da je u odnošaju sa ričima „vlah“ ili „vladika.“ Inače mislim da će ova igra svakako bit spomen na stare pogrebe. Jer knjige kažu da su naši stari spaljivali svoje mrtvace, da se ovi što prija op-
roste tromog tila, i polete gori. Ovakom prigodom je kolo igralo oko lomače na kojoj je spaljivano tilo.

II. *Bogojan.*

Isto tako tugaljivom pismom se piva niže slideći dvogovor koji se piva i odpivava u kolu. — Privaren ljubovnik stoji ili sidi samac u kolu pa tužnim glasom piva svoju tužaljku. A kolo ga istim napivom veselijim glasom razgovara. Na što „bogojan“ odvraća a kolo nastavlja. U kolo su pohvaćani s parom momci i divojke, samo je bogojan bez para. Pisma :

Jao jadan bogojan — bogojan! A zašto si bogojan — bogojan? Ta zato sam bogojan — bogojan, Što mi ljuba odbigla — odbigla. A zašto je odbigla — odbigla? Ta zato je odbigla — odbigla. Što joj nisam donio — donio. Žute čizme s vašara — s vašara. Medne alve s pazara — s pazara. Što joj nisi donio — donio? Žute čizme s vašara — s vašara. Medne alve s pazara — s pazara. (Ta kad novca ni bela — ni kleta.) Kad ja nemam ni novca — ni konca. Pa ti išti od oca — od oca. A u oca ni kruva — ni ruva. A ti išti od kuma — od kuma. Od kuma mi sramota — sramota. A ti išti od popa — od popa. Od popa je griota — griota. A ti idji u kradnju — u kradnju. Al za kradnju višaju — višaju. A ti idji u kolo — u kolo. Pa izbiraj koju ćeš — koju ćeš!

Tada bogojan upre oči u jednu divojku pa ju odabere i kad se ova odazove pozivu njegovom onda njezin stari ostane bez ljube te idje u srid kola jadikovat. Ovo je taka krasna sigra da bi se dala i danas igrati u javnim velikim veseljima, di bi po jedan valjan muški glas mogao voditi jadovku a kolo u dvoglas ili u četiri glasa odvraćati razgovor. — Ove vrsti pisama. i igara je nigda moralo bit i više u našem narodu ali danas već samo Subočani i Dušnočani znadu za ovake pisme.

III. *Ratna sigra.*

Društvo se podili u dva tabora, te stanu jedan prema drugom po ruke povaćani pa izminice pivaju slideće redove.

Kaloper bela Jelo

Kaloper bela Jelo!

Otvori vrata Jelo ... opet.

Šta će ti vrata Jelo? . . . opet
Nek prodje vojska Jelo . . . opet
Čija je vojska Jelo? . . . opet
Štipana bana Jelo . . . opet
Iz kog je grada Jelo?
Iz starog grada Jelo . . . opet.

Zatim dvi vojske udaraju jedna na drugu. Skrajni nepretelji se uhvate po ruke i dvi vojske se nadvlače, dok se dugi niz digod ne prekine. I onda se snaga po tom sudi, kako se više odcipilo na jednu stranu nek na drugu.

IV. Cembule.

Sva mladež što je u jednom društvu po ruke se uhvati. Na jedan i drugi kraj obično momci se hvaćaju. Cila sigra stoji u koračanju na način igre. Tako da cilu povorku na jedan ili drugi kraj pohvaćani momci voze — kano — za sobom. Uz to koracanje društvo uvik piva od prilike ovako :

Oj ti Joško medeni!   Nana čeka jeseni,
Što tenana ne ženi?   Dok sazriju kesteni.
Cembule cembule!   Cembule cembule! (i. t. d.)

Uz ovu pismu koracajuć progje društvo više sokaka. Mistimice stanu kolovodje i prva dvojica okrenu se prema povorki i dignu u vis skopčane ruke te iz pod njih kano iz pod kapije prolazi sva družina počam od posljednjeg sve do doglavnika kolovogje, na poslitku i kolovogje se prometnu izpod svojih ruku, te sad oni igju najstražnji u povorki dok se na novo ne prometnu. — Tako traje sigra i pivanje dok ne dosadi.

V. Koledarstvo.

Danas se još skoro samo u Dušnoku (Pešt županija) piva koledarstvo. Na koncu božićnih svetaca na mladince idju momci sa „šibalom u ruci pa pivaju koledarstvo. I to noćom; počam na plebaniji, onda se njih 12 podili na 2 strane i u svaku kuću unidju gdi svića gori. Gdi god su rado primljeni, po zahtivu domaćina ili domaćice u smislu blagosivanja pivaju na čast momku, divojci, čedu, domaćinu, gospodinu i. t. d. „Šibalo“ kratak bič od žila pleten i vaznolikim vrpčama izšaran. Od pisama za ogled evo dajemo i sad dvi a više smo već u prijašnjim godinama saopćili u Danici :

I.
Hvaljen Isus — koledo!   Žene vam se —   „   Sve volove —   „
Domaćine —   „   Izrodiše —   „   Vitoroge —   „

Zastasmo vas — „	Sve sinove — koledo !	Ajdmo braćo — „
Za trpezom — „	Zlatnih kosa — „	Da pletemo — „
Pred nama je — „	Kobile se — „	Tanke biće — koledo!
Puna kupa — „	Izždrebiše — „	Da šibamo — „
Puna kupa — „	Sve konjice — „	Vridne konje — „
Sa rakijom — „	Vrana konja — „	I volove — „
Sve vam zdravo — „	Krave vam se — „	Vitoroge — „
I veselo ! — „	Izteljiše — „	Da smo prednji — „ 5
Pred svojinom — „	Kao mesec — „	Na čast pesma — koledo!
Pred družbinom — „	Pred zvezdama — „	Domaćinu kola.

II.

Vitka tanka — koledo !	Nenaučna — koledo !	Kao panu — koledo !
Tanka vrba — „	Ovom jesi — „	Svoje perje. — „
Na njoj sedi — „	Mili rode — „	Kud bi lećo — „
Soljka ptica — „	Ponositi — „	Sve bi trećo — „
Nije ono — „	Nemoj mene — „	Gde bi stao — „
Soljka ptica — „	Razudati — „	Sve bi sjao — „
Već je ono — „	Dok uredim — „	Na čast pesma. — „
Mlada momna — „	Bracu kose — „	Devojčici — „
Nerazumna — „	I dvorove, — „	

VI. Kraljice.

Duhovska igra curećija. Krunom okrunjenih lipo obučenih 6—8—10 cura hoda jatomice na prvi i drugi dan Duhova sokakom u par pa se nude na pivanje momku, divojci udovcu udovici, djaku i. t. d. Pravo kraljično pivanje biva u duhu nikog gatanja. Refren svakog redka je: *Leljo*. Čega radi se misli da bi ova sigra nas mogla sićat na prastaro bogoštovje kojim su naši narodi svog boga ljubavi: Lelju poštivali. Za ovu sigru kano da Šokci nebi znali ništa. Tim više je poznata kod Srba. — Kadgod su u ovim sigrama pridnjačile velike divojke.

Za primer donosimo 2 pisme.

I. Koračnica kraljica :

Mi selu idjemo	Mi ovde dodjosmo . . . opet ljeljo ;
Mi selu idjemo ljeljo !	Vode zaiskasmo! „ „
Selo od nas biži . . . opet : ljeljo !	Vode nam nedadu, „ „
Mi mu ne idjemo . . . opet : ljeljo !	Već nam vina daju. „ „
Da ga porobimo . . . opet ljeljo !	Vina ne pijemo.
Već mi mu idjemo . . . opet ljeljo !	Da ne ludujemo.
Daga veselimo ! . . . opet ljeljo !	Već vode pijemo.
— — — — — — — — — —	Pa da mudrujemo !
— — — — — — — — — —	

II. Djaku.

Djače samouče . . . opet : Ljeljo	Da curu ne ljubi opet. Ljeljo
Sam kujigu nauči „ „	A on lulu puši
Iz knjige mu kažu „ „	Pa on konja jaši
Da lulu ne puši	Pa on sablju paše
Da konja ne jaše	Još i curu ljubi
Da sablju ne paše	

V A Š A R I

- Abonj (Pešt žup.), 30 maj. 20 aug. 30 nov.
- Ada (Bač-B.), u nedilju i ponediljak prid 19 mart. 15 jun. i 25 okt.
- Adonj 2 aprila, 16 juna, 15 septembra i 24 nov.
- Algjog, 1 jan. 5 maj. 5 sept.
- Alibunar, na duhove i na uzašašće Bl. D. M.
- Almaš (Bačka), 9 febr. 1 maja, 14 sept. 22. nov. Ako ovi naznačeni dani u nedilju i ponediljak padaju, onda se vašar drži na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, tad prid ovima u ponediljak.
- Alparet, 2—3 jan. 9—10 apr. 24—25 maj. 13. jun. 30 sept.
- Apatin (Bač-B.), 12 maj. i 21 oktob. svaki put u ponediljak prid naznačenim danima.
- Apatfalva (Čanadv.), 24 apr. 26 jul. 8 sept. 25 nov.
- Apoštag (Peštv.), 24 juna, 12 okt. u nedilju i ponediljak prid naznačenim danima.
- Arad (Novi) 1 marta, 16 juna i 18 oktobra.
- Arad stari na dan posli cvitne nedilje, na Petrovo u ponediljak, po svih sveti.
- Asod, na Sposovo; u petak posli sv. Stipana i sv. Martina.
- Baan (žup. Baranja) 1. marta, 1 jun. 29 sept. prid 8 dec. u pon.
- Baboča (ž. Šomogj) 19 mart. posli prisv. Trojstva u poned. 24 aug. 30 nov.
- Bač (Bačka), 21 febr. 1 maj. 15 aug. 28 okt.
- Ako ovi naznačeni dani u nedilju il u ponediljak padaju, onda je vašar na ove dane; ako pak ma u koji drugi dan, onda se vašar drži u slideću nedilju i ponediljak.
- Baja, u nedilju prid 14 febr. 24 apr. 22 jul. 21 sept. i 6 dec.
- Bajmak (Bačka), 25 maj. 24 aug. 11 nov. Ako izvan nedilje i ponediljka u drugi pada, onda je vašar uvik u ponediljak prid naznačenim danima.
- Bajna 16 febr. 16 maj. 16 augusta, 16 novem.
- Balažfalva prid Cvitnicu u subotu, 21 jula 6 dec.
- Balaž-Gjarmat (ž. Nograd prid 6 jan. i 2 febr. u ponediljak i utor. ako bi pak blagdani pali na ponediljak il utor., tad se drže vašari dva slideća dana posli nedilje „Laetare“ u poned. i utor. prid 20 aug. u poned. i utor. 29 sept. prid 1 nov. u pon. i utor.
- Baračka, 17 jun. 20 okt.
- Baranjar, 2 febr. 8 jun. 5 aug. 15 nov.
- Barč, 1 apr. 24 jun. 2 sept. 9 dec.
- Batonja, 19 mart. 20 jun. 1 nov.
- Batorkes, 25 jan. 4 maj. 2 jun. 14 sept. 11 nov.
- Batosik, 19 mart. 16 jun. 24 sept. 28 okt.
- Bečkerek veliki, 1 mart. 6 maj. 17 aug. 12 okt. 11 nov.
- Bečej stari, 8 apr. 5 jul. i 17 okt. u nedilj. prid naznač. dan.
- Bečej novi (Batanski), 6 apr. 17 aug. 3 okt.
- Beel, 1 mart. 1 jun. 1 okt.
- Bekeš, 24 mart. 20 jun. 29 sept. svaki put u nedilju prid naznač. dan.
- Bekeš-Čaba, 3 mart. 1 jul. 26 okt. i na 2-gu ned. došašća.
- Belacrkva, madj. Fehértplom 20—23 jun. 15—18 okt.
- Beodra, 6 maj. 8 sept. 1 nov.
- Bezdan, 15 mart. 16 jul. 29 sept. 19 nov.
- Bičke 25 jan. 3 maj. 21 sept. 4 dec.
- Biksad (ž. Satmar) 12 jul. 25 aug. 19 sept.
- Bistrica 3—7 jan. 11—15 apr. 13 do 17 jun. 8—12 aug. 18—23 sept. 8—12 nov.
- Bodajk posli nove godine posli Petrova, posli Miholja, uvik u pon.
- Bodrog-Kerestur, 20 febr. 5 jun. 28 aug. 27 nov.
- Boldogasonj 1 febr. 24 mart. prid Duhove u pon. 2 jul. 14 aug. 7 sept. 7 dec.
- Bonjha (Kisküküllöm.) 18—21 febr. posli duhovah u sridu, 27—30 sept.
- Bonjhad. 6—7 mart. 8—9 maj. 10—11 jul. 4—5 sept.
- Brašo posli Brašančeva, i posli Lučina četvrtak, petak i subota.
- Brzova, 21 mart. 6 jul. 26 okt. Uvik prid naz. danima u ned.
- Budim, 1 mart. 24 jun. 14 sept. 30 nov.
- Budim stari, 16 febr. 25 maj. 1 aug. 15 okt. Nediljni vašari i utor. i pet.

- Bur-St-Mikloš 5 apr. 21 sept. 8 dec. Uvik posli naznač. dana u utor.
- Buševac dan po Jos. 20 mart. dan po Ivan 25 jun. dan po apštolih 16 j.
- Butjin (Temešv.) 24 apr. 24 jul. 15 okt. 20 dec.
- Buza 10 jan. 20 apr. 28 jul. 26 okt.
- Buziaš, 23 jan. 24 apr. 25 jul. 1 okt.
- Bükösd (ž. Bar.) 25 mart. posli nedilje prisv. Trojstva u ponediljak 4 okt. 11 nov.
- Cadjavica, na Spasovo, Pet. i Martinje, robeni sajam na sam svečani dan a marvinski svagda 4 dana prije.
- Čakanj (ž. Vaš) 24 febr. 2 maj. 8 jun. 6 aug. 9 sept. 25 nov.
- Čakova (Temešv.) 29 jun. 29 aug. 20 sept. 11 nov.
- Čaktornja 3 febr. na cvitni ponediljak, 30 jun. 3 aug. u poned. prid 15 okt. 25 nov.
- Čakvar posle nedilje „Oculi“ i posli rogate 25 jul. 6 dec. (Uvik u poned. i utorak.)
- Čanad (srbski i nimački) 15 mart. 20 jun. 6 okt. 10 d.
- Čantavir u poned. prid 1 maj. i 24 sept.
- Čatad 12 mart. 1 maj. 15 o.
- Čenei (ž. Torontal) 24 m. 21 aug. 24 oktobra.
- Čenger 8 jan. 5 febr. 19 mart. 24 apr. 7 maj. 25 jun. 23 jul. 13 aug. 10 sept. 15 oktobra 19 nov. 17 decem.
- Čepa 12 apr. 12 jul. 5 sept. 18 dec.
- Čepreg u četv. posli pepelnice, na veliki četv. posli Spasova u petak, 29 jul. 29 sep. u srid. prid Božić
- Četnek u nedilju u kojoj pada Grgo, Orban, Jela, Simun. Uvik na pon. Čoka (Torontv.) na ime Isusovo; sedmi dan posli uskrsne nedilje; na sv. Trojstvo; 29 sept.
- Čokonja 24 febr. u četv. posli. Uskrsa 27 jun. 26 jul. 21 sept.
- Čongrad, prve ned. apr., prve ned. jul., druge ned. okt., druge ned. dec.
- Čorba u nedilju posli ime-na Isusova, posli nedilje „Cantae“ i prve nedilje jul. i nov. uvik u poned.
- Čorna 6 jan. na dan Grge, Pilipa i Jakova, sv. Iv. na Miholj i na dan sv. Martina.
- Čurog u ned. i pon. prid 4 mart. 1-im jun. i 6-im okt.
- Cripaja (Torontv.), 4—6 apr. 8—10 sept.
- Ceglid, 15 jan. 16 apr. 22 jul. 1 nov.
- Darda, 2 jan. u poned. prije Spasova; 22 aug. 4 nov.
- Debeljača 19. mart. 1 sept.
- Debrecin, 17 jan. 24 apr. 15 aug. 9 okt. svaki tra- ja 9 danib. Vašar pada uvik u pon. prid naznačenim danima.
- Deva, 14 jan. 13 maja 3 aug. i 30 okt.
- Devečer 25 jan. 1 maja, 6 aug. 1 nov. Uvik posli naznač dan u pon. i utor.
- Dioseg (ž. Bihar) u prvoj nedilji febr. u trećoj nedilji marta, u prvoj nedilji maja, u trećoj nedilji jula, u drugoj ned. sept. i drugoj ned. dec. uvik u sridu.
- Dobrica 23—25. maja 24—26 sept.
- Dorog (ž. Hajdu) 9 febr. 29 juli, 11 nov. (uvik u četvrtak).
- Dorožma (Čongrv.), 7 apr. 29 jun. 16 sept. 8 dec.
- Dubnica 12—13 februar, 28—29. apr. 24—25. jul. 29—30 sept.
- Dubrava, 10. maja, 26. jula, 29 sept. 6 dec.
- Dunafeldvar, 25 mart. u utorak posli Duhovah, 20 aug. 1 nov.
- Dunapataj 19. febr. 17. apr. 29 jun. 4 okt. 13 dec. (Uvik prid naznačenim danima u ned.
- Dunapentele, vašari padaju na taj poned. kad je sv. Gjuro, sv. Trojstvo, mala Gospojina.
- Dunaveče, 14 febr. 6 maj. 29 jul. 29 sept.
- Eger, u poned. jan. misec koje ned. Pavao pust. pada; u pon. maja koje ned. Pongrac pada; u pon. jul. koje ned. Pohod B. D. M. pada; 29 sept.
- Eperješ, rob. vašar 28—30 jan. 6. maja. 17—19. juu. 12—14. aug. 16. sept. 25—27 nov. Marv. vašar 25. jan. 3 maja, 14 jun. 9 aug. 13. sept. Mesečni marveni vašar 7 jan. 4 febr. 4 mart. 1 apr. 20 maja, 3 jun. 1 jula, 19 aug. 2 sept. 7 okt. 4 nov. 2 dec. Vuneni vašar 13., 27. maja 8., 29. sept.
- Erdöbenješ 28 jan. 24 apr. 20 aug. 28 okt.
- Erdősada, prve ned. marta i juna, treće ned. aug. druge ned. nov. uvik u petak.
- Estergom, u pon. i utor. one ned. kad je Grgur mart., Urb. maj., Lovre aug. Šimon Jud. okt.
- Eršekujvar, na Matiu; na cvitnu ned.; na Urban; na Pet; u ned. posli sv. Stipan kralj.
- Felegjhaza (Kis-Kun.) 20 jan. 27 maj. 18 aug. 4 oktober.

- Feldvar (Bačka), 22 mart. 7 jun. 21 aug.
- Franjova, 13 maj. 13 jul. 30 okt.
- Futok (Bačka), 3 maj. 16 jun. 18 aug. 7 nov. Ako ovi dani ne padaju u ned. i pon. prid naznač. dan.
- Gjerčamoš, 5 apr. 17 jun. 19 sept.
- Gjengješ, 2—3 feb. 25—26 maj. 24--25 aug. 19—20 november.
- Gjur, madj. Győr, 18 jan., velike ned. u pon. prid Brašančev 22 jul. (M. Mandal), 8 sept. (M. Gosp.) 25 nov. (Kath.)
- Gjula (Bekešv.) na Obr. sv. Pavla 25 jan. prije jedne ned.; na „Exaudi“ prije jed. ned.; na tjedan prid 22. jul. i 8 sept. svagda počamši od sride do ned.
- Gjulafehervar, u utorak prid Uskrs; 26 jul. 30 sept. 17 dec.
- Hajoš, u slid. ned. 25 mart. 29 jun. 29 sept.
- Halaš (Pešt - Kišk.), 25 mart. 21 jun. 1 sept. 19 nov.
- Harkanj, u pon. te ned. kad je Juliana febr., sv. Gjura apr., Petar u okovih aug. Nikola dec.
- Hodm.-Vašarhelj (Čongr.), u ned. i pon. posli Imena Isus jan; u ned. i pon. prid Josip mart; prid Brašanč. prid Razstanak. apošt, jul. i u ned. prid Gal opat okt.
- Hodšagh, 9 febr. 29 sept. Ako ovi dani u ned i pon. padaju, onda vašar se drži na te dane; ako pak u koji drugi dan, onda zatim u slideću ned. i ponediljak
- Ilava, na Doroth, febr.; na Blaškov, na Tilovo maj.; na Braš jun.; na M. Magd. jul.; na Mat. sept.; na Sv. Svet. nov. na zač. B. D. M. dec.
- Irig (Tolnav.), na dan sv. Blaža, sv. Gjüre, male Gosp. i sv. Kate.
- Ivan-Egerseg, u srid, prid 6. jan. u prve sride apr. jul. i okt. miseca.
- Ivan (Šopronv.), na Obr. sv. Pavla (25. jan.), na treću ned. posli Uskrsa. na sv. Bartul i svi Svetih.
- Jankovac, 17 apr. 26 jul. 1 november.
- Jasberin, 25—26. mart. 18—19. maj. 15—16. aug. 4—5 okt. 9--10 dec
- Kalača, 19 mart. 31 maj. 15 aug. 30 nov.
- Kaniža (velika u Zalav), 30 jan. 3 apr. 22 maj. 14 aug. 9 okt. 4 dec. Uvik osam danih trajaju.
- Kaniža (Turska) 29 apr. 1 jul. 1 nov.
- Kaniža (stara Bačka) 25. maj. 1 sept.
- Kapošmező, 1 apr. 18 maj. 14 jun. 30 sept.
- Kapošvar, (Somogjv.) 15. jan. 25 mart. 4 sep. 2 nov.
- Kapuvár, (Šopr.) u pon. posli 25 jan. 19. mart. na Tilovo; 26. jul. 29. aug. i 13 dec.
- Kašša, 20. jan. 3. maj. 27. jun. 15 aug. 19 nov.
- Kaćmar, (Bačka) u pon. posli 16. maj. u okt. te ned. kad je sv. Teza.
- Kamenica, 3 maj. 22. jun. 18 okt.
- Kečkemet, 12. mart. (Grgur.), 10. maj. (Gordian). 10 aug. (Lovre), 26 sept. (Cypr.) 25. nov. (Kath.)
- Kerestur, (nimački) 3 maj. 14. sept.
- Kerestur, Bodrog) 20. febr.
5. jun. 28 aug. 27 nov. Keresteš (nimački) u pon. posli sv. Trojstva i Cvitu. ned.; u pon. posli Nikol. (dec.)
- Kernjaja. (Bač-B.) 10. maj. 3 oktobar.
- Kesthelj. (Zalv.) 6 jan. u četv. posli Uskrsa. u četv. posli Tilova 10, aug. 21 sep. u četvrt. prije. Mart.
- Kikinda (velika), 24. apr. 24 jun. 20. sept. 1 dec.
- Kiš-Körös (Pešt.). 24--25 febr. 1—2 maj. 18—19 okt. 1—2 aug.
- Kiš-Komarom, na Giurgj. na sv. Pavla i u pon. prid sv. Katharin.
- Kišmarton, u prvi pon. „Oculi“ i „Exaudis“ nediljah: u pon. posli sv. Petra u okovih i posli 21. sept.
- Kišmarton-Varalja (Šopr. m.), na prve ponediljke. mart., jul., sep. i dec. mis.
- Kištelek (Čongrv.), 16 apr. 7 jul. 20 okt.
- Kiš-Ujsalaš, 19—20. posljednjeg pon. jun. 4—5 sept. 13. dec. svaki vašar u ned. prid naznač. danima drži se.
- Kiš-Zombor (Torontv), 15. apr. 10 aug. 18 okt.
- Kotožvar, 10. jan. 10 mart. 13 jun. 1 aug. 2. nov.
- Komarom, te ned. kad je Filip-Jakov: na Petrov, na Rok, na sv. Franj. i Andr.
- Komluš (Banat), 5. mart. 15. jun. 1. sept.
- Kovin (pregj. granica) 5. maj. 7 nov.
- Kula (Bačka) 29. apr. 24. jun. 6. aug. 15. okt. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Kun-Dorožma (Čongr.), 1 febr. 29 jun. 16. sept. 8 december.
- Kun-Sz.-mikloš, 3—4 febr.

- 16—17. maja, 22—23. aug. 20—30 dec.
- Kutaš, 5 apr. 30 jun. 31. jul. 6 sept.
- Kuti (Nyitrav.), 22. jan. 25. apr. 12. jun. 4 aug. 28 sept. 18 nov.
- Lugoš (Kraššov.), 10 febr. 10. maj, 2--4. jul. 21--22 okt. U subatu prid nazn dan.
- Madaraš, 25. jan. u ned. prid Spasov. 25. jul. 26. okt.
- Magoč (Baranjv.), 14 febr. 18. apr. 13 jul. 7 okt.
- Majša, 9 febr, u pon. sv. Trojstv. 27. aug. 11. nov.
- Mako (Čanadv.), u sub. prid „Judica“ ned. ; u subatu prid 24. jun. 19. aug. i 19. nov.
- Martonoš (Bač B.), 8 Jun. na malu Gosp. u slid. pon. ; 7. nov. jun. i nov. vašari. ako dotični naznač, dani u ned. i pon. nepadaju ; uvik se drži u pon. prid naznačn. danima.
- Miske (Vašv.), 2. febr. 3 mart. 2. jul. 14 aug. 8 sept. 4. okt. 24. nov. 12. dec.
- Miške, 2. febr. 25. mart. 2. jul. 15 aug. 8 sept. 4. okt. 2. nov. 13 dec.
- Mohač (Baranjav.), 24. febr. 17 apr. 24 jun. 11 nov. 21. dec.
- Moholj (Bačv.), 30. maj. 30. sept.
- Mokrin, 14 febr. 20 maj. 20. aug.
- Monoštor (Krasni Brodi), 22—23 maj.
- Morovica (Bačv.), posl. sv. Josipa u dojući poned. poslid. ned. jul. prvened. novembra u poned.
- Nagj-Körös, 5 mart. 24. apr. 27 jun. 26 okt.
- Nagj-Szt.-Mikloš (srbski i nimački), 5 apr. 5 jul. 25. okt.
- Nagj-Sombat, 21—24 jan. 11—14. mart. 29—30. apr. 1—2 maj. 24—27 jun. 29 jula do 1-og aug. 9—22 sept. 28—31 okt. 2—5 dec.
- Nagj-Varad, vidi Varadin velik.
- Nadudvar (Hajduv.), 19. jan. u pon. eve ned., 16 apr. 6 aug. 20 sept. u pon. tih ned. u koje nazn. dani pada.
- Nadašd (Baranjv.), 19. mart. 20 aug.
- Nemeš-Militič (Bačv.), 9. maj. 20 okt.
- Novi-Sad, 20 mart. 19 maj. 10 aug. 29 okt.
- Novo-Selo (Bačv.), 25 febr. 8 jun. 14 sept. i 1 nov.
- Pakš, u poned. prid 16. maj. 15. jul. 21 sept. 19 november.
- Palanka (velika Bačk.), u prvi pon. maj. i okt.
- Pančevo, na Gjurgjev po nov. kalend., na Petrov i na Malu Gospu po star kalend.
- Papa, na Svitlo Mar. na Blagovist. na sv. Trojsto. u jul. na Poh. B. D. M. na vel. Gosp. ; na mal. Gosp. i na začeeće B. D. M. svagda u utor. i u srid. posli ovih Svetaca. Ako koji od ovih nazn. svetaca u utorak i srid spada, onda se vašari drže u utorak i sridu dojuće ned.
- Pečuh, poned. k. Svitl. Mar., poned. prije duhova, po poh. BDM, na Katarinje. Svaki vašar traje ned. dana.
- Pešta, na Josipovo 19 mar. na Medardovo 8 jun., na Iv. glavosik 29 aug., na Leop. 15 nov. Sajmovi se drže u te ned. u koju nazn. dani spadaju.
- Perjamoš, 24 apr. 15 jun. 24 sept.
- Petrovoselo, u pon. prid 8 maj. 30 aug. 7 nov.
- Pečvarad (Bar.) u febr. Valentin ; apr. Adalb., aug. Velik Gosp. i st. Luka.
- Petrovac 11 mart. 13 maj. 26 aug. 11 nov.
- Petrovaradin, 24 febr. O Petr. O Mart.
- Pivnice svaki put u nedilju pre 17 apr. 1 jul. 23 okt.
- Požun, na Vinc. apr. ; na Iv krst ; na Miholj na Lucu.
- Prigl.-St.-Ivan (Bačv.), u pon. prid 24 jun.
- Rac-Almaš, u pon. prid 15 okt.
- Rac-Kaniža, u sridu posli Usk. 16 maj. 24 jun. 10 aug.
- Rekaš (Peštv.), 9 febr. 16 septembra.
- Revkomarom 29 apr. 1 maj. 24 jun. 12 aug. 30 sept. 1 okt. 26 nov.
- Ruma (Bačv.) 13 apr. 29 maj. 13 jun. 29 jul. 29 sept.
- Šarkanj (Fogarv.), 10 maj. 23 aug. 11 nov.
- Šikluš (Barv.), u pon. 19 mart. u pon. posli Sv. Trojstv. u pon. te ned. kad je Vel. Gosp. 30 nov. 2 dec.
- Šoprun posni prvi pon. u mart. Filipski prvi pon u maju, preobraženski zadnji pon. u aug., prvi pon. posli Elisabet. Ned. vašar pon. i petak.
- Sarvaš (Bekešv.). 24—25 febr. 24—25 jun. 19—30 okt. 21—22 dec.
- Satmar-Németi, 2 febr. 19 mart. 1 maj. 2 jul. 29 sept. 21 nov.
- Santo (Abaujv.), u sridu prije Uskrs, 13 jul. 4 okt. 6 dec.

- Santo (Zalav.), utor. posli Duh.
- Segedin, 5 maj. 31 jul. 10 okt. 30 nov.
- Segsard. u pon. i utorak tih nedilja u koje spadaju, Cvitnica, Brašanč., Pohod BDM., Našašće križa i Sv. Elisabet.
- Sent-Marton (Turocv), 24 febr. u pon. prije Duh. 20 aug. i 11 nov.
- Sent-Marton (Sopr.), 24 febr. 10 aug. 25 okt.
- Sent-Mikloš, 5—6 apr. 5—6 jul. 25—26 okt.
- Sent-Mikloš turski, 17 apr. 26 jul. 4 okt.
- Sent-Tamaš, 12 mart. 26 jul. 20 sept.
- Senta (Bačv.), 26 mart. 22 jun. 17 aug. 19 nov. Svagda u ned. i pon. prid naznač. danima.
- Sivoc Novi 3 apr. 10 jun. 23 sept.
- Stolni-Biograd (Fehérvár), na čistu ned. i pon. K. Gjurgjevu, k. Ivanju, k. Bartolovu i k. Demetrijevu. Četiri posljednja vašara drže se u ned i pon. one ned, u koji padaju oni sveći.
- Slankamen, 2 jul.
- Solnok, 24 febr. u ned. prid Spasov, 8 sept. 5 nov.
- Štanišič (Bačv.), 12 apr. 4 okt. u pon. prid naznačeni dan.
- Sombor (Bačv.), na Blagovist, o Spasovu, o velikoj Gospi, 25 nov.
- Subotica, febr. 24 o Matiji, 16 maj. 8 sept. 28 okt.
- Temerin (Bačv.), 25 febr. 5 maj. 4 sept. 22 nov. Ako ovi dnevi ne padaju u ned. i pon. tad vašar se drži u ned. i pon. prid naznač dan.
- Temišvar, 19 mart. 1 jun. 25 jul. 29 sept. 18 dec.
- Titel 6 aprila 22 aug. 20 okt.
- Tolna, u prvi pon. maja, 13 jun. 10 aug. 5 nov.
- Topanfalfa, u petak prid Cvitne ned. u petak prid Duh. 9 jul. 28 aug. 5 nov.
- Topola, 18—19 apr. 13—14 jul. 4—5 okt. U ned. i pon. prid nazn dan.
- Uj-Arad (Temešvar.), 1 mart. 16 jun. 18 okt.
- Uj-Szivac (Bačv.), 3 apr. 10 jun. 23 sept.
- Uj-Peč, 4 apr. 10 aug. 28 okt.
- Uj-Pešta, 1 febr. 1 maj. u oned. za 15-im jul. i okt.
- Vac, prid Uskrs: u ned. prid Poh. BDM. i prid Gal opat u okt. i Tomom u dec.
- Varažd, 24 apr. 25 jun. 25 jul. 5 nov.
- Varadin veliki, 12 mart. 21 jun. 8 sept. 8 dec.
- Varaždin (Hrv.) na Gjur. na Ivanje, na Jakov, na Emerikov.
- Vašarište (Vespr.), 21—22 mart. 17 jul.
- Vašarište (Šomljo), u mart. na Bened. u jul. na Margar. sept. na Lamberta i dec. na Božić.
- Verbas novi, 28 mart. 2 jun. 12 sept. u pon. prid nazn. dan.
- Vesprim, 6 jan. 14 febr. 12 mart. 4 maj. 10 aug. 21 sept. 6 dec.
- Veliki Banat, 2 jul. 1 sep. 4 okt. uvik u sridu.
- Villanj (Baranjv.). 3 apr. 30 okt.
- Zabola, 27 febr. 27 maj. 7 sept. 2 nov.
- Zemun, na sv. Matiju, 3 maj. 13 dec.
- Žambek, 4 febr. 10 apr. 24 jun. 28 okt. u četv. i petak posli ovih dan.
- Žablja, 15 apr. 20 jun. 29 sept.
- Žombolj, 19 mart. 29 jun. 8 sept. 11 nov.

SAJMOVI U HRVATSKOJ I SLAVONIJI.

- Alnaš, 2. jula, 15 aug. 6 jun. na ime Marije.
- Andrijaševci, brod. okr. 30 nov.
- Bakar (u Primorju) 13 jul. 1 i 30 novembra.
- Babiua Greda, br. okr. 1 aug.
- Babska i Novak, na Brašančevo, na Malu Gospu. Svaki put i veliki marvinski. Na ovih vašarih dobiti se mogu osobito stvari od drveta, kao: bačve burad, korita, kola, pluzi itd.
- Bošnjaci, brod. okr. 11. nov.
- Beočin, o Spasovdan po gr. ist.
- Bešenovo, (u Sremu) 16. jula gr. ist. Ćiril i Julitu.
- Bribir (u Primorju) 26. juna.
- Brod (Sav. na Blagovesti po star. kal. na presveto Trojst. 2. aug. 25 nov. Prije 8 dana marveni vašar.
- Brod (ž. Varažd.) 24 febr. 21. mart. u pon. posli Uskrs. 25. maj. 13. jun. 12. jul. 24 aug. 14. sept.
- Budroveci kod Djakova. Vašar robe: 6 dec.--Vašar marve 6 dec.
- Cerna, brod. okr. 15 aug. 8. i 29. sept. 28. okt.
- Časma u pon. posli Vodokr, u utor. poslie Duh. 22. jul. na sv. Katu.
- Čepin Troj., na hr. st. i hr. Mih. Cerević, 17. jan. 10 jul. Dva dana pre toga svaki put mar. vaš.
- Dalja, 4. maj, 30. okt.
- Djakovo, 23. jan. 1. maj. 26. jun. 28. oktobra Marv. vaš. 20—22. jan. 24. apr. 20 jul. 18. okt.
- Drenovci, brod. okr. 15. aug. 9 i 29. sept. 3. nov.
- Erdut, posli ž. febr. prije Uskrsa, prije Duhovah, posli pohoda Bl. D. M. posli uzviš.

križa, posli svi svetih i Nikolindana uvik u četvrtak.
 Erdevik, na hr. Mar. i hr. Mih. Garčin (brod. okr.) 1. maja na Duhove, 29. juna, 21. sept.
 Golubinci, 16. febr. 2. aug. Svaki traje po tri dana
 Gradiška Nova, 25. mart. na Duh. 20. aug i 1. nov.
 Gradiška Stara, grad. okr. 29. sept. Osim toga 21. maja
 Gospić (Hrv.) 1. maja, 10. okt. Osim toga svaki petak.
 Hrtkovac, 8. febr. i 19. juna.
 Ilok, 24. apr. 13. juna, 2 aug, 23. okt. 25. nov.
 Indija, na hr. car. Konst., na malu Gosp. na Poh. Gosp.
 Irig, na hrist. Teodoriku, na čis. ned u postu, na Vel. Gosp.
 Jaska, 7 jan, na Duh. utor. pon. po škapuliru, 9 sept. 7. dec.
 Jankovei, br. okr. 15. okt
 Kamenica, 3 maj, 22 jun. 18 okt.
 Karlovac, 8. maj. 15. jun. 15. jul. 29. sept. 21. dec. Osim toga svaki petak glasoviti vašar. ako nije na isti dan svetac.
 Korenica, otoč. okr. svake subote nedeljni vašar.
 Karlovei (Srem) 28. mart. 2.

jul. 3. sept. i 21. dec. svaki traje 3 dana.
 Mitrovica, o mučenicima, na Cvetnicu, na Spasovo, na sv. Iliju i na malu Gospu.
 Mikanovei Novi, brod. okr. 24. aug. Prije toga 8 dana najveći u Slav. marvenski vašar.
 Našice trg., Sajmovi robe: 10. mart. 13. jun, 15. aug. 30. nov. — Sajmovi marve: 5. mart. 8 jula, 10 aug. 25 nov.
 Niemci, prod. okr. na Cvjetn. na Duh. 29. jun. 20 aug. 25. nov.
 Osiek: 20 jan. 24 apr. 20 jul. 18. okt (svi veliki) — Prije svakog osam dana glavni marvinski vaš.
 Okučani, grad. okr. na Cvetnicu, 20. nov.
 Pazuh Staro, petr. okr. na hr. Ilinje na, Sesvete.
 Požega na Ant Op., na Cvjet. na Duh., na Terezu, na Tomu.
 Runa u hr. čisti četvrtak na hr. Petrovo, na hr. Miholje, na hr. Trifunovo.
 Sarvaš, 14 febr. 24. jun. 18. okt. 21. dec.
 Sibinj, grad. okr. u ned. po Spas. u ned. po Ivanju, u ned po Mat.

Slankamen, petr. reg. 2. jula.
 Šarengrad na Spasovo, 29. jun.
 Šid 1 nov., 19. marta, 10. aug.
 Tovarnik, pet. okr., 21. sept. 24. aug.
 Valpovo na Ivan-dan, na Začeće Gosp., na Mat., ap. mar. vašar.
 Varadin, petr. okr., na Matiju. na Petrovo, na Martinje.
 Vinkovei 16. maja. 6. aug. 1. nov. (pre svakog najpre marveni (vaš.)
 Virovitica 6. jan. 1. maj. 2. aug. 21. sept. Svaki put 6 dana prije marv.
 Vrbanja, brod. okr., na ime Marijino.
 Vrdnik, 15. juna, po. st. na Lazarevo.
 Vrpolje, brod. okr. 24. jun. 20 aug. 11. i 3. febr. marv., 14., roba.
 Vukovar. 1. maj. 24. jun. 15. nov.
 Zagreb, u četvr. pred Cvieln. dan po Mark. na Margaret, dan po Stjep. kr. na Šimunje, dan po Prij. BDM.
 Zemun, petr. okr., na sv. Matiju 3. maj. 13. dec.
 Županja, brod. okr. 4. svibnja, 26. i 20. kol., 16. dec.

OBJAVA.

Doli podpisan imam sriću izjaviti, slobodne kraljevske varoši Subotice štovanom općinstvu, da imam u Vermeš Gaborovoj kući

stovarište okovnih kovčega,

gdi se ujedno svašta naći i dobiti može, što se svake vrsti ukopa sjajni tiče kano pokrovi, jastuci, cvića u najvećem izboru.

Priporučujem se daklem, da ću u ukopnom slučaju: svakovrstnoj želji štovanog općinstva zadovoljiti, i sa lipi

mrtačkih koli — svitnjaci

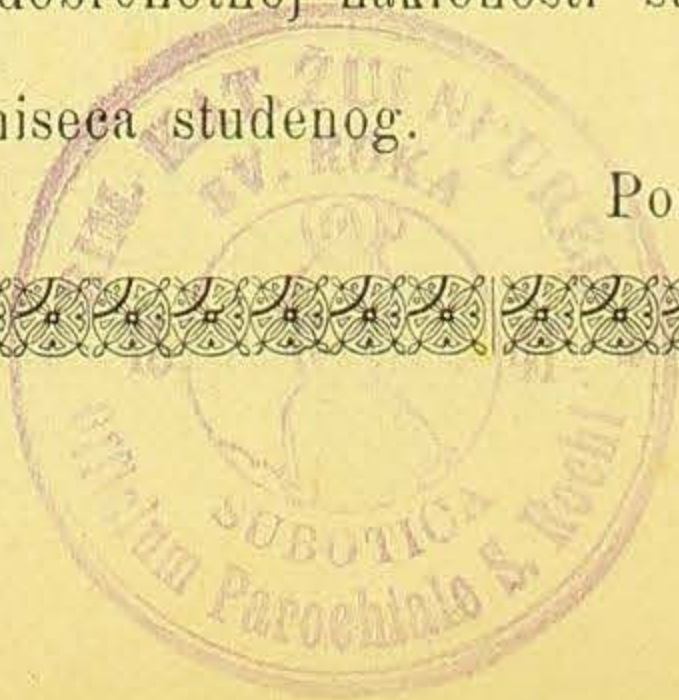
propećem — i svim nuždanim na uslugu biti.

I na poslidku izjavljam, da su mi kovčezi iz najbolje tvornice pribavljeni, lipi i pored tog jeftini; i da pored tog nuz svaki kod mene kupljeni kovčeg, lipa mrtačka kola bezplatno dajem.

Utičem se dobrohotnoj naklonosti štovanog općinstva u naznačeni slučaj.

Subotica, miseca studenog.

Poniznošću **Pajo Lux.**

zkvh.org.rs

O G L A S.

JOSIP BITTERMAN

KNJIGOTISKAR I KNJIŽAR

U SUBOTICI, I. KRUG, BEMOVA ULICA,

BR. 130.

javlja p. n. občinstvu, da prima svaku vrst

KNJIGOTISKARSKOGA POSLA.

Takodjer priporučuje svoju

KNJIŽARU

U KUĆI MARKA VOJNIĆ,

GDI SE MOGU NABAVIT SVAKOJAKE

KNJIGE, PAPIRI,

SRIDSTVA ZA PISANJE I RISANJE.

Za točnu poslugu i umirenu cinu u obadve
struke odgovara

VLASTNIK.